

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3281

[Total No. of Pages : 3

[4864] - 101

**M.Com. (Part - I) (Semester - I)
MANAGEMENT ACCOUNTING
(2008 Pattern) (Compulsory Paper)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instruction to the candidates:

All questions are compulsory and carry equal marks.

Q1) What do you mean by Financial Statement Analysis? What are the objectives of such analysis and describe the different types of Financial Analysis.

OR

Define Management Accounting. Explain the scope and tools /techniques used in Management Accounting.

Q2) Balance Sheets of NSW Ltd.

Liabilities	31 .03.2012	31.03.2013	Assets	31.03.2012	31.03.2013
Share Capital	6,00,000	8,00,000	Fixed Assets	11,40,000	13,20,000
Capital Reserve	-----	20,000	Investments	2,00,000	1,60,000
General Reserve	3,40,000	4,00,000	Current Assets	5,50,000	6,45,000
Profit & Loss Account	1,20,000	1,50,000	Cash & Bank	10,000	15,000
Debentures	4,00,000	2,80,000	Preliminary Expenses	40,000	20,000
S.Creditors	2,40,000	2,60,000			
Provision for Taxation	1,80,000	1,70,000			
Proposed Dividend	60,000	80,000			
	19,40,000	21,60,000		19,40,000	21,60,000

P.T.O.

Additional Information:

- i) During the year, company sold one machine for Rs.50,000/-, the book value of which was Rs.58,000/-, loss being adjusted to Profit & Loss Account.
- ii) Provide Rs.1,90,000/- as depreciation.
- iii) Redeemed 30% of Debentures at Rs.103/-
- iv) Sold some Investments at a profit, it being credited to Capital Reserve Account.
- v) Provision made for Taxation during the year amounted to Rs.1 85,000/-
Prepare Cash Flow Statement along with necessary working notes.

Q3) The following information is given

i) Current Ratio	2.5
ii) Acid Test Ratio	1.5
iii) Working Capital	Rs.1 ,50,000/-
iv) Fixed Assets to Proprietary Fund Ratio	0.75
v) Reserves and Surplus	Rs.1,00,000/-
vi) Bank Overdraft	Rs.25,000/-
vii) There is no long term loan or fictitious assets	
- Draw up a Balance Sheet

OR

What do you understand by Responsibility Accounting? Explain its structure, objectives and advantages to the modern business.

Q4) Estimate the Working Capital from the data given below.

Projected Annual Sales	7,500 units at Rs.200/- per unit
<u>Cost per unit -</u>	
Raw Material	Rs.80/-
Direct Labour	Rs.20/-
Overheads	Rs.60/-

The management wants to maintain stock of raw material which will satisfy requirement of 6 weeks and stock of finished goods equals to the sale of 8 weeks.

The raw material remains in the process for 4 weeks for which labour cost and overheads are to be considered at 40% and 70% respectively completion stage.

Debtors are paid after 10 weeks whereas credit allowed by creditors is of 4 weeks. Wages are paid once in 4 weeks.

Add 10% for contingencies.

Assume a year consisting 48 weeks.

OR

What do you mean by Ratio Analysis? Explain various ratios to judge Liquidity and Profitability of an organization.

Q5) Write Short Notes (Any 2)

- i) Functions of Management Accountant.
- ii) Factors determining requirement of Working Capital
- iii) Trend Analysis

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3282

[Total No. of Pages : 4

[4864]-102
M.Com (Semester - I)
STRATEGIC MANAGEMENT
(2008 Pattern) (Compulsory)

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Define the term 'Strategic Management'. Describe Strategic Management Process. **[20]**

OR

- a) Distinguish between Policy and Strategy with respect to Strategic Management. **[10]**
- b) State the meaning and nature of Management Ethics. **[10]**

Q2) State the meaning of External Environment Analysis. Explain the major components are to be analyzed in external environment analysis. **[20]**

OR

- a) Significance of SWOT Analysis **[10]**
- b) Value Chain Analysis **[10]**

Q3) What is Strategic Planning? Explain advantages and disadvantages of Strategic Planning. **[20]**

OR

- a) Generating Strategic Alternatives **[10]**
- b) External Growth Strategies **[10]**

P.T.O.

Q4) List types of Organisational Structures required for Strategy Implementation.
Explain factors affecting choice of Organisational Structure. **[20]**

OR

a) Explain the need and significance of Marketing Strategy. **[10]**

b) Explain the issues in the formulation of Production Strategy. **[10]**

Q5) Write short notes: (Any Four) **[20]**

a) Six-Sigma

b) Mergers of Companies

c) Total Quality Management (TQM)

d) Strategic Management

e) Steps in Strategic Planning

f) Financial Strategy.

Total No. of Questions : 5]

P3282

[4864]-102

M.Com (Semester - I)
STRATEGIC MANAGEMENT
(2008 Pattern) (Compulsory)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) व्यूहरचनात्मक व्यवस्थापन या संज्ञेची व्याख्या करा. व्यूहरचनात्मक व्यवस्थापनाची प्रक्रिया स्पष्ट करा. [20]

किंवा

- अ) व्यूहरचनात्मक व्यवस्थापनाच्या संबंधाने 'धोरण' व 'व्यूहरचना' यातील फरक स्पष्ट करा. [10]
ब) व्यवस्थापकिय नितिमूल्यांचा अर्थ व स्वरूप सांगा. [10]

प्रश्न 2) बाह्य पर्यावरण विश्लेषणाचा अर्थ सांगा. बाह्य पर्यावरण विश्लेषणात विश्लेषित केले जाणारे मुख्य घटक स्पष्ट करा. [20]

किंवा

- अ) स्वाॅट विश्लेषणाचे महत्व. [10]
ब) मूल्य साखळी विश्लेषण [10]

प्रश्न 3) व्यूहरचनात्मक नियोजन म्हणजे काय? व्यूहरचनात्मक नियोजनाचे फायदे व मर्यादा स्पष्ट करा. [20]

किंवा

- अ) व्यूहरचनात्मक पर्यायी निर्मिती [10]
ब) बाह्यवृद्धी व्यूहरचना [10]

प्रश्न 4) व्यूहरचनेच्या अंमलबजावणीसाठी आवश्यक असलेल्या संघटनात्मक रचनांची यादी करा. संघटनात्मक रचनेच्या निवडीवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. [20]

किंवा

- अ) विपणन व्यूहरचनेची गरज व महत्व स्पष्ट करा. [10]
ब) उत्पादन व्यूहरचनेच्या सुत्रीकरणात अंतर्भूत असलेल्या बाबींचे स्पष्टीकरण करा. [10]

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणतेही चार) [20]

- अ) सिक्स-सिग्मा
ब) कंपनीचे विलीनीकरण
क) एकूण गुणवत्ता व्यवस्थापन
ड) व्यूहरचनात्मक व्यवस्थापन
इ) व्यूहरचनात्मक नियोजनातील पायऱ्या
फ) वित्तीय व्यूहरचना

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3283

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 103

M.Com. (Semester - I)

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

Advanced Accounting

(2008 Pattern) (Special Paper - I) (Group - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Give working notes wherever necessary.*
- 3) *Use of pocket calculator is allowed.*
- 4) *All questions carry equal marks.*

Q1) What do you mean by accounting concepts and conventions? Explain with examples generally Accepted Accounting principles

OR

Short notes (any two)

- a) Disclosure of accounting policies
- b) Types of leasing
- c) Role of accounting theory
- d) Independent branch

Q2) Mr. Jay kumar is appointed liquidator of a company in voluntary liquidation on 31st March, 2012 and the following balances are extracted from the books on that date-

Liabilities	Rs	Assets	Rs
Capital:-		Machinery	1,60,000
26000 shares of 10 each	2,60,000	Lease hold property	94,000
Debentures	1,00,000	Stock in trade	2,000
Provision for BadDebts	20,000	Book Debts	1,20,000
Bank over draft	50,000	Investments	12,000
Liabilities for purchases	40,000	Calls in Arrears	10,000
		Cash in Hand	2,000
		Profit & loss A/c	70,000
	4,70,000		4,70,000

P.T.O.

The machinery is valued fo Rs.1,20,000 and the lease hold properties at Rs.1,60,000, Investment at Rs.8,000, stock in trade at Rs.4,000. Bad debts are Rs.4,000. Doubtful debts are Rs.8,000. Estimated to realise Rs.4,000. The Bank overdraft is secured by deposite of title deeds of lease hold properties preferential creditors for taxes and wages of Rs.3,000. Telephone rent owing is Rs.1,000 you are required to make out

- a) Statement of affairs as regard creditors and contributors and
- b) Dificiency or surplus account

Q3) Nasco companay Ltd. in India has a branch at London.

Its trial balance as at 31-03-2012 is as follows.

Particulars	Debit £	Credit £
Stock	1,28,000	--
Plant and machinery	60,000	--
Furniture	4,000	--
Purchases and sales	1,20,000	3,08,000
Goods from H.O.	40,000	--
Salaries and Wages	14,000	--
Carriage inward	500	--
Rent and taxes	1,000	--
Trade expenses	1,000	--
Head office account	--	57,000
Trade debtors and creditors	12,000	18,500
Cash at Bank	3,000	--
	3,83,500	3,83,500

The following adjustments are to be made-

- i) The head office sent goods to the branch for Rs.32,80,000
- ii) Depreciate plant and machinery and furniture @10% p.a.
- iii) The head office shows an amount of Rs.44,50,000 due from the Branch
- iv) Stock as on 31-03-2012 was Rs.26,000
- v) Rate of exchange

1-4-2011	- Rs.78 per £
31-03-2012	- Rs.82 per £
Average	- Rs. 80 per £

Plant and machinery and furniture account appeared at the exchanges Rate of Rs.76 per £.

You are required to prepare:

- a) Converted Trial balance as on 31-03-2012
- b) Trading profit and loss account for the year ending 31-03-2012.
- c) Balance sheet as on 31-03-2012

Q4) Sun Ltd. acquired 3/4th shares of both classes of shares of moon Ltd. as on 1st January 2011 at a total cost of Rs.5,00,000

The Balance sheet of sun Ltd. as on 31-12-2011

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Share capital:		Cash at bank	1,30,000
7,500 shares of Rs.100 each	7,50,000	Investments	5,00,000
Sundry creditors	70,000	Stock	1,70,000
General Reserve	3,80,000	Sundry debtors	1,20,000
Profit and loss A/c	4,00,000	Plant and machinery	3,80,000
		land and building	3,00,000
Total	16,00,000	Total	16,00,000

- i) Includes Rs.20,000 from Moon Ltd. on which the latter company made a profit of Rs.5,000/-
- ii) Includes Rs.6,000 stock at cost from Moon Ltd part of Rs. 20,000 (see point No.I)
- iii) Includes dividend at 16% per annum from Moon Ltd. for the year 2010.

Balance sheet of Moon Ltd. as on 31st December, 2011

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Share capital		Cash at Bank	60,000
1,000 6% preference shares of Rs 100% each	1,00,000	Land and building	90,000
20,000 equity shares of Rs.10/- each	2,00,000	Plant and machinery	1,80,000
Sundry creditors	70,000	Stock	1,10,000
General Reserve (as on 01-01-2011)	10,000	Sundry debtors	90,000
Profit and loss A/c	1,50,000		
	5,30,000		5,30,000

The Balance of profit and loss A/c on 1st January, 2011 was Rs.60,000 out of which a dividend of 16% was paid on equity shares for the year 2010-11 prepare a consolidated balance sheet as at 31-12-2011. The current year dividend still unpaid.

Q5) The average “Tangible” capital employed was Rs.13,50,000 but upon valuation obtained, the capital was valued at Rs. 14,50,000. The average net profit was (before adjustment) Rs.3,07,000. It included investment income Rs.2,000. the cost of investment was Rs.50,000 (Present value). Expenses amounting to Rs. 3,000 P.a. are likely to be discontinued in future 50 paise in a rupee may be taken as average annual taxation 6% represented a fair commerce return. What is value of goodwill if seven years purchase of super profit has been taken? What will be the value of Goodwill under capitalization method.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P3908

[Total No. of Pages : 5

[4864]-104

M.Com. (Semester - I)

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

Income Tax (Special Paper - II)

(2008 Pattern) (Group - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right in bracket indicates full marks.*

Q1) Explain the following (Any Two) : **[15]**

- a) Determination of Residential status of Hindu Undivided Family.
- b) Computation of Income of deemed to be Let Out Property.
- c) Determination of Business Income U/s 44AD of Income Tax Act, 1961.
- d) Disallowances of Unpaid Statutory Liability U/s 43B.

Q2) Write Short notes (Any Three) : **[15]**

- a) Inter head and Inter Source adjustments in set off and carry forward of losses.
- b) Deductions from Long Term Capital Gain.
- c) Income from other Source.
- d) Permanent Account Number.
- e) Deduction U/s 80U of Income Tax Act, 1961.

P.T.O.

Q3) Mr. Anil, a manager of Bharat Force Ltd., which is engaged in manufacturing forge spare parts, gives the following particulars of his income relevant for the Assessment Year 2016-2017. **[16]**

Particulars	Amount ₹
a) Basic Salary	36,000 p.a.
b) Bonus	30,000 p.a.
c) Commission	45,000 p.a.
d) Entertainment Allowance	12,000 p.a.
e) A rent free unfurnished house has been provided in Kolkatta, lease rent of the house	2,40,000 p.a.
f) Employer has provided free use of Ford IKON 1300cc car for official as well as personal purpose, Expenses for employer ₹. 84,000 (out of which 30% is attributable towards personal purposes). Car can also be used by the family members of Mr. Anil. A sum of ₹. 12,000 is recovered from Mr. Anil for using the car for private purpose.	
g) The employers pays a sum of ₹. 1,200 on account of professional tax on behalf of Mr. Anil.	
h) On 12.07.2015 Bharat Forge Ltd. gifts a computer, manufacture by it, on it's founder day to Mr. Anil (Cost of computer to employer being ₹. 34,000).	
i) Employers contribution towards recognized provident fund ₹. 54,000 p.a.	
j) Contribution of Mr. Anil towards provident fund : ₹. 75,000 p.a.	
k) Payment of insurance premium by Mrs. Anil on Mr. Anil's policy : ₹. 16,000.	
l) Payment of insurance premium by Mr. Anil on Mrs. Anil's insurance policy : ₹. 15,000.	
m) Investment in shares of a company engaged in operating an approved infrastructure facility : ₹. 50,000.	
n) Interest received on company deposits : ₹. 3,02,000 (gross).	

Determine the taxable income and tax liability for the Assessment year 2016-2017 on the assumption that Mr. Anil is neither director in the employer company nor a shareholder.

Q4) Mr. Shree is carrying on business and accounts are subject to tax audit regularly, submit his Profit & Loss Account for the year ending 31.03.2016. [16]

Particulars	Amount ₹	Particulars	Amount ₹
Office Expenses	25,600	Gross Profit	4,03,600
Audit Fees	32,000	Sundry Receipts	11,000
Legal Expenses	18,000	Customs duties recovered	22,000
Depreciation on Machinery	24,000	from Government (Earlier not allowed as deduction)	
Salary to Staff	84,000	Bad Debts recovered	6,000
Bonus to Staff	45,000	(Earlier allowed as deduction)	
Contribution to an approved Gratuity fund	24,000	Gift from Son	30,000
Outstanding liability in respect of excise duty	24,000		
General Expenses	36,000		
Net Profit	1,60,000		
	4,72,600		4,72,600

Other relevant particulars :

- Bonus payable to employees according to the payment of Bonus Act 1965, comes to ₹. 40,000.
- Depreciation on machinery shown in the profit & loss account is calculated according to the Income Tax provisions.
- General Expenses includes payment of ₹. 12,000 to an approved and notified education institute for the purpose of carrying on research in social sciences. He research is however not related to the business of the assessee.
- During the previous year 2015-16, Mr. Shree also makes a capital expenditure of ₹. 25,000 for the purpose of carrying on a scientific research related to his business. This expenditure is, however not recorded in the profit & loss account.
- Outstanding liability in respect of Excise Duty is paid as follows :
₹. 5,000 on 11.4.2016, ₹. 3,000 on 5.5.2016, ₹. 6,000 on 30.06.2016 and the balance on 10.11.2016.
- Audit fee of ₹. 32,000 was credited on 31.03.2016. No tax has been deducted at source. Compute his income from business for the Assessment Year 2016-2017. Assume the due date of filing of return of income is 30th September 2016.

Q5) Mrs. Vidya is the owner of a residential house whose construction was completed on 31.3.2004. It has been let out from 1.4.2004 for residential purposes. Its particulars for the financial year 2015-2016 are given below :[16]

	₹
a) Municipal Valuation	65,000
b) Expected Fair Rent (p.a.)	72,000
c) Standard Rent under the Rent Control Act (p.m.)	7,000
d) Actual Rent (p.m.)	7,000
e) Municipal Taxes paid (including Rs. 5,000 paid by tenant)	20,000
f) Water/sewerage benefit tax, levied by state government paid under protest	5,000
g) Interest on Loan taken for the construction of the house. The interest has been paid outside India to a non resident without deduction of tax at source (Nonresident had agreed to pay income tax on such interest direct to the government)	15,000
h) Legal charges for recovery of Rent	4,000
i) Stamp duty and registration charges incurred in respect of the lease agreement of the house	2,000
j) The unrealized rent for the previous year 2010-11. There is recovery of ₹. 20,000 from the defaulting tenant.	

Compute income from house property for the Assessment year 2016-2017.

Q6) a) Miss. Vaishanavi lives in Pune. She owns not only house properties in and around Pune but cultivable land near Nagar. She lives in a house which had been bought by her in January 1986 for ₹2,31,000. The Agricultural land measuring 10 hectares is being cultivated by her father for over 15 years. Its fair market value as on 1.4.1981 was ₹7,00,000. The residential house was sold by her for ₹20,80,000 in December 2015 and another house bought within three months at a price of ₹3,00,000 to be used for residential purposes. Agricultural land is also sold for ₹86,00,000 in January 2016. On 30.06.2016 she bought another agricultural farm for ₹5,00,000 which will be cultivated by her. Gold ornaments were also sold by her in November 2015 for ₹3,50,000, the fair market price thereof as on 01.04.1981 being ₹30,000. She brought fresh jewelry for ₹80,000 within six month of sales.

You are required to compute taxable capital gains of Miss. Vaishnavi for the Assessment year 2016-17. CII of financial year 1985-86 and 2015-2016 is 133 and 1081 respectively. [10]

- b) From the following information compute the total income of Shri. Vitthal for the Assessment Year 2016-17. [12]

Particulars	₹
I) Income from House Property	60,000
II) Business profits (before making the following deductions)	1,15,000
i) Current Depreciation Allowance	30,000
ii) Current Scientific Research revenue expenses	20,000

He brought forward the following losses/
Allowances :

- 1) Unabsorbed business loss of the previous year 2005-2006 ₹25,000 and for 2014-2015 ₹30,000.
- 2) Unabsorbed Depreciation Allowance of the previous year 2013-14 ₹25,000 and for 2014-2015 ₹24,000.
- 3) Unabsorbed Capital expenses on scientific research of the previous year 2014-2015 ₹25,000.
- 4) Unabsorbed loss from House Property of the Assessment Year 2015-2016. ₹35,000

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P3284

[Total No. of Pages : 3

[4864] - 105

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

ADVANCED COST ACCOUNTING AND COST SYSTEMS

Advanced Cost Accounting

(2008 Pattern) (Special Paper - I) (Group - B)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of calculator is allowed.*

Q1) a) State whether the following statements are true or false. [5]

- i) ABC analysis is introduced for material control.
- ii) Batch Costing is a variant of Job Costing.
- iii) The difference between the time clocked and time booked is termed as Idle time.
- iv) The Halsey Plan guarantees a minimum hourly wage.
- v) Process Costing represents one extreme of Product Costing.

b) Fill in the blanks. [5]

- i) _____ is a quantitative record of each material maintained by the storekeeper.
- ii) _____ is the allotment of proportions of items of cost to cost centres or cost units.
- iii) Operating Costing is a variation of _____ category of costing method.
- iv) In Halsey Bonus Plan, a worker get a bonus equal to _____ of the time saved.
- v) Abnormal Process losses should be transferred to _____.

Q2) What is meant by 'Material Control'? Write down the steps and various documents used in purchase procedure. [20]

OR

Briefly describe various methods of Labour Remuneration.

P.T.O.

Q3) Write short notes (any two):

[20]

- a) Phases of Product life cycle
- b) Farm Costing
- c) Merit Rating
- d) Under -absorption of Overheads

Q4) A company has 3 production departments A,B & C and 2 service departments X & Y. The following information is available regarding various expenses.**[20]**

	Rs.
Power	2,400
Rent	4,200
Canteen	3,000
Personnel Dept.	3,000
Time office	1,000
Maintenance of buildings	2,400
Fire precaution service	1,200
Insurance on assets	1,000
Depreciation (10% of capital value)	

	Production Depts.			Service Depts.	
	A	B	C	X	Y
Area sq. meters	4,000	4,000	3,000	2,000	1,000
KW Hours	2,000	2,200	800	750	250
No. of Workers	900	1,200	300	400	200
Capital value of Assets ('000) Rs.	50	60	40	30	20

The services of X & Y departments are used by the other departments in the following proportion.

	A	B	C	X	Y
X	25%	30%	25%	—	20%
Y	40%	20%	30%	—	10%

Calculate the total Overheads of production departments after reapportioning service departments overheads by Repeated Distribution Method.

Q5) From the following data calculate the cost per running mile of Leyland Transport Co., Pune [15]

Particulars	Vehicle 'A'	Vehicle 'B'
Mileage run (annual)	Rs.15,000	Rs.6,000
Cost of vehicle	Rs.2,50,000	Rs.1,50,000
Road Licence (annual)	Rs.7,500	Rs.7,500
Annual Insurance	Rs.7,000	Rs.4000
Annual Garage Rent	Rs.7,250	Rs.5,420
Supervision and Salaries (annual)	Rs.24,000	Rs.24,000
Drivers wages per hour	Rs.30	Rs.30
Cost of fuel per litre	Rs.20	Rs.20
Miles run per litre	20 miles	15 miles
Repairs & Maintenance per mile	Rs.1.65	Rs.2
Tyre allocation per mile	Rs.0.80	Rs.0.60
Estimated life of vehicles	1,00,000 miles	75,000 miles

Charge interest @15% p.a. on the cost of vehicles. The vehicles run 20 miles per hour on an average.

Q6) Ammar Builders, Pune took a Contract No. 53 for construction of a college building on 1st April 2014. The contract price is fixed at Rs.15,00,000 subject to a retention of 20% of work certified. The following are the details of expenses made by the contractor on this contract during the year 2014-15. [15]

	Rs.
Materials issued from store-room	4,20,000
Materials purchased directly	81,200
Productive labour charges	4,00,000
Unproductive labour charges	5,000
Outstanding wages	7,800
Stock of materials in hand on site	300
Materials transferred to Contract No. 52	6,000
Materials transferred from Contract No. 51	1,600
Direct expenses (inclusive of unpaid chargeable expenses Rs.3000)	23,000
Establishment Overheads	37,200
Plant installed at site on 30-9-2014	58,000
Installation charges for plant	2,000
Work certified	11,00,000
Work uncertified	16,500
Cash received upto 31-3-15	8,80,000
Provide depreciation on plant @40% p.a. as per Straight Line Method.	
Prepare -	
i) Contract A/C	
ii) Extracts of Balance Sheet as on 31-3-15	

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3285

[Total No. of Pages : 3

[4864] - 106

M.Com. (Semester - I)

ADVANCED COST ACCOUNTING AND COST SYSTEMS

Costing Techniques and Responsibility Accounting

(2008 Pattern) (Group - B) (Paper - II)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of calculator is allowed.*

Q1) a) Fill in the blanks: [5]

- i) Budgetary control process involves checking and evaluation of _____.
- ii) ____ provides maximum flexibility to the top decision makers in allocation of resources among different competing demands of activities.
- iii) Inter-firm comparisons become meaningless in the absence of ____ system.
- iv) Standard costing technique with a process costing system gives best results in _____ industries.
- v) Importance of standard costing arises due to limitations of _____ costing.

b) State whether the following statements are TRUE or FALSE: [5]

- i) Budgeting is a profit planning
- ii) Sales budget is considered as a foundation of budgetary control system.
- iii) The existence of uniform costing leads to increase in labour turnover.
- iv) Inter-firm comparison provides encouragement to members to become cost conscious.
- v) The techniques of standard costing and budgetary control are interlinked but not interdependent.

P.T.O.

- c) Write short notes on (any two): [10]
- i) Objectives of reporting
 - ii) Master budget
 - iii) Overhead variances
 - iv) Limitations of inter-firm comparison

Q2) What is 'Responsibility Accounting'? Explain various types of 'Responsibility Centres.' [20]

OR

Explain the concept of 'Standard Costing'. State the essentials for installing standard costing. What are the limitations of standard costing?

Q3) a) Ankita chemicals provide the following data at 50% capacity of 5,000 units during a month-

Particulars	Unit cost (Rs.)
Materials	50
Labour	30
Variable overheads	20
Fixed overheads (Rs.50,000)	10
Administrative overheads	10
Selling expenses (25% fixed)	08
Distribution expenses (20% fixed)	05
Total	133

Prepare a flexible budget at 60%, 70% and 80% capacity presuming that at 80% capacity, material cost will decrease by 5% and variable selling expenses will increase 10%. [10]

b) Explain the concept of 'Inter - firm comparison'. State its advantages. [10]

Q4) Prepare a cash budget for three months ending 30th June from the following details. [20]

a)

Month	Sales(Rs.)	Materials(Rs.)	Wages(Rs.)	Overheads(Rs.)
February	1,40,000	96,000	30,000	17,000
March	1,50,000	90,000	30,000	19,000
April	1,60,000	92,000	32,000	20,000
May	1,70,000	1,00,000	36,000	22,000
June	1,80,000	1,04,000	40,000	23,000

- b) The credit terms are -
 Sales/Debtors - 10% sales are on cash, 50% of the credit sales are collected next month and the balance in the following month.
 Creditors - Material - 2 months
 Wages - $\frac{1}{4}$ month
 Overheads - $\frac{1}{2}$ month
- c) Cash and bank balance on 1st April, is expected to be Rs. 60,000.
- d) Other relevant information includes-
- i) Plant and machinery will be installed in February at a cost of Rs. 9,60,000. The monthly installments of Rs. 20,000 are payable from April onwards.
 - ii) Interim Dividend @5% on share capital of Rs. 20,00,000 will be paid on 1st June.
 - iii) Advance on sale of vehicle to be received Rs. 90,000 in June.
 - iv) Dividend on Investment Rs.10,000 to be received in June.
 - v) Instalment of advance Income Tax of Rs.20,000 is to be paid in June.

Q5) The standard material cost per 100 kg of product is fixed as under- **[20]**

Chemical A = 30 kg @ Rs. 6 per kg

Chemical B = 80 kg @ Rs. 9 per kg

Chemical C = 40 kg @ Rs. 7.50 per kg

A Batch of 500 kg. was taken up for processing in the following mix-

Chemical A = 150 kg at a cost of Rs. 882

Chemical B = 440 kg at a cost of Rs. 4290

Chemical C = 220 kg at a cost of Rs.1584

- Compute -
- i) Material cost variance
 - ii) Material price variance
 - iii) Material usage variance
 - iv) Material mix variance
 - v) Material yield variance

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3286

[Total No. of Pages : 4

[4864]-107

M.Com (Semester - I)

Business Practices and Environment

ORGANISED TRADE AND MARKETS (Group - C)

(2008 Pattern) (Special Paper - I)

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the nature and scope of business. Discuss the product buying selling price and credit policies of modern business. **[20]**

OR

Discuss the role and importance of service sector in India.

Q2) Explain the concept of 'State trading'. Give the arguments for and against state trading. **[20]**

OR

Discuss the role and functioning of the food corporation of India(FCI)

Q3) What is cooperative marketing? State and explain the features and functioning of cooperative marketing. **[20]**

OR

What are organised markets? Explain the features of organised commodity and regulated markets.

P.T.O.

Q4) Discuss the nature and importance of forward markets. **[20]**

OR

Explain the regulations and role of securities exchange board of India (SEBI)

Q5) Write short notes on: (Any Two) **[20]**

- a) Objectives of business
- b) Business practices and E-commerce
- c) Privatisation of trading activities
- d) Advantages of cooperative marketing

Total No. of Questions : 5]

P3286

[4864]-107

M.Com (Semester - I)

Business Practices and Environment

ORGANISED TRADE AND MARKETS (Group - C)

(2008 Pattern) (Special Paper - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) व्यवसायाचे स्वरूप व व्याप्ती यावर चर्चा करा. आधुनिक व्यवसायाचे वस्तु खरेदी, विक्री किंमत, आणि पत धोरण स्पष्ट करा. [20]

किंवा

भारतातील सेवा क्षेत्राची भूमिका आणि महत्व यावर चर्चा करा.

प्रश्न 2) “राज्य व्यापार” हि संज्ञा स्पष्ट करा. राज्य व्यापाराच्या बाजूने व विरोधातील युक्तीवाद सविस्तर सांगा. [20]

किंवा

भारतीय अन्न महामंडळाची भूमिका व कार्य स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) सहकारी विपणन म्हणजे काय? सहकारी विपणनाची वैशिष्ट्ये व कार्ये सांगा व स्पष्ट करा. [20]

किंवा

संघटित बाजारपेठा म्हणजे काय? संघटित वस्तु बाजाराची व नियंत्रित बाजारपेठेची वैशिष्ट्ये सांगा.

प्रश्न 4) वायदेबाजाराचे स्वरूप व महत्व सांगा. [20]

किंवा

सेबीचे नियम व भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

अ) व्यवसायाची उदिष्टे

ब) ई-कॉमर्स मधील व्यवसाय प्रथा

क) व्यापार उपक्रमाचे (कार्याचे) खाजगीकरण

ड) सहकारी विपणनाचे फायदे

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3287

[Total No. of Pages : 4

[4864]-108

M.Com. (Semester - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT (Paper - II)

Business Environment and Policy

(2008 Pattern) (Group-C)

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What is environment? State the educational and technological aspects of business environment.

OR

Define the term business environment? Explain the various levels of environment.

Q2) Explain in detail the business environment in India after independence.

OR

Explain the characteristics of Indian economic reforms.

Q3) Define the term social justice. Explain steps taken by the government to give social justice to Indian citizens.

OR

What is pollution? Explain the various problems of pollution.

Q4) Explain the problems of growth of Indian economy.

OR

Define the term water pollution. Explain the various effects of water pollution.

P.T.O.

Q5) Write short notes: (Any Two)

- a) Macro environment
- b) Political aspects of environment
- c) Market economy system
- d) Inclusive growth

Total No. of Questions : 5]

P3287

[4864]-108

M.Com. (Semester - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT (Paper - II)

Business Environment and Policy

(2008 Pattern) (Group-C)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) पर्यावरण म्हणजे काय? व्यावसायिक पर्यावरणाच्या शैक्षणिक आणि तांत्रिक बाजू स्पष्ट करा.

किंवा

व्यावसायिक पर्यावरण या संज्ञेची व्याख्या लिहा. पर्यावरणाच्या विविध पातळ्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) भारतामधील स्वातंत्र्योत्तर व्यावसायिक पर्यावरण सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

भारतीय आर्थिक सुधारणांची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) सामाजिक न्याय या संज्ञेची व्याख्या लिहा. भारतीय नागरीकांना सामाजिक न्याय देण्यासाठी सरकारने कोणते उपाय योजले आहेत ते स्पष्ट करा.

किंवा

प्रदूषण म्हणजे काय? प्रदूषणाच्या विविध समस्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) भारतीय अर्थव्यवस्थेच्या वृद्धीच्या समस्या स्पष्ट करा.

किंवा

पाणी प्रदूषण या संज्ञेची व्याख्या लिहा. पाणी प्रदूषणाचे विविध परिणाम स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

- अ) समग्र पर्यावरण
- ब) पर्यावरणाच्या राजकीय बाजू
- क) बाजार अर्थव्यवस्था प्रणाली
- ड) सर्वसमावेशक वृद्धी

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3288

[Total No. of Pages : 4

[4864]-109

M.Com. (Part - I) (Semester - I)
BUSINESS ADMINISTRATION
Production and Operations Management
(2008 Pattern) (Special Paper - I) (Group - D)

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) All questions carry equal marks.*

Q1) Define Production Management. Explain its objectives and functions.

OR

Define plant layout. Explain types and objectives of plant layout.

Q2) What is Product Design? Discuss importance and factors affecting on product design.

OR

Explain the objectives and importance of production planning and control.

Q3) What is Materials Management? Discuss its scope and functions.

OR

State the meaning, importance and scope of Logistic Management.

Q4) Explain meaning of productivity. What are the factors affecting on productivity?

OR

Write notes on :

- a) Need of Total Quality Management.
- b) Effects of Liberalisation and Globalisation on Industries.

P.T.O.

Q5) Write notes on (Any Four):

- a) Service systems
- b) Tools of Product Development
- c) Store keeping
- d) Quality management
- e) Inventory control
- f) Logistic management and globalisation

Total No. of Questions : 5]

P3288

[4864]-109

M.Com. (Part - I) (Semester - I)
BUSINESS ADMINISTRATION
Production and Operations Management
(2008 Pattern) (Special Paper - I) (Group - D)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) उत्पादन व्यवस्थापनाची व्याख्या द्या. उत्पादन व्यवस्थापनाची उद्दिष्टे व कार्ये स्पष्ट करा.
किंवा

यंत्ररचनेची व्याख्या द्या. यंत्ररचनेचे प्रकार व उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) वस्तूरचना म्हणजे काय? वस्तूरचनेचे महत्त्व सांगून वस्तूरचनेवर परिणाम करणाऱ्या घटकांची चर्चा करा.

किंवा

उत्पादन नियोजन व नियंत्रणाची उद्दिष्टे व महत्त्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) सामग्री व्यवस्थापन म्हणजे काय? सामग्री व्यवस्थापनाची व्याप्ती व कार्ये स्पष्ट करा.

किंवा

लॉजिस्टिक व्यवस्थापनाचा अर्थ, महत्त्व व व्याप्ती सांगा.

प्रश्न 4) उत्पादकतेचा अर्थ स्पष्ट करा. उत्पादकतेवर परिणाम करणारे घटक कोणते?

किंवा

टिपा लिहा.

अ) संपूर्ण गुणवत्ता व्यवस्थापनाची गरज

ब) उद्योगावरील जागतिकीकरण आणि उदारीकरणाचे परिणाम

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) सेवा पध्दती (Service System)
- ब) वस्तुविकासाची साधने (Tools of Product Development)
- क) वस्तुसाठा (Store keeping)
- ड) दर्जा व्यवस्थापन (Quality Management)
- इ) सामग्रीसाठा नियंत्रण (Inventory Control)
- फ) लॉजिस्टिक व्यवस्थापन व जागतिकीकरण (Logistic management and globalisation)

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3289

[Total No. of Pages : 6

[4864]-110
M.Com. (Semester - I)
BUSINESS ADMINISTRATION
Financial Management (Paper - II)
(2008 Pattern) (Group - D)

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*
- 3) *Use of calculator is allowed.*

Q1) What do you mean by financial management? Explain the role of finance manager.

OR

What is capital budgeting? Explain the purpose and process of capital budgeting.

Q2) What do you mean by financial analysis? Explain in brief the utility and techniques of financial analysis.

OR

What do you mean by working capital? Explain the various factors affecting the size of working capital.

Q3) What is cash management? Describe the various strategies of cash management.

OR

- A) Explain the role of Securities Exchange Board of India in financial management.
- B) Describe in brief the role of finance manager in inventory management.

P.T.O.

Q4) State the significance of ratios as a tool of financial analysis.

OR

The following are the summarized Trading Account, Profit and Loss Account and Balance Sheet of Little Master Limited, Pune for the year ended 31st March, 2012.

**Trading Account, Profit and Loss Account
For the year ended 31st March, 2012**

Dr.		Cr.	
Particulars	Amt. Rs.	Particulars	Amt. Rs.
To Cost of sales	9,44,000	By Sales	12,00,000
To Gross profit C/D	2,56,000		
Total	12,00,000	Total	12,00,000
To Administrative expenses	76,000	By Gross profit B/D	2,56,000
To Selling expenses	44,000		
To Warehouse & Transport Expenses	76,000		
To Net Profit	60,000		
Total	2,56,000	Total	2,56,000

**Balance Sheet
As on 31/3/2012**

Liabilities	Amt. Rs.	Assets	Amt. Rs.
Share capital	3,00,000	Fixed assets	1,20,000
Reserve fund	60,000	Stock-in-trade	2,40,000
Profit and Loss Account	40,000	Debtors	2,00,000
Current liabilities	2,00,000	Cash	40,000
Total	6,00,000	Total	6,00,000

You are required to calculate:

- a) Gross profit ratio
- b) Net profit ratio
- c) Operating ratio
- d) Current ratio
- e) Quick ratio

Q5) Write short notes. (Any Four)

- a) Utility of balance sheet.
- b) Pay-back method.
- c) Limitations of ratios.
- d) Receivables management.
- e) Financial assets.
- f) Techniques of capital budgeting.

Total No. of Questions : 5]

P3289

[4864]-110

M.Com. (Semester - I)

BUSINESS ADMINISTRATION

Financial Management (Paper - II)

(2008 Pattern) (Group - D)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) गणनयंत्राचा उपयोग करण्यास परवानगी आहे.

-
- प्रश्न 1) वित्तीय व्यवस्थापन म्हणजे काय? वित्त व्यवस्थापकाची भूमिका स्पष्ट करा.
किंवा
भांडवली अंदाजपत्रक म्हणजे काय? भांडवली अंदाजपत्रकाचा हेतू आणि प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) वित्तीय विश्लेषण म्हणजे काय? वित्तीय विश्लेषणाची उपयोगिता आणि तंत्रे थोडक्यात स्पष्ट करा.
किंवा
खेळते भांडवल म्हणजे काय? खेळत्या भांडवलाच्या आकारावर परिणाम करणारे विविध घटक स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) पैशाचे व्यवस्थापन म्हणजे काय? पैसा व्यवस्थापनाच्या विविध व्यूहरचनांचे वर्णन करा.
किंवा
अ) वित्तीय व्यवस्थापनामध्ये सेबीची भूमिका स्पष्ट करा.
ब) मालसाठा व्यवस्थापनामध्ये वित्त व्यवस्थापकाच्या भूमिकेचे थोडक्यात वर्णन करा.
- प्रश्न 4) वित्तीय विश्लेषणामध्ये गुणोत्तर एक साधन म्हणून महत्व विशद करा.
किंवा
लिट्टल मास्टर मर्यादीत, पुणे या कंपनीचे 31 मार्च, 2012 अखेरचे व्यापारी पत्रक, नफा-तोटा पत्रक आणि ताळेबंद खालीलप्रमाणे दिलेले आहे:

व्यापारी पत्रक आणि नफा-तोटा पत्रक

31 मार्च, 2012 अखेर

नावे

जमा

तपशील	रक्कम रूपये	तपशील	रक्कम रूपये
विक्री परिव्यय	9,44,000	विक्री	12,00,000
ढोबळ नफा	2,56,000		
एकूण	12,00,000	एकूण	12,00,000
प्रशासकीय खर्च	76,000	ढोबळ नफा	2,56,000
विक्री खर्च	44,000		
साठवणूक आणि वाहतूक खर्च	76,000		
निव्वळ नफा	60,000		
एकूण	2,56,000	एकूण	2,56,000

ताळेबंद : 31/3/2012

देयता	रक्कम रूपये	जिंदगी	रक्कम रूपये
भाग भांडवल	3,00,000	स्थिर मालमत्ता	1,20,000
राखीव निधी	60,000	मालसाठा	2,40,000
नफा-तोटा खाते	40,000	ऋणको	2,00,000
चालू देयता	2,00,000	रोकड	40,000
एकूण	6,00,000	एकूण	6,00,000

खालील गुणोत्तर काढा:

- ढोबळ नफा गुणोत्तर
- निव्वळ नफा गुणोत्तर
- ऑपरेटिंग गुणोत्तर
- चालू गुणोत्तर
- तरलता गुणोत्तर

प्रश्न 5) टिपा लिहा: (कोणत्याही चार):

- अ) तालेबंदाची उपयोगिता
- ब) पे-बॅक पध्दती
- क) गुणोत्तरांच्या मर्यादा
- ड) येणी व्यवस्थापन
- इ) वित्तीय मालमत्ता/जिंदगी
- फ) भांडवली अंदाजपत्रकाची तंत्रे

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3290

[Total No. of Pages : 4

[4864]-111

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

Information System and E-Commerce Practices (Special Paper- I)

(Group - E)

(2008 Pattern)

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Define E-Commerce. Explain the technical and non-technical limitations of E-Commerce.

OR

What is Electronic shopping? Explain the benefits and limitations of internet Advertising.

Q2) What is the meaning of electronic data interchange? Explain the benefits and limitations of electronic data inter change.

OR

Define internet. Distinguish between intranet and extranet.

Q3) Define supply chain management. Explain the value chains in E-Commerce.

OR

Explain the concept of proxy application gateways. State advantages of proxy Gateway.

Q4) Write note on :

- a) Interactive advertising and marketing
- b) Use of internet for business

OR

Write notes on :

- a) Electronic credit and debit cards
- b) History and scope of E-Commerce

P.T.O.

Q5) Write short note on: (Any Four)

- a) Portal
- b) Smart cards
- c) Application of Extranet
- d) Electronic Fund transfer
- e) B2B module
- f) Benefits of E-Commerce

Total No. of Questions : 5]

P3290

[4864]-111

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

Information System and E-Commerce Practices (Special Paper- I)

(Group - E)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) ई-कॉमर्सची व्याख्या द्या. ई-कॉमर्सच्या तांत्रिक आणि बिगर तांत्रिक मर्यादा स्पष्ट करा.
किंवा
इलेक्ट्रॉनिक शॉपिंग म्हणजे काय? इंटरनेट जाहिरातीचे फायदे आणि मर्यादा स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) इ.डी.आय म्हणजे काय? इलेक्ट्रॉनिक डाटा इंटरचेंजचे फायदे आणि मर्यादा स्पष्ट करा.
किंवा
इंटरनेटची व्याख्या द्या. इंटरनेट आणि एक्ट्रानेट मधील फरक स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) पुरवठा साखळी व्यवस्थापनाची व्याख्या द्या. ई-कॉमर्सचे साखळी मूल्य स्पष्ट करा.
किंवा
प्रॉक्सी ऑप्लिकेशन गेटवेज ही संकल्पना स्पष्ट करा. प्रॉक्सी गेटवेजचे फायदे सांगा.
- प्रश्न 4) टीपा लिहा.
अ) इंटर ऑटिव्ह अॅडव्हर्टायझिंग मार्केटिंग
ब) इंटरनेटचा व्यावसायिक वापर
किंवा
अ) इलेक्ट्रॉनिक डेबीट आणि क्रेडीट कार्ड
ब) ई-कॉमर्सचा इतिहास आणि व्याप्ती

प्रश्न 5) टीपा लिहा. (कोणतेही चार)

- अ) पोर्टेल
- ब) स्मार्ट कार्डस्
- क) ॲप्लीकेशन ऑफ एक्ट्रानेट
- ड) इलेक्ट्रॉनिक फंडस् ट्रान्सफर
- इ) बी 2 बी मोडयूल्स
- फ) ई-कॉमर्सचे फायदे

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3291

[Total No. of Pages : 4

[4864]-112
M.Com (Semester - I)
COMMERCIAL LAWS & PRACTICES - II
Intellectual Property Laws (Group - E)
(2008 Pattern)

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Discuss in detail commercial exploitation of Intellectual property & Enforcement of rights & remedies against Infringement. **[20]**

OR

Explain in detail basic concepts of Intellectual property laws with its nature & different forms of Intellectual Property Rights. **[20]**

Q2) Throw a light on Historical overview of patent law. with meaning & purpose of patent. **[20]**

OR

Discuss in detail Biological Diversity Act 2002. **[20]**

Q3) Explain in detail meaning & functions of trade mark. Also explain evolution & objects of trade mark law. **[20]**

Q4) Describe the procedure for obtaining a patent & different forms of patent application. **[20]**

OR

Explain in detail the Registration procedure of trademark & different forms of protecting trademark. **[20]**

P.T.O.

Q5) Write short notes: (Any Four)

[20]

- a) Intellectual property & Economic development.
- b) Advantages of patent to inventor
- c) Falsification of trade marks
- d) National Biodiversity board (authority)
- e) Infringement of trademarks
- f) Functions of world court

Total No. of Questions : 5]

P3291

[4864]-112

M.Com (Semester - I)

COMMERCIAL LAWS & PRACTICES - II

Intellectual Property Laws (Group - E)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

3) आवश्यक वाटल्यास इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) बौद्धिक संपदेचे व्यवसायिक शोषण म्हणजे काय ते स्पष्ट करून या हक्कांचे उल्लंघन केल्यास आवश्यक असणारे अधिकार व उपाय स्पष्ट करा. [20]

किंवा

बौद्धिक संपदा कायद्यातील विविध संकल्पना स्पष्ट करून त्याचे स्वरूप व प्रकार स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 2) स्वामित्व हक्क कायद्याच्या ऐतिहासिक आढाव्यावर प्रकाश टाकून स्वामित्व हक्काचा अर्थ व प्रकार स्पष्ट करा. [20]

किंवा

जैवविविधता कायदा - 2002 सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 3) व्यापारी चिन्ह म्हणजे काय ते सांगून त्याची कार्ये स्पष्ट करा. व्यापारी चिन्ह कायद्याची उत्क्रांती आणि उद्देश स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 4) स्वामीत्व हक्क मिळविण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा आणि स्वामित्व हक्क मिळविण्याची विविध प्रकार स्पष्ट करा. [20]

किंवा

व्यापारी चिन्ह कायद्यानुसार व्यापारीचिन्ह मिळविण्याची आणि ते संरक्षित करण्याचे प्रकार स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा द्या. (कोणतेही चार) [20]

- अ) बौद्धिक संपदा आणि आर्थिक विकास
- ब) स्वामित्व हक्काचे संशोधकाला मिळणारे फायदे
- क) व्यापारी चिन्हाची बनावटगिरी
- ड) राष्ट्रीय जैवविविधता अधिकार
- इ) व्यापारी चिन्हांचे उल्लंघन
- फ) जागतिक न्यायालयाची कार्ये

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3292

[Total No. of Pages : 4

[4864]-113

M.Com (Part - I) (Semester - I)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Co-Operative Movement in India (Group - F)

(2008 Pattern) (Special Paper - I)

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Explain the impact of globalisation on co-operative movement in India.

OR

Give a brief review of progress of co-operative credit in India since independence.

Q2) Explain the provisions of Maharashtra state co-operative societies Act 1960 regarding properties, funds and audit enquiries and supervision of co-operatives.

OR

Explain the broad amendmends in maharashtra co-operative societies Act 1960

Q3) Describe legal control over co-operatives in India.

OR

Explain the background of appointment of vaidyanathan committee and impact of its recommendations on cooperative credit.

Q4) Explain the role of NABARD as a appex institution in co-operatives credit in India.

OR

Critically evaluate the administrative structure of control over co-operatives in India.

P.T.O.

Q5) Write short notes: (Any Two)

- a) Impact of second world war on co-operative movement
- b) Procedure of settlement of disputes in co-operatives
- c) Problems of maharashtra state co-operative bank
- d) Dubhashi committee report

Total No. of Questions : 5]

P3292

[4864]-113

M.Com (Part - I) (Semester - I)
CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT
Co-Operative Movement in India (Group - F)
(2008 Pattern) (Special Paper - I)
(2008 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

-
- प्रश्न 1) भारतातील सहकारी क्षेत्रावर जागतीकीकरणाचा पडलेला प्रभाव स्पष्ट करा.
किंवा
स्वातंत्र्योत्तर काळातील भारतातील सहकारी पतपुरवठ्याच्या प्रगतीचा थोडक्यात आढावा घ्या.
- प्रश्न 2) महाराष्ट्र राज्य सहकारी संस्था कायदा 1960 मधील सहकारी संस्थांची मालमत्ता, निधी आणि अंकेक्षण चौकशी व पर्यवेक्षणासंबंधी तरतूदी स्पष्ट करा.
किंवा
महाराष्ट्र राज्य सहकारी संस्था कायदा 1960 मधील ठळक सुधारणा स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) भारतातील सहकारी संस्थांवरील वैधानिक नियंत्रण विषय स्पष्ट करा.
किंवा
वैद्यनाथन समिती स्थापनेची पार्श्वभूमी आणि समितीने केलेल्या शिफारशींचा सहकारी पतपुरवठ्यावरील प्रभाव स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4) भारतातील सहकारी पतपुरवठ्यातील सर्वोच्च संस्था म्हणून नाबार्डची भूमिका स्पष्ट करा.
किंवा
भारतातील सहकारी संस्थांवरील प्रशासकिय नियंत्रण व्यवस्था रचनेचे टीकात्मक परीक्षण करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

- अ) सहकारी चळवळीवरील दुसऱ्या महायुद्धाचा प्रभाव
- ब) सहकारी संस्थांमधील कलह निवारण पध्दती
- क) महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँकेच्या समस्या
- ड) दुभाषी समिती अहवाल

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3586

[Total No. of Pages : 6

[4864]-115

M.Com. - I (Semester - I)

GR - G : ADVANCED BANKING AND FINANCE

Special Paper - I - Legal Framework of Banking

(2008 Pattern)

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*
- 3) *Answers must be to the point.*
- 4) *Answers must be with reference to the relevant sections of the Act concerned.*

Q1) Explain in detail the following definitions as under the Banking Regulation Act, 1949.

- a) Banking Policy
- b) Branch or Branch office
- c) Managing Director
- d) Substantial Interest

OR

"The primary condition for a paying banker to get statutory protection for payment of its customers cheques is 'payment in due course'." Do you agree? Justify your answer.

Q2) Explain the following provisions of the Banking Regulation Act, 1949.

- a) Power of the Reserve Bank to remove managerial and other persons from office (Sec 36AA)
- b) Power of the Reserve Bank to appoint additional directors (Sec 36AB)
- c) Punishments for certain activities in relation to banking companies (Sec 36AD)

P.T.O.

OR

Explain the provisions of the Negotiable Instruments Act, 1881 pertaining to penalties in case of dishonour of certain cheques for insufficiency of funds in the accounts with reference to-

- a) Offences by companies
- b) Cognizance of offences
- c) Power of the court to try cases summarily
- d) Bank's slip prima facie evidence of certain facts.

Q3) Explain the 'Business which the RBI may transact' as under section 17 of the RBI Act, 1934.

OR

Spell out and explain the following definitions as under the Securitisation and Reconstruction of Financial Assets and Enforcement of Security Interest Act, 2002

- a) Financial Asset
- b) Asset Reconstruction
- c) Hypothecation
- d) Securitisation

Q4) Explain in detail the provisions of the Securitisation and Reconstruction of Financial Assets and Enforcement of Security Interest Act, 2002 relating to

- a) Registration of securitization companies or reconstruction companies
- b) Cancellation of certificate of registration

OR

Explain in detail the following provisions of the Foreign Exchange Management Act, 1999

- a) Authorised person (Section - 10)
- b) Reserve Bank's power to give directions to authorized person (Section -11)
- c) Power of the Reserve Bank to inspect authorized person (Section - 12)

Q5) Write notes on (Any Two)

- a) Provision relating to Capital account transactions under the Foreign Exchange Management Act, 1999
- b) Provisions relating to cash reserves of scheduled banks to be kept with the bank under the Reserve Bank of India Act, 1934
- c) Provisions relating to Assets of the issue department under the Reserve Bank of India Act, 1934
- d) Penalties specified under the Foreign Exchange Management Act, 1999 for contravening any provision of FEMA.

Total No. of Questions : 5]

P3586

[4864]-115

M.Com. - I (Semester - I)

GR - G : ADVANCED BANKING AND FINANCE

Special Paper - I : Legal Framework of Banking

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) उत्तरे मुददेसूद असावित.
4) कायद्यातील संबंधित कलमांना अनुसरून उत्तरे लिहावित.
5) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) बँकिंग नियमन कायदा, 1949 मधील खालील तरतूदी सविस्तर स्पष्ट करा.

- अ) बँकिंग धोरण
ब) शाखा किंवा शाखा कार्यालय
क) व्यवस्थापकीय संचालक
ड) भरीव हितसंबंध

किंवा

“प्रदायी बँकरला आपल्या ग्राहकाचे पैसे प्रदान करताना वैधानिक संरक्षण मिळण्यासाठीची प्राथमिक शर्त धनादेशाचे ‘यथाविधी प्रदान’ करणे होय.” आपण याच्याशी सहमत आहात काय? आपल्या उत्तराचे समर्थन करा.

प्रश्न 2) बँकिंग नियमन कायदा, 1949 मधील खालील तरतूदी स्पष्ट करा.

- अ) व्यवस्थापकीय व कार्यालयातील इतर व्यक्तींना काढण्यासंदर्भातील भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे अधिकार (कलम 36 अअ)
ब) अतिरिक्त संचालक नेमण्याचे भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे अधिकार (कलम 36 अ ब)
क) बँकिंग कंपनीशी संबंधित काही व्यवहारासाठी च्या शिक्षा (कलम 36 अ ड)

किंवा

चलनक्षम दस्तऐवज कायदा, 1881 मधील खात्यातील अपुऱ्या रकमेमुळे झालेल्या धनादेशाच्या अनादशसाठीच्या शिक्केसंदर्भातील तरतूदी खालील बाबींना अनुसरून स्पष्ट करा.

- अ) कंपन्यांनी केलेले गुन्हे
- ब) गुन्ह्याची दखल
- क) खटला (प्रकरण) तातडीने चालविण्याचे न्यायालयाचे अधिकार
- ड) काही वस्तुस्थितीचा पुरावा म्हणून बँकेची पावती

प्रश्न 3) भारतीय रिझर्व्ह बँक कायदा, 1934 कलम 17 अंतर्गत 'भारतीय रिझर्व्ह बँक जो व्यापार करू शकते' तो स्पष्ट करा.

किंवा

तारणीकरण कायदा, 2002 मधील खालील व्याख्या नमूद करा.

- अ) वित्तीय मत्ता
- ब) मत्तेची पुनर्बाधणी
- क) नजरगहाण
- ड) तारणीकरण

प्रश्न 4) तारणीकरण कायदा, 2002 मधील खालील बाबीसंदर्भातील तरतूदी स्पष्ट करा.

- अ) तारणीकरण किंवा पुनर्बाधणी कंपन्यांची नोंदणी
- ब) नोंदणीप्रमाणपत्राचे रद्द करणे

किंवा

विदेशी विनिमय व्यवस्थापन कायदा, 1999 मधील खालील तरतूदी स्पष्ट करा.

- अ) अधिकृत व्यक्ति (कलम 10)
- ब) अधिकृत व्यक्तिस सूचना देण्याचे भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे अधिकार (कलम 11)
- क) अधिकृत व्यक्तीची चौकशी करण्याचे भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे अधिकार (कलम 12)

प्रश्न 5) टीपा लिहा (कोणत्याही दोन)

- अ) विदेशी विनिमय व्यवस्थापन कायदा, 1999 मधील भांडवल खात्यातील व्यवहारासंदर्भातील तरतूदी.
- ब) भारतीय रिझर्व्ह बँक कायदा, 1934 मधील सूचित बँकांनी रिझर्व्ह बँकेसोबत ठेवावयाच्या रोख राखीव प्रमाणासंदर्भातील तरतूदी.
- क) भारतीय रिझर्व्ह बँक कायदा, 1934 मधील प्रचालन विभागाच्या मत्ता या संदर्भातील तरतूदी.
- ड) विदेशी विनिमय व्यवस्थापन कायदा, 1999 मधील तरतूदी भंग केल्यास सदर कायद्यातील तपशीलवार दिलेले दंड.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3588

[4864]-204

[Total No. of Pages : 7

M.Com.

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

Specialised Areas in Accounting

(2008 Pattern) (Semester-II) (Group-A) (Special Paper-III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of pocket calculator is allowed.*

Q1) Explain the issues and problems with reference to published financial statements of companies. **[20]**

OR

Write short notes (Any Four):

[20]

- a) Advantages of value added tax.
- b) Tax deducted at source.
- c) Service tax registration.
- d) Concept of mutual fund.
- e) Excise duty.
- f) Hotel accounting.

Q2) Following is the Trial Balance and necessary information of Shahaji Vidyalay as at 31st March, 2015. Prepare an Income and Expenditure Account and a Balance sheet as on that date. **[20]**

P.T.O.

Particulars	Debit Bal.	Credit Bal.
	₹	₹
Furniture and fittings	1,50,000	-
Capital fund	-	9,00,000
Library books	1,50,000	-
Building	3,00,000	-
School bus	5,00,000	-
Tuition fees	-	75,000
Subscriptions	-	1,50,000
Investments	3,00,000	-
Exam fees	-	50,000
Providend fund	-	2,00,000
General insurance	12,000	-
Salaries and wages	2,00,000	-
Entrance fees	-	1,00,000
Rent for society's hall	5,000	-
Office expenses	15,000	-
Exam expenses	20,000	-
Interest on investments	-	24,000
Sundry receipts	-	6,000
Exp. of cultural activities	7,000	-
Exp. of sports activities	6,000	-

Exp. of prize distribution	10,000	-
Donations (to be capitalised)	-	4,05,000
Legacies	-	40,000
P.F. Investment	2,00,000	-
Cash at Bank	65,000	-
Cash in hand	10,000	-
	19,50,000	19,50,000

Additional Information:

- 25% of the entrance fees is to be capitalised.
- General insurance is paid for one year commencing from 1st July, 2014.
- Interest on Investment ₹ 12,000 is due but not received.
- Provide depreciation on furniture and fittings @ 10%, library books @ 12% and building and school bus @ 5%.

Q3) The Assets of Rukmini Co. Ltd., are purchased by the Shrikrishna Co. Ltd. The purchase consideration was agreed upon as under. **[20]**

- A cash payment of ₹ 90 per share for shares held by the members in the vendor company.
- Settlement of debentures in the Rukmini Co. Ltd. by repayment at ₹ 550 per debenture held.
- To exchange four shares of Shrikrishna Co. Ltd. of ₹ 75/- each, quoted in the market at ₹ 140/- each for one share held by the members in the vendor Co.
- Payment of realisation expenses ₹ 12,000.

The Balance sheet of Rukmini Co. Ltd. as on 31st March, 2015 was as follows.

Liabilities	₹	Assets	₹
Share capital		Land and building	10,00,000
6000 equity shares of		Plant and machinery	16,00,000
₹ 500/- each fully paid	30,00,000	Furniture and fittings	3,10,000
Insurance fund	65,000	Vehicles	2,40,000
General reserve	2,75,000	Stock in hand	8,10,000
Profit & loss A/c	60,000	Bills receivable	1,90,000
1300 7% debentures of		Sundry debtors 3,00,000	
₹ 500/- each	6,50,000	Less- Provision for	
Sundry creditors	1,10,000	doubtful debts 35,000	2,65,000
Bills payable	1,40,000	Cash on hand	85,000
Bank overdraft	2,00,000		
	45,00,000		45,00,000

You are required to prepare in the books of Rukmini Co. Ltd.

- Realisation A/c.
- Equity shareholders A/c and
- Cash A/c and
- Journal entries and

Balance-sheet in the books of purchasing company as on that date.

Q4) Following is the Trial balance of Komal General Hospital as at 31st March, 2015. **[20]**

Particulars	₹	₹
Capital	-	5,00,000
Investments (1-4-2014)	50,000	-
Buildings	3,00,000	-
Hospital furniture	1,00,000	-
Machines and equipments	1,00,000	-
Accounts Receivables	75,000	-
Motor van	2,00,000	-
Short term loans	-	1,00,000
Receipts for bed, consultancy etc.	-	50,000
Purchases	25,000	-
Receipts for pathological tests	-	12,000
Accounts payable	-	50,000
Receipts for X-ray, scanning etc.	-	35,000
Advance received from patients	-	15,000
Provision for depreciation	-	25,000
Government subsidy	-	1,00,000
Fees received for operations	-	55,000
Cash in hand	2,500	-
Wages and salaries	45,000	-
Fees paid to doctors		
general practitioner	10,000	-
Child specialist	2,500	-

Cardiologist	3,000	-
Gynaecologist	2,500	-
Repairs and renewals	14,000	-
Electricity bill	10,000	-
Interest on loans	2,500	-
	9,42,000	9,42,000

Prepare the final accounts after considering the adjustments given below:

- a) The stock of inventory on hand on 31st March, 2015 was ₹ 15,000/-.
- b) Depreciation is to be provided as follows
 - i) Building @ 20%
 - ii) Hospital furniture @ 10%
 - iii) Machine and equipments @ $7\frac{1}{2}\%$
 - iv) Motor van @ 10%
- c) Fees was payable yet ₹ 1,000 to cardiologist and ₹ 1,000 to Gynaecologist.
- d) Wages and salaries are outstanding ₹ 5,000.

Q5) M/S Sonali construction undertake a contract for the construction of building on 1st January 2014. The contract price was agreed of ₹ 9,00,000. The following particulars are available from the books for the year ended 31st December 2014. **[20]**

Particulars	₹
Material supplied from stores	20,000
Material purchased	1,60,000
Labour charges	60,000
Plant purchased	80,000

Direct expenses	40,000
Administration overheads	10,000
Cash received from contractee (80% of work certified)	4,00,000
Work not yet certified	1,00,000
Material on hand (31/12/2014)	4,000
Material returned to stores	10,000
Cost of plant (31/12/2014)	60,000
Outstanding wages (31/12/2014)	12,000
Outstanding direct cost (31/12/2014)	16,000

Prepare:

- a) Contract Account.
- b) Balance sheet as on 31/12/2014.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P3589

[4864]-205

[Total No. of Pages : 4

M.Com. - I

BUSINESS TAX ASSESSMENT AND PLANNING

Advanced Accounting and Taxation (Group - A)

(Special Paper - IV)

(2008 Pattern) (Semester - II)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*
- 3) Working shall be treated as part of answer.*

Q1) Write Short Notes (Any Four)

[16]

- a) Procedure for Assessment.
- b) Best Judgement Assessment.
- c) Return of Income.
- d) Exemption U/s 11 (Charitable Trust)
- e) Concept of Tax Evasion and Tax Avoidance.

Q2) Answer any two of the following:

[14]

- a) What are the merits and demerits of VAT.
- b) Explain the procedure of Registration under Service Tax.
- c) Tax Planning consideration in relation to business.
- d) Taxable services under Service Tax Act.

P.T.O.

Q3) Rajwade & Co., is a partnership firm consisting of three partners, Mr. Rajwade, Mr. Mate, Mr. Joshi, sharing profits and losses in the ratio 3:2:3. The firm was doing business in manufacture of electrical appliances. The profit and loss account of the firm for the year ending 31 March 2015 was as under:[20]

Particulars	Rs.	Particulars	Rs.
Purchases	8,12,000	Sales	21,50,000
Salary to Staff	3,12,000	Long-term capital gains	4,90,000
Miscellaneous expenses	1,80,000		
<i>Interests to partners: 16%</i>			
Rajwade 28,000		Debentures interests	
Mate 2,10,000		miscellaneous	40,000
Joshi <u>70,000</u>	3,08,000	Business Receipts	4,000
Depreciation	1,80,000	Interests on drawings	
<i>Remunerations to partners:</i>		recovered from	
Rajwade 96,000		Mr. Rajwade	16,000
Mate 60,000			
Joshi <u>96,000</u>	2,52,000		
Net Profit	6,56,000		
	27,00,000		27,00,000

The following further details are furnished:

- The firm has completed all the formalities to be considered as a partnership assessed as such.
- The fund is not found to be eligible for deduction under Sec. 80IB.
- Depreciation eligible under the income-tax Act works to Rs. 90,000.
- Under miscellaneous expenses, Rs. 80,000 are inadmissible expenses; out of which Rs. 60,000 were donations given to an approved charitable trust.
- Rajwade and Joshi are working partners.

Compute the total income of the firm and the tax payable by it.

Q4) Shanti Co-operative Society furnishes the following particulars of its Income for the previous year ending on 31 March 2015. **[20]**

Particulars	Rs.
a) Interest on government securities	40,000
b) Profit from banking business	5,00,000
c) Income from purchase and sale of agricultural Implement and seeds to its member.	2,00,000
d) Profit and gains of business	3,40,000
e) Income from cottage industry	4,50,000
f) Income from marketing of agricultural produce of its members	2,00,000
g) Interest and dividends (gross) from other co-operative societies.	45,000

Compute total income of the society and calculate the tax payable by it for the assessment year 2015-2016.

Q5) Yuvraj Ltd. is engaged in the construction of residential flats. For the valuation date 31 March 2015, it furnishes the following data and requests you to compute the taxable wealth: **[10]**

Land in urban area (construction is not permitted as per municipal laws in force) Rs. 35,00,000

Motor cars (used on hire by the company) Rs. 12,00,000

Jewellery (investment) Rs. 25,00,000. Loan taken for purchasing the same Rs. 10,00,000

Cash Balance (as per books) Rs. 1,75,000

Bank Balance Rs. 2,50,000

Guest house (situated in a place which is 30 km. away from the local limits of municipality) Rs. 35,00,000

Residential flats occupied by managing director Rs. 25,00,000. The managing director is on whole-time appointment and is drawing remuneration of Rs. 2,00,000 per month.

Residential house let out on hire for 200 days Rs. 8,00,000.

The computation should be supported with proper reasoning for inclusion or exclusion.

Q6) Queen Ltd. is engaged in the business of computer software. Profit and loss A/c for the previous year 2014-15. **[20]**

Particulars	Rs.	Particulars	Rs.
Business Expenses	23,00,000	Domestic Sales	30,00,000
Salaries	30,00,000	Sales	80,00,000
Provision for encashment of earned leave	2,00,000	Stock	4,00,000
General Reserve	3,00,000	Refund of Income-tax penalty	4,00,000
Income tax paid	8,00,000		
Dividends paid on 25-03-2015	10,00,000		
Provision for losses of Palmer Ltd., a subsidiary company	2,00,000		
Depreciation as per account	10,00,000		
Net profit	30,00,000		
	1,18,00,000		1,18,00,000

You are further informed that:

- Business expenses charged to profit and loss a/c but not deductible Rs. 3,00,000
- Depreciation as per income tax. Rs. 7,00,000.
- 50% depreciation in accounts is on account of revaluation of assets.
- Employer's contribution for the year 2014-15 to employees fund (recognised): Rs. 6,00,000 paid Rs. 4,00,000 on salaries on 30-09-2015 and Rs. 2,00,000 on 01-12-15, but not charged to profit and loss a/c. Salaries include a sum of Rs. 2,00,000, paid to non-resident employees in India without deducting tax at source as employees have filed affidavits to pay tax direct to the government.
- Business expenses include bonus amounting Rs. 6,00,000. A sum of Rs. 4,00,000 was paid on 31-08-15 and the balance was paid on 01-11-15.
- Business loss and depreciation carried forward:

Previous Year	As per accounts		As per income-tax law	
	Business Loss	Depreciation	Business Loss	Depreciation
2011-12	Nil	(-)3,00,000	(-)12,00,000	(-) 6,00,000
2013-14	(-)2,00,000	Nil	(-)18,00,000	(-)5,00,000

Compute total income and tax liability for the assessment year 2015-16.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3590

[4864]-207

[Total No. of Pages : 3

M.Com.

GROUP - B : ADVANCED COST ACCOUNTING & COST SYSTEM
Cost Control and Cost System (Special Paper)
(2008 Pattern) (Semester - II) (Paper - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of calculator is allowed.*

Q1) a) Fill in the blanks:

[10]

- i) Break-even sales are 1000 units, fixed cost Rs. 2,000, contribution per unit is Rs. _____ .
- ii) When sales increase from Rs. 20,000 to Rs. 40,000 while profit increase from Rs. 1,000 to Rs. 2,000, P/V Ratio is _____.
- iii) _____ is a new and scientific approach developed by Cooper and Kalpan for assigning overhead to end products, job and processes.
- iv) _____ is a measure of the quantity of resource consumed by an activity.
- v) _____ is a measure of the frequency and intensity of demand placed on the activities by cost objects.

b) State whether the following statements are true or false:

[10]

- i) Profit volume ratio does not change if there is a change in sales volume.
- ii) Cost volume profit analysis assumes that sales volume does not change.
- iii) Differential costing can be used in absorption costing as well as marginal costing.
- iv) Purchasing of large quantity of materials is a cost driver.
- v) Traditional method of costing may result in under costing and over costing of products.

P.T.O.

Q2) What is activity based costing? Explain the advantages of activity based costing. **[20]**

OR

What is cost reduction? Explain the areas of cost reduction.

Q3) Write short notes. (Any Four) **[20]**

- a) Process of cost control.
- b) Just-In-Time.
- c) Features of differential costing.
- d) New product pricing.
- e) Management information system.

Q4) Commerce Limited and Wanjija Limited produce and sell the same type of product in the same market. For the year ended 31st March, 2015, their forecasted Profit and Loss Account are as follows: **[20]**

Particulars	Commerce Limited Rs.	Wanjija Limited Rs.
Sales	3,00,000	3,00,000
Less: Variable cost	2,00,000	2,25,000
Fixed cost	50,000	50,000
Profit	50,000	25,000

You are required to calculate:

- a) P/V Ratio, BEP and Margin of Safety.
- b) Explain giving reasons which business is likely to earn greater profit in the condition of
 - i) Heavy Demand and
 - ii) Low Demand for the product.

Q5) The cost sheet of a product is as follows:

[20]

Direct material Rs. 10.00

Direct wages Rs. 5.00

Factory overheads:

 Fixed Rs. 1.00

 Variable Rs. 2.00

Administrative expenses Rs. 1.50

Selling and distribution overheads:

 Fixed Rs. 0.50

 Variable Rs. 1.00

The selling price per unit is Rs. 25. The above figures are for an output of Rs.50,000 units, whereas the capacity of the firm is 60000 units. A foreign customer is desirous of buying 10000 units at price of Rs. 19 per unit. The extra cost for exporting the product is Rs. 0.05 per unit.

Advise the manufacturers as to whether the order should be accepted.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3587

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 118
M.Com. (Semester - I)
ADVANCED MARKETING
(Special Paper - II)
Consumer Behaviour
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) All questions carry equal marks.*

Q1) What is Consumer Behaviour? State its objectives and importance in Marketing.

OR

Explain impact of family on consumer decision making with examples.

Q2) Explain factors affecting perception of consumers.

OR

Describe components of learning process.

Q3) Explain in detail "Attitudes and consumer Behaviour".

OR

State consumer Research process.

P.T.O.

Q4) Describe positive and negative motivation.

OR

Explain various consumer protection legislation in India.

Q5) Write short Notes (Any Four):

- a) Rural consumer
- b) History of consumer Research
- c) Business Ethics
- d) Stimulus Generalisation
- e) Primary Data
- f) Role of marketing in service sector

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P3587

[4864] - 118
M.Com. (Semester - I)
ADVANCED MARKETING
(Special Paper - II)
Consumer Behaviour
(2008 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) 'ग्राहकाचे वर्तन' म्हणजे काय? विपणना मधील त्याचे उद्देश्य व महत्व सांगा.

किंवा

ग्राहकाच्या निर्णयावर कुटुंबाचा होणारा प्रभाव उदाहरणासह स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) ग्राहक संवेदनावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

किंवा

अध्ययन प्रक्रियेचे घटक विशद करा.

प्रश्न 3) 'अभिवृत्ती आणि ग्राहकाचे वर्तन' सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

ग्राहक संशोधन प्रक्रिया सांगा.

प्रश्न 4) सकारात्मक आणि नकारात्मक संप्रेरण विशद करा.

किंवा

भारतामधील विविध ग्राहक संरक्षण विषयक कायदे स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) ग्रामीण ग्राहक
- ब) ग्राहक संशोधनाचा इतिहास
- क) व्यावसायिक नितिमुल्ये
- ड) ऊर्द्विक सामान्यीकरण
- इ) प्राथमिक तथ्ये
- फ) सेवा क्षेत्रामधील विपणनाची भूमिका

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3313

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 301

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS FINANCE

(2008 Pattern) (Compulsory Paper)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What is 'Business Finance'? Explain objectives and scope of Business Finance.

OR

Define the term 'Time value of Money' and 'Present value of Money'. Explain the importance of Time value of Money.

Q2) What is the Strategic Financial Planning? Explain the objectives and steps of Strategic Financial planning.

OR

Define the term Capitalization. Explain in details Over Capitalization and Under Capitalization.

Q3) What is Preference shares? Explain characteristics, advantages and disadvantages of Preference shares.

OR

What is meant by Debentures? Describe in detail the characteristics and classification of debentures.

Q4) What is Short-Term finance? Explain the characteristics of Short-Term finance.

OR

Explain the Evaluation of project in respect of the following points:

- a) Managerial Analysis.
- b) Financial Analysis.

P.T.O.

Q5) Write short notes (any four) :

- a) Importance of Business Finance
- b) Limitations of Financial Planning
- c) Back ground of Dividend policy
- d) Working Capital
- e) Technical Analysis
- f) Trade Credit

Total No. of Questions : 5]

P3313

[4864] - 301
M.Com. (Semester - III)
BUSINESS FINANCE
(2008 Pattern) (Compulsory Paper)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रीका पहावी.

प्रश्न 1) व्यवसायिक वित्तपुरवठा म्हणजे काय? व्यवसायिक वित्तपुरवठ्याची उद्दिष्टे आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

किंवा

पैशाचे समय मूल्य व पैशाचे सद्याचे मूल्य याची व्याख्या द्या. पैशाच्या समय मूल्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) व्यूहरचनात्मक वित्तीय नियोजन म्हणजे काय? व्यूहरचनात्मक वित्तीय नियोजनाची उद्दिष्टे आणि पायऱ्या स्पष्ट करा.

किंवा

भांडवलीकरणाची व्याख्या लिहा. अधिभांडवलीकरण आणि कमी भांडवलीकरण स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) अग्रहक्क भाग म्हणजे काय? अग्रहक्क भागांचे वैशिष्ट्ये, फायदे व तोटे स्पष्ट करा.

किंवा

कर्जरोखे म्हणजे काय? कर्जरोख्यांची वैशिष्ट्ये आणि वर्गीकरण सविस्तरपणे वर्णन करा.

प्रश्न 4) अल्पकालीन वित्तपुरवठा म्हणजे काय? अल्पकालीन वित्तपुरवठ्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

किंवा

प्रकल्प मूल्यमापनासंदर्भात खालील बाबी स्पष्ट करा :

- अ) व्यवस्थापकीय विश्लेषण
ब) वित्तीय विश्लेषण

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही चार):

- अ) व्यवसायिक वित्तपुरवठ्याचे महत्त्व
- ब) वित्तीय नियोजनाच्या मर्यादा
- क) लाभांश धोरणाची पार्श्वभूमी
- ड) खेळते भांडवल
- इ) तांत्रिक विश्लेषण
- फ) व्यापारी पत

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3314

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 302

M.Com. (Semester - III)

RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS

(2008 Pattern) (Compulsory)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Define the term 'Business Research'. Explain the objectives & importance of Business Research in the modern business world.

OR

Explain the sources of information regarding company and Labour Market.

Q2) Write a detailed note on Evaluation of secondary sources :

OR

- a) Explain the meaning and methods of Tabulation.
- b) What is Scaling? Explain the various Techniques of Scaling.

Q3) What do you mean by 'Cases in Business Research'? Explain the features and types of Cases in Business Research.

OR

Explain the following points in Business Research Project.

- a) Structure.
- b) Organising Evidence information data.

Q4) Explain in detail the Research Problems in manufacturing, Finance & Marketing.

OR

What is 'Action Research'? Explain the skills required for Action Research.

P.T.O.

Q5) Write short notes (Any Four) :

- a) Research Design
- b) Types of Data Base
- c) Survey Method
- d) Types of Questionnaire
- e) Sources of Government Information
- f) Use of Computers in Data Analysis & Business

Total No. of Questions : 5]

P3314

[4864] - 302

M.Com. (Semester - III)

RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS

(2008 Pattern) (Compulsory)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) 'व्यावसायिक संशोधन' या संकल्पनेची व्याख्या द्या. आधुनिक व्यवसाय जगतात व्यवसाय संशोधनाची उद्दिष्टे आणि महत्व स्पष्ट करा.

किंवा

कंपनी आणि श्रमबाजार संदर्भातील माहिती मिळविण्याचे मार्ग किंवा स्रोत स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) दुय्यम स्रोतांचे मुल्यमापन यावर सविस्तर टिप लिहा.

किंवा

- अ) 'सारणीकरण' या संकल्पनेचा अर्थ सांगून पद्धती स्पष्ट करा.
ब) अनुमापन तंत्रे म्हणजे काय? विविध अनुमापन तंत्रे स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) व्यवसाय संशोधनात प्रकरण/दाखला (cases) म्हणजे काय? व्यवसाय संशोधन प्रकरणाची वैशिष्ट्ये व प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

व्यवसाय संशोधन अहवालातील खालील मुद्दे स्पष्ट करा.

- अ) संरचना
ब) पुरावा माहिती तथ्य संकलन व संघटन

प्रश्न 4) उत्पादन, वित्त आणि विपणन यामधील संशोधन समस्या सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

'क्रियात्मक संशोधन' म्हणजे काय? क्रियात्मक संशोधनाची आवश्यक असणारी कौशल्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही चार) :

- अ) संशोधन आराखडा
- ब) डेटा बेसचे प्रकार
- क) सर्वेक्षण पद्धती
- ड) प्रश्नावलीचे प्रकार
- इ) सरकारी माहिती मिळविण्याचे स्रोत
- फ) तथ्य विश्लेषण आणि व्यवसायात संगणकाचा वापर

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3315

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 302-A

M.Com. (Semester - III)

INDUSTRIAL ECONOMICS
(Old Course) (Compulsory Paper)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Explain scope and significance of the study of Industrial Economics. [20]

OR

Discuss Sargent Florence's Theory of Industrial Location.

Q2) Discuss the factors influencing Location of Industries. [20]

OR

What is Industrial Productivity? Explain factors affecting Industrial Productivity.

Q3) Critically examine role and Problems of special Economic Zone. [20]

OR

Explain Need of Balanced Regional Industrial Development.

Q4) Explain role and problems of Public sector in India. [20]

OR

Explain causes of Regional Industrial Imbalance in India.

P.T.O.

Q5) Write short notes (Any Two) :

[20]

- a) Weber's Theory of Location of Industries.
- b) Relationship between Industrial Development and Economic Development.
- c) Impact of Industrialisation on Employment.
- d) Impact of Industrialisation on Global Warming.

Total No. of Questions : 5]

P3315

[4864] - 302-A
M.Com. (Semester - III)
INDUSTRIAL ECONOMICS
(Old Course) (Compulsory Paper)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) औद्योगिक अर्थशास्त्र अभ्यासाची व्याप्ती आणि महत्व स्पष्ट करा. [20]

किंवा

सार्जन्ट फ्लोरेन्स यांच्या औद्योगिक स्थाननिश्चिती सिद्धांताची चर्चा करा.

प्रश्न 2) औद्योगिक स्थाननिश्चितीवर परिणाम करणाऱ्या घटकांची चर्चा करा. [20]

किंवा

औद्योगिक उत्पादकता म्हणजे काय? औद्योगिक उत्पादकतेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) विशेष आर्थिक क्षेत्राच्या भूमिकेचे आणि समस्यांचे टिकात्मक परीक्षण करा. [20]

किंवा

समतोल प्रादेशिक औद्योगिक विकासाची गरज स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) भारतातील सार्वजनिक क्षेत्राची भूमिका व समस्या स्पष्ट करा. [20]

किंवा

भारतातील प्रादेशिक औद्योगिक असमतोलाची कारणे स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

[20]

- अ) वेबर यांचा औद्योगिक स्थाननिश्चितीचा सिद्धांत
- ब) औद्योगिक विकास व आर्थिक विकासातील संबंध
- क) औद्योगिकरणाचा रोजगारावरील प्रभाव
- ड) औद्योगिकरणाचा जागतिक तापमान वाढीवरील परिणाम

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3316

[Total No. of Pages : 4

[4864]-302 B
M.Com. (Semester - III)
BUSINESS STATISTICS
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of statistical tables and calculator is allowed.*
- 4) *Symbols have their usual meanings.*

Q1) Attempt any four of the following :

[20]

- a) Define the following terms :
 - i) Random variable
 - ii) Mathematical Expectation
 - iii) Estimator
 - iv) Parameter
 - v) Two types of errors
- b) Explain the procedure of large sample test of population mean.
- c) A random variable X has following probability distribution :

X	1	2	3	4	5
P(X = x)	5k	8k	15k	7k	5k

- Find i) k
- ii) Mean
 - iii) Variance
- d) Four cards are drawn from well-shuffled pack of 52 playing cards. Find the probability that,
 - i) they are spade
 - ii) they belong to different suits.
 - e) Explain working of single sampling plan.

P.T.O.

- f) In a shooting competition, the probability of man hitting a target is $\frac{1}{5}$. If he hits the target for 5 times, what is the probability of hitting target,
- only two times?
 - at least two times?
 - at most two times?

Q2) Attempt any four of the following :

[20]

- Define the following terms :
 - Hypothesis
 - Critical Region
 - Producers risk
 - Consumers risk
 - Level of significance
- What is secular trend. State the merits and demerits of method of moving averages.
- Explain X bar chart and control chart for fraction defective.
- A restaurant owner ranked his 17 waiters in terms of their speed and efficiency on the job. He correlated these ranks with the total amount of tips each of these waiters received for one week period. The obtained value of correlation coefficient is 0.438. What do you conclude?(Use 5% L.O.S., Given $t_{15} = 2.131$, $t_{20} = 2.086$)
- The following is 2 x 2 contingency table :

	a	b
A	620	380
B	550	450

Test whether the A and B are independent or not at 5% L.O.S. Given $\chi_1^2 = 3.81, \chi_2^2 = 5.99, \chi_3^2 = 7.81$

- f) A discrete random variable X has $E(X) = 10$ and $V(X) = 9$.

Find $E(2X-4)$, $V(3X+7)$, $V\left(\frac{2x+5}{3}\right)$.

Q3) Attempt any four of the following : **[20]**

- a) Write probability mass function (p.m.f.) of binomial distribution. Also write it's three real life application.
- b) A random variable X follows normal distribution with mean 3 and variance 16. Find i) $P(X < 11)$
ii) $P(2 < X < 7)$
- c) Explain the following terms in brief :
i) acceptance quality level (AQL)
ii) lot tolerance percentage defective (LTPD)
iii) average outgoing quality (AOQ)
- d) A random sample of 15 daily workers if state A are found to have average weekly earning of Rs. 44 with sample variance 900. Another sample of 15 daily workers from state B were found to earn average Rs. 30 with sample variance 400. Test whether workers in state A are earning more than those in state B. Use 5% l.o.s.
(Given $t_{26}=1.706$, $t_{27}=1.703$, $t_{28}= 1.701$)
- e) Find 5- yearly moving average for the following data on sales.
Year	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Sales	260	270	275	300	310	315	330	290	310
- f) In a sample of 600 students of a certain college 400 are found to use ball pens. In another college, from a sample of 900 students 450 were found to use ball pens. Test whether the two colleges are significantly different with respect to the habit of using ball pens.(Use 5% level of significance.)

Q4) Attempt any two of the following : **[20]**

- a) i) Following is the distribution function of a discrete random variable X :
X	-4	-3	-2	-1	0	1	2	3
F(x)	0.09	0.21	0.35	0.53	0.69	0.82	0.92	1.0
- 1) Find probability distribution of X.
2) $P(|X| \leq 1)$
3) $P(|X| > 2)$
4) $P(X > -2)$
- ii) A sample of 100 items drawn from a population with mean 64 and standard deviation 3 has a mean value 63.5. Is the difference in the means significant? Use 5% l.o.s.

- b) The following table gives the number of errors of alignment observed at final inspection of a certain model of bus. Prepare a C - chart and comment on the state of control.

Bus Number	No. of Defects	Bus Number	No. of Defects
1001	6	1006	9
1002	10	1007	5
1003	8	1008	7
1004	7	1009	3
1005	12	1010	4

- c) The sales data of an item in six shops before and after special promotional campaign are as given below :

Shops	A	B	C	D	E	F
Before campaign	53	28	31	48	50	42
After campaign	58	29	30	55	56	45

Can campaign judged to be a success? (Take $\alpha = 0.05$, $t_{5,0.05} = 2.57$, $t_{6,0.05}$).

Q5) Attempt any two of the following : [20]

- a) Below are given the means and ranges of 10 samples of size 5 each taken from a certain production process at regular intervals

\bar{X}	14.2	13.9	15.5	12.1	14.1	13.2	12.9	13.5	13.1	12.8
R	2.0	2.5	2.8	2.5	3.0	1.9	2.1	3.9	3.1	2.1

Given $n = 5$, $D_3 = 0$, $D_4 = 2.115$, $A_2 = 0.577$, Draw \bar{X} chart, R chart and comment.

- b) Draw P chart for following data of number of defectives in 10 samples of size 50 each and comment on the result.

8, 6, 5, 7, 2, 5, 3, 8, 4, 4

- c) i) Fit a trend line to the following data by least square method. Also estimate the value of production of steel for the year 1996.

Year	1991	1992	1993	1994	1995
Production (in million tones)	72	75	65	80	85

- ii) Explain the procedure of χ^2 test for goodness of fit.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3317

[4864]-303

[Total No. of Pages : 2

M.COM. (Part - II) (Semester - III)
ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION
Advanced Auditing (Special Paper - V)
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Explain the Relationship of Auditing with other disciplines. **[20]**

OR

What do you understand by Audit Standard? Explain the Role of Auditing and Assurance Standard Board in India. **[20]**

Q2) Determine special Aspects of Computerized Information system (CIS) Environment and Effects of CIS Environment of Audit. **[20]**

OR

Explain the term Corporate Governance and state Verification of Compliance of Corporate Governance. **[20]**

Q3) Discuss relationship between the 'Internal and External Audit'. **[20]**

OR

Distinguish between Vouching and Verification? How would you verify. **[20]**

- i) Debtors and Creditors
- ii) Cash and Bank Balances

P.T.O.

Q4) Define Audit Committee? Explain the Powers of Audit Committee. [20]

OR

Write Short Notes :

a) Use of Computers for Audit purposes. [10]

b) Audit of Share Capital Transactions. [10]

Q5) Write Short Notes (Any Two) : [20]

a) Importance of Vouching

b) Internal Control

c) Audit Tools

d) Interim Dividend.

❧❧❧❧

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3318

[4864] - 304

[Total No. of Pages : 2

M.Com. (Part - II) (Semester - III)
ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION
Specialised Auditing
(2008 Pattern) (Special Paper - VI) (Group - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Explain the procedure for collection of audit evidence. **[20]**

OR

What is Audit programme. 'Explain the advantages and disadvantages of audit' programme. **[20]**

Q2) Explain the uses of computers for Auditing purposes. **[20]**

OR

Write notes (Any two) : **[20]**

- a) Audit of local Bodles
- b) Corporate Governance
- c) Audit of limited company
- d) Internal control system

Q3) Explain the process of vouching of cash Book **[20]**

OR

Explain vouching procedure for at least 5 items of cash receipts. **[20]**

P.T.O.

Q4) Give the elementary principles of Auditing. **[20]**

OR

Discuss Relationship between the 'Internal and External Audit.' **[20]**

Q5) Write notes (Any two) : **[20]**

- a) E-Commerce Transactions
- b) Verification and valuation
- c) Audit Committee
- d) Audit Report

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3319

[4864]-305

[Total No. of Pages : 2

M.Com. (Part - II) (Semester - III)
ADVANCED COST ACCOUNTING & COST SYSTEM
Cost Audit (Special Paper - V)
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) Attempt all questions*
- 2) Each question carries 20 marks*
- 3) Use of non-programmable calculator is allowed*
- 4) Marks are awarded not to the length, but to the content of your answer*

Q1) Discuss the scope objects of 'Cost Audit'

OR

What is meant by 'Social Audit'? Explain the benefits of Social Audit.

Q2) 'The responsibilities of a cost auditor are three-fold: professional, ethical and legal.' Discuss.

OR

Discuss the possible steps that should be taken by the Cost Auditor to familiarize himself with the costing system and allied affairs before he commences his new Cost Audit Assignment.

Q3) What is meant by Audit Note? Draft three audit notes in relation to audit of cost records as to:

- i) Power and utilities
- ii) Abnormal and Idle Time
- iii) Capacity Utilization. You may base your notes on the basis of organization of your choice.

OR

Enumerate the objectives and characteristics of a satisfactory system of Internal Control.

Q4) Explain in brief the provisions of Cost Accounting Report Rules, 2011

P.T.O.

OR

‘Cost Auditor must understand the implications of Generally Accepted Cost Accounting Principles (GACAP).’ Do you agree? Discuss the relevance of GACAP during the conduct of Cost Audit.

Q5) The financial books of a company reveal the following data for the year ended 31st March, 2013 :

Particulars	Amount (Rs.)
Opening Stock :	
- Finished Goods (875 units)	74,375
- Work - in - progress	32,000
Raw Material Consumption	7,80,000
Direct Labour	4,50,000
Factory Overheads	3,00,000
Administrative Overheads	2,95,000
Good will	1,00,000
Dividend Paid	85,000
Bad Debts	12,000
Selling & Distribution Overheads	61,000
Interest Received	45,000
Rent Received	18,000
Sales - 14500 units	20,80,000
Closing Stock	
- Finished Goods(375 units)	41,250
- Work - in progress	38,667

The cost records provide as under:

- Factory overheads are absorbed at 60% of Direct Wages
- Administration overheads are recovered at 20% of Factory Cost
- Selling & Distribution overheads are charged at Rs.4 per unit sold
- Opening stock of finished goods is valued at Rs.104 per unit
- The company values WIP at factory cost; for both financial as well as cost purpose

Prepare :

- Financial Profit and Loss Account [5]
- Costing Profit & Loss Account [10]
- Reconciliation Statement [10]

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3909

[Total No. of Pages : 2

[4864]-306

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

ADVANCED COST ACCOUNTING AND COST SYSTEM

Management Audit (Paper - VI)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) All questions carry equal marks.
- 3) Use of calculator is allowed.

Q1) Describe and explain the meaning. Importance and objectives of Management Audit.

OR

Explain in detail Management Audit Programme.

Q2) State different Areas of Management Audit.

OR

Write a detail note on "Corporate Image".

Q3) What is operational Audit? State its objectives and methods.

OR

- a) State various types of Audit.
- b) What is corporate culture?

Q4) Write short notes on (Any four)

- a) Corporate development Audit
- b) Cost Benefit Analysis.
- c) Preliminaries of Management Audit.
- d) Approaches of operational Audit.
- e) Role of Research and development in Management Audit.

P.T.O.

Q5) The project complex has given the following information.

Activity	Duration (weeks)
0 - 1	2
1 - 2	8
1 - 3	10
2 - 4	6
2 - 5	5
3 - 4	3
3 - 6	7
4 - 7	5
5 - 7	2
6 - 7	8

- a) Develop Network Diagram.
- b) Decide the project duration using CPM. Calculate the total Float.

OR

Describe the role of PERT and CPM in control and decision making process.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3320

[4864] - 307

[Total No. of Pages : 4

M.Com. (Semester - III)
BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT
Entrepreneurial Behaviour
(2008 Pattern) (Special Paper - V) (Group - C)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) State and explain the qualities of a successful entrepreneur. **[20]**

OR

- a) Narrate the significance of entrepreneurship training. **[10]**
- b) Briefly explain the components of entrepreneurship training. **[10]**

Q2) What do you mean by achievement motivation? Explain achievement motivation as related to entrepreneurship problems, beliefs and attitudes. **[20]**

OR

State and explain the skills and qualifications of trainer-motivator. **[20]**

Q3) Explain in detail the process of identifying and assessing business opportunity. **[20]**

OR

- a) Narrate the new trends in service sector in India. **[10]**
- b) What is the scope for entrepreneurship in service sector? **[10]**

Q4) Explain in detail the sources of development of achievement motivation. **[20]**

OR

What do you mean by business opportunity? Write a note on selection of business opportunity. **[20]**

P.T.O.

Q5) Write short notes (Any Two) :

[20]

- a) Behavioural tests
- b) Training methodologies
- c) Post training support
- d) Importance of business opportunity guidance

Total No. of Questions : 5]

P3320

[4864] - 307

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Entrepreneurial Behaviour

(2008 Pattern) (Special Paper - V) (Group - C)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

-
- प्रश्न 1) यशस्वी उद्योजकाचे गुण सांगून स्पष्ट करा. [20]
किंवा
अ) उद्योजकता प्रशिक्षणाचे महत्व काय ते सांगा. [10]
ब) उद्योजकता प्रशिक्षणाचे घटक कोणते ते थोडक्यात स्पष्ट करा. [10]
- प्रश्न 2) सिद्धी प्रेरणा म्हणजे काय? उद्योजकता समस्या, श्रद्धा आणि अभिवृत्ती ह्या सिद्धी प्रेरणेशी संबंधित म्हणून स्पष्ट करा. [20]
किंवा
प्रेरक - प्रशिक्षकाची कौशल्ये आणि अर्हता सांगून स्पष्ट करा. [20]
- प्रश्न 3) व्यवसाय संधी शोध आणि विश्लेषण करणे ही प्रक्रिया विस्ताराने स्पष्ट करा. [20]
किंवा
अ) भारतातील सेवा क्षेत्रातील नवीन प्रवाह कोणते ते सांगा. [10]
ब) सेवा क्षेत्रात उद्योजकतेला काय वाव आहे ते सांगा. [10]
- प्रश्न 4) सिद्धी प्रेरणाचे विकासाचे स्रोत विस्ताराने स्पष्ट करा. [20]
किंवा
व्यवसाय संधी म्हणजे काय? व्यवसाय संधी निवड यावर टीप लिहा. [20]

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

[20]

- अ) वर्तनात्मक चाचण्या
- ब) प्रशिक्षण पद्धती
- क) प्रशिक्षणोत्तर साहाय्य
- ड) व्यवसाय संधी मार्गदर्शनाचे महत्व

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3321

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 308

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Entrepreneurship Development Pattern

(2008 Pattern) (Special Paper - VI) (Group - C)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What is Entrepreneurship? Explain the role of Government in Entrepreneurship Development.

OR

State the problems of Entrepreneurship Development in India.

Q2) State the importance of specialised institutions in entrepreneurship development programme.

OR

Explain the concept of entrepreneurship within organisation? Explain the changes in the concept of entrepreneurship.

Q3) What is 'project Identification'? Explain the importance of project identification in Developing New Business.

OR

State the important issues in 'Project Management'?

Q4) What is 'PERT'? State the importance of Project Evaluation Review Technique in Developing New Business.

OR

Explain the important issues in Entrepreneurship Development efforts in India.

P.T.O.

Q5) Write short notes (Any Four) :

- a) Critical path Method.
- b) Project Direction
- c) Project Design
- d) Project cost Control
- e) Venture Capital
- f) Project Co-ordination.

Total No. of Questions : 5]

P3321

[4864] - 308

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Entrepreneurship Development Pattern

(2008 Pattern) (Special Paper - VI) (Group - C)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रीका पहावी.

प्रश्न 1) उद्योजकता म्हणजे काय? भारतातील उद्योजकता विकासातील सरकारची भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

भारतातील उद्योजकता विकासातील समस्या सांगा.

प्रश्न 2) 'उद्योजकता विकास' कार्यक्रमातील विशेष संस्थांचे महत्व सांगा.

किंवा

'संघटनात्मक उद्योजकता' ही संज्ञा स्पष्ट करा. उद्योजकता या संकल्पनेतील बदल स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) 'प्रकल्प निवड' म्हणजे काय? नवीन व्यवसाय विकासातील प्रकल्प निवडीचे महत्व स्पष्ट करा.

किंवा

प्रकल्प व्यवस्थापनातील महत्वाचे घटक सांगा.

प्रश्न 4) 'पर्ट' म्हणजे काय? प्रकल्प मूल्यमापन आढावा तंत्राचे नवीन व्यवसाय विकासातील महत्व सांगा.

किंवा

भारतातील उद्योजकता विकासाच्या प्रयत्नातील महत्वाचे घटक स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :

- अ) टिकात्मक मार्ग पद्धत
- ब) प्रकल्प दिग्दर्शन
- क) प्रकल्प आराखडा
- ड) प्रकल्प खर्च नियंत्रण
- इ) साहस भांडवाल
- फ) प्रकल्प समन्वय

२२२२

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3322

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 309

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS ADMINISTRATION

Human Resources Management

(2008 Pattern) (Special Paper - V) (Group - D)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Discuss the challenges faced by Human Resource Management in changing business scenario?

OR

Explain the scope and approaches of Human Resource Management.

Q2) Define the term 'Manpower Planning'. Explain its objectives in detail.

OR

Explain the steps in selection process of employees.

Q3) State the objectives and need of training for employees.

OR

Explain the different training aids adopted in conducting training programme.

Q4) Explain the methods of performance appraisal system.

OR

Explain the merit rating and promotions policy in various companies.

P.T.O.

Q5) Write short notes (Any Four) :

- a) Kinds of retirement
- b) Human Resource Audit
- c) Human Resource Outsourcing
- d) Causes of Transfer
- e) Contract Labour
- f) Resignation

Total No. of Questions : 5]

P3322

[4864] - 309

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS ADMINISTRATION

Human Resources Management

(2008 Pattern) (Special Paper - V) (Group - D)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रीका पहावी.

प्रश्न 1) मानवी संसाधन व्यवस्थापनाच्या समोरिल बदलत्या व्यवसायातील रूपरेषांच्या आव्हानांची चर्चा करा.

किंवा

मानवी संसाधन व्यवस्थापनाची व्याप्ती व विचारप्रवाह स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) मनुष्यबळ नियोजनाची व्याख्या सांगा. मनुष्यबळ नियोजनाचे उद्देश सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

कामगार निवडीच्या प्रक्रियेतील विविध टप्पे स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) कामगार प्रशिक्षणाचे उद्देश व गरज सांगा.

किंवा

प्रशिक्षण कार्यक्रमातील विविध साधने स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) कामकाज मूल्यांकनाच्या पद्धती स्पष्ट करा.

किंवा

कंपनीमधील गुण मूल्यांकन व बढती धोरण स्पष्ट करा.

- प्रश्न 5) टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :
- अ) सेवानिवृत्तीचे प्रकार
 - ब) मानवी संसाधन अंकेक्षण
 - क) बाह्य मानवी संसाधनाद्वारे प्रक्रिया कार्य
 - ड) बदलीची कारणे
 - इ) कंत्राटी कामगार
 - फ) राजीनामा

२२२२

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3323

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 310

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS ADMINISTRATION (Special Paper - VI)

**Organisational Behaviour
(2008 Pattern) (Group - D)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Define 'Organisational Behaviour'? State goals of organisational Behaviour.

OR

What is 'Organisational culture'? State the characteristics of organisational culture.

Q2) What is 'Attitude change'? Explain the impact of Globalisation on organisational behaviour.

OR

Explain significance of Impression management.

Q3) What is 'motivation'? Explain Herzberg's Theory of motivation.

OR

What is 'stress'? What are causes and effects of stress?

Q4) Explain the various types of conflict and their effects on organisation.

OR

Explain the difference between 'Group & Team' state significant of "Team Building".

P.T.O.

Q5) Write short notes (Any Four) :

- a) Characteristics of organisational Behaviour.
- b) Job satisfaction
- c) Informal Group
- d) Emotional Intelligence
- e) Attributes of personality
- f) Primary Motives

Total No. of Questions : 5]

P3323

[4864] - 310

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS ADMINISTRATION (Special Paper - VI)

Organisational Behaviour

(2008 Pattern) (Group - D)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) 'संघटनात्मक वर्तन' व्याख्या द्या. संघटनात्मक वर्तनाची ध्येय सांगा.

किंवा

'संघटनात्मक संस्कृती' म्हणजे काय? संघटनात्मक संस्कृतीची वैशिष्ट्ये सांगा.

प्रश्न 2) 'प्रकृतीतील बदल' म्हणजे काय? संघटनात्मक वर्तनावर जागतिकीकरणाचा झालेला परिणाम सांगा.

किंवा

प्रभाव व्यवस्थापनाचे महत्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) 'अभिप्रेरण' म्हणजे काय? हर्झबर्ग यांचा अभिप्रेरण सिद्धांत स्पष्ट करा.

किंवा

'ताणतणाव' म्हणजे काय? ताणतणावाची कारणे व परिणाम कोणते?

प्रश्न 4) सघर्षाचे विविध प्रकार आणि त्याचे संघटनेवर होणारे परिणाम स्पष्ट करा.

किंवा

'गट' आणि संघ यामधील फरक स्पष्ट करा संघ बांधणीचे महत्व सांगा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :

- अ) संघटनात्मक वर्तनाची वैशिष्टे
- ब) कार्य समाधान
- क) अनौपचारिक गट
- ड) भावनिक बुद्धीमत्ता
- इ) व्यक्तीमत्वाची गुण वैशिष्ट्ये
- फ) प्राथमिक प्रेरणा

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3324

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 311

M.Com. (Part - II) (Semester - III)
COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES
Laws Relating to International Business
(2008 Pattern) (Special Paper - V) (Group - E)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) State the meaning of International Law? Explain the scope and nature of International Law.

OR

Explain the types of international customs relating to International Law.

Q2) Explain the duties of individual in International Law.

OR

Write Note on :

- a) Factor proportion theories.
- b) Mercantilists' version.

Q3) Explain the different forms of trade regulation at National level.

OR

Explain in detail the jurisdiction of International court of justice.

Q4) Explain the various theories of neo-factor proportion theory.

OR

Explain the rights of Individual in International Law.

P.T.O.

Q5) Write short note on (Any Four) :

- a) Modern systems of International Law.
- b) Classical approach.
- c) Free trade V/S Protection.
- d) Arbitration.
- e) Sources of International Law.
- f) Position of individual in International Law.

Total No. of Questions : 5]

P3324

[4864] - 311

M.Com. (Part - II) (Semester - III)
COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES
Laws Relating to International Business
(2008 Pattern) (Special Paper - V) (Group - E)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रीका पहावी.

प्रश्न 1) आंतरराष्ट्रीय कायद्याची व्याख्या द्या. आंतरराष्ट्रीय कायद्याची व्याप्ती आणि स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

आंतरराष्ट्रीय कायद्याच्या संदर्भात आंतरराष्ट्रीय परंपरा स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) आंतरराष्ट्रीय कायद्यामधील व्यक्तिगत कर्तव्ये स्पष्ट करा.

किंवा

सविस्तर टीपा लिहा :

- अ) फॅक्टर प्रपोर्शन थेअरी
ब) व्यापार विषयक आवृत्ती (The mercantilists version)

प्रश्न 3) राष्ट्रीय स्तरावरील व्यापार नियमनाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

इंटरनॅशनल कोर्ट ऑफ जस्टीसचे कार्यक्षेत्र सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) निओफॅक्टर प्रपोर्शन थेअरी मधील विविध अंतर्गत थेअरीचे वर्णन करा.

किंवा

आंतरराष्ट्रीय कायद्यामधील वैयक्तिक हक्क स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

- अ) आंतरराष्ट्रीय कायद्याची आधुनीक कार्यपद्धती
- ब) क्लासिकल ॲप्रोच
- क) मुक्त व्यापार विरुद्ध संरक्षण
- ड) आर्बिट्रेशन (Arbitration)
- इ) आंतरराष्ट्रीय कायद्याचे विविध स्रोत (Sources)
- फ) आंतरराष्ट्रीय कायद्यामधील वैयक्तिक पोजिशन

Total No. of Questions :5]

SEAT No. :

P3325

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 312

M.Com.(Semester - III)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES (Special Paper - VI)

World Trade Organisation - Norms and Practices (Group - E)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What is World Trade Organisation? Explain the structure of W.T.O.

OR

Explain the basic principles of W.T.O. Trading System.

Q2) Discuss the objectives and main functions of W.T.O.

OR

Discuss the role of W.T.O. in respect of liberalisation of Trade in Manufacturers and Agricultural Trade.

Q3) Explain the procedure of W.T.O. related of Dispute settlement system.

OR

Write a detailed note on patent law in India.

Q4) What is Anti Dumping? Explain the effects of Dumping on Importing and Exporting country.

OR

What do you know about W.T.O. Accession? State the current Status of Individual Accession.

P.T.O.

Q5) Write short notes: (Any four)

- a) ASEAN currency crises.
- b) Uruguay Round Agreement
- c) GATT
- d) Trade in counterfeit Goods
- e) Review of Anti dumping Agreement.
- f) Globalisation and W.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P3325

[4864] - 312

M.Com.(Semester - III)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES (Special Paper - VI)

World Trade Organisation - Norms and Practices (Group - E)

(2008 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ: 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) जागतिक व्यापार संघटना म्हणजे काय? जागतिक व्यापार संघटनेची रचना स्पष्ट करा.
किंवा

जागतिक व्यापार संघटनेच्या व्यापार पध्दतीची मूलतत्त्वे स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) जागतिक व्यापार संघटनेची उद्दिष्टे व मुख्य कार्ये यांची चर्चा करा.
किंवा

उत्पादकीय व्यापार व श्रेतीविषयक व्यापाराच्या उदारीकरणासंबंधी जागतिक व्यापार संघटनेच्या भूमिकेसंबंधी चर्चा करा.

प्रश्न 3) जागतिक व्यापार संघटनेच्या कलह निराकरण पध्दतीची कार्यपध्दती स्पष्ट करा.
किंवा

भारतातील पेटट कायदा यावर सविस्तर टीप लिहा.

प्रश्न 4) अँटी डम्पिंग म्हणजे काय? डम्पिंगचे आयात व निर्यात करणाऱ्या देशांवर होणारे परिणाम स्पष्ट करा.

किंवा

जागतिक व्यापार संघटन अॅक्सेशन बाबत आपणास काय माहित आहे? वैयक्तिक अॅक्सेशनची सद्च्यास्थिती सांगा.

- प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)
- अ) आशियायी चलन समस्या.
 - ब) यु. आर. (Uruguay Round) ठराव
 - क) गॅट (GATT)
 - ड) नकली वस्तूंबाबतचा व्यापार
 - इ) अँटी डंपिंग ठरावाचा आढावा
 - फ) जागतिकीकरण आणि जागतिक व्यापार संघटना

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3326

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 313

M. Com. (Semester - III)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

**Co-operative
(Credit System)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) "The Indian farmers born in debt, live in debt and die in debt" Explain in detail. **[20]**

OR

What is credit? Write the need of Institutional credit for agricultural.

Q2) Explain the various types of credit. **[20]**

OR

Explain the relation of Agricultural credit and cooperatives.

Q3) Write Role and functions of Urban cooperative credit societies. **[20]**

OR

Write the Development of Urban cooperative credit societies.

Q4) Discuss the role of Regional Rural Banks. **[20]**

OR

Explain the functions of Regional Rural Banks.

P.T.O.

Q5) Write short notes (any two)

[20]

- a) Primary Agriculture cooperative credit societies.
- b) District central cooperative Banks.
- c) Salaries Earnes coop. credit societies.
- d) Land Development Banks.

Total No. of Questions : 5]

P3326

[4864] - 313

M. Com. (Semester - III)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Co-operative

(Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडे दर्शविलेले गुण त्या त्या प्रश्नांसाठी पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) “भारतीय शेतकरी कर्जात जन्मती, कर्जात जगतो, आणि कर्जातच मरतो” हे विधान सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

किंवा

पत्त म्हणजे काय? शेतीसाठी संस्थात्मक पतपुरवठ्याची निकड आहे हे स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) कर्जाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा. [20]

किंवा

कृषी कर्ज व सहकारी संस्था यांचे संबंध स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) नागरी सहकारी पत्त संस्थांची भूमिका आणि कार्य लिहा. [20]

किंवा

नागरी सहकारी पत्त संस्थांच्या प्रगतीचे वर्णन करा.

प्रश्न 4) प्रादेशिक ग्रामीण बँकांच्या भूमिकेची चर्चा करा. [20]

किंवा

प्रादेशिक ग्रामीण बँकांचे कार्य स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणतेही दोन)

[20]

- अ) प्राथमिक कृषी सहकारी पत्त पुरवठा संस्था
- ब) जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँका
- क) पगारदारांच्या सहकारी पत्त संस्था
- ड) भूविकास बँका

Total No. of Questions :5]

SEAT No. :

P3327

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 314

M.Com.(Semester - III)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT (Revised)

Co-operative Banking System (Group - F)

(Special Paper - VI) (2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory
- 2) All questions carry equal marks.

Q1) Describe various types and procedure followed for giving advances to the priority sector.

OR

Describe eligibility conditions for advances to the priority sector.

Q2) Critically evaluate the role of national Bank for Agricultural and Rural Development (NABARD) in the provision of agricultural credit.

OR

Enumerate role of National Federation of Agricultural and Rural Development Banks in the development of co-operative credit.

Q3) Examine the role played by the maharashtra state co-operative Bank.

OR

Describe the organization and management of the maharashtra state co-operative Bank.

Q4) Explain the role of RBI in the development of co-operative credit.

OR

Explain the supervisory role of RBI.

P.T.O.

Q5) Write Short notes (Any Two)

- a) Overdues followup procedure.
- b) The functions of national federation of state co-operative banks.
- c) The problems of maharashtra State co-operative bank.
- d) Organization of NABARD.

Total No. of Questions : 5]

P3327

[4864] - 314

M.Com.(Semester - III)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT (Revised)

Co-operative Banking System (Group - F)

(Special Paper - VI) (2008 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ: 3 तास]

[एकूण गूण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) अग्रक्रम क्षेत्रासाठी असलेल्या विविध प्रकारच्या कर्ज योजना आणि कर्ज देण्याच्या प्रक्रिया विशद करा.

किंवा

अग्रक्रम क्षेत्रांना कर्ज देण्यासाठी असलेल्या पात्रतेच्या अटी विशद करा.

प्रश्न 2) राष्ट्रीय कृषी आणि ग्रामीण विकास बँक (नाबार्ड) च्या कृषी वित्तपुरवठ्यातील भूमिकेचे टीकात्मक परिक्षण करा.

किंवा

सहकारी वित्त पुरवठ्याच्या विकासामधील कृषी आणि ग्रामीण विकास बँकांच्या राष्ट्रीय संघाची भूमिका विशद करा.

प्रश्न 3) महाराष्ट्र राज्यसहकारी बँकेच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.

किंवा

महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँकेचे संघटन आणि व्यवस्थापन विशद करा.

प्रश्न 4) कृषी वित्त पुरवठा विकासातील भारतीय रिझर्व्ह बँकेची भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

भारतीय रिझर्व्ह बँकेची नियंत्रक म्हणून भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

- अ) कर्ज वसूलीची पध्दत.
- ब) राज्य सहकारी बँकांच्या राष्ट्रीय संघाची कार्ये.
- क) महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँकेच्या समस्या.
- ड) नाबार्डचे संघटन.

Total No. of Questions :5]

SEAT No. :

P3328

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 315

M.Com.(Semester - III)

ADVANCED BANKING AND FINANCE (Special Paper - V)

Foreign Exchange (Group - G)

(2008 - Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What are the risks associated with foreign Exchange transactions? Explain the meaning of open position risk.

OR

Who is a Non Resident Indian? What are the different types of bank accounts that an NRI can open?

Q2) Trace the changes in the exchange rate mechanism in India since independence.

OR

Discuss the role of Reserve Bank of India in Foreign Exchange management.

Q3) What are the objectives and the functions of the EXIM bank in India?

OR

How does a Letter of Credit protect the trader in international trade? Explain the importance of the different types of Letters of Credit.

Q4) Explain the meaning of hedging and speculation. What is the difference between the two? What are the different ways in which an investor benefits from these?

OR

State five important provisions of FEMA. How is FEMA better than FERA?

P.T.O.

Q5) Write Sorts note on Answer Any Two:

- a) Liquidity Risk.
- b) Demand for foreign exchange.
- c) Mate's Receipt.
- d) Fixed exchange rate (IMF)
- e) Convertible currency.

Total No. of Questions : 5]

P3328

[4864] - 315

M.Com.(Semester - III)

प्रगत बँक व्यवसाय आणि वित्तपुरवठा

विदेश विनिमय

(2008 - पॅटर्न) (स्पेशल पेपर V) (ग्रुप - G)

(मराठी रुपांतर)

वेळ: 3 तास]

[एकूण गूण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) विदेशी विनिमय व्यवहारांशी संबंधीत धोके कोणते? मुक्त स्थिती जोखिमेचा आर्थ स्पष्ट करा.

किंवा

अनिवासी भारतीय म्हणजे कोण? अनिवासी भारतीय उघडू शकत असलेल्या विविध खात्यांचे प्रकार कोणते?

प्रश्न 2) भारतात स्वातंत्र्यापासूनच्या विनिमय दर प्रणालीतील बंदलांचा लेखाजोखा द्या.

किंवा

विदेश विनिमय व्यवस्थापनामध्ये भारतीय रिझर्व बँकेच्या भूमिकेची चर्चा करा.

प्रश्न 3) भारतीय आयात - निर्यात बँकेची उद्दिष्ट्ये आणि कार्ये कोणती?

किंवा

आंतरराष्ट्रीय व्यापारात पतपत्र व्यापाऱ्याचे संरक्षण कसे करते? विविध प्रकारच्या पतपत्रांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) हेजींग आणि सट्टेबाजीचा अर्थ स्पष्ट करा. या दोहोंमध्ये कोणता फरक आहे? या दोहोंपासून गुंतवणूक दराला फायदे मिळण्याचे मार्ग कोणते?

किंवा

विदेश विनिमय व्यवस्थापण कायद्यातील महत्वाच्या पाच तरतुदी सांगा. विदेश विनिमय व्यवस्थापण कायदा, विदेश विनिमय नियंत्रण कायद्यापेक्षा कसा चांगला आहे.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

- अ) तरलता धोका.
- ब) विदेशी विनिमयाची मागणी.
- क) दुय्यम कणतानाची पावती
- ड) स्थित विनिमय दर.(नाणेनिधी)
- इ) परिवर्त निय चलन.

Total No. of Questions :5]

SEAT No. :

P3329

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 316

M.Com. (Semester - III)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

International Finance

(2008 Pattern) (Group - G) (Special paper - VI)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) All questions carry equal marks.

- Q1)** a) What is International Banking?
b) What are types of International Banking Offices?

OR

- a) What is Eurodollar Market?
- b) Explain the various instruments of International Money Market.

Q2) Explain the following:

- a) International debt and equity markets.
- b) Euro Bonds and Floating Rate Notes.

OR

Write an explanatory note on:

- a) American Depository Receipts.
- b) Global Depository Receipts.

- Q3)** a) What are the weaknesses of Gold Standard?
b) What are the reasons for collapse of Fixed Parity System?

OR

- a) What are the features of Bretton Woods System?
- b) What is Currency Pegging?

P.T.O.

Q4) Explain the structure and operations of International Bank for Reconstruction and Development. (IBRD)

OR

- a) What are the objectives of International Finance Corporation (IFC)?
- b) What are the functions of Bank for International Settlements (BIS)?

Q5) Write notes (any two) :

- a) International Development Agency (IDA)
- b) Non-convertible Currency
- c) Special Drawing Rights (SDRs)
- d) Gold Standard

Total No. of Questions : 5]

P3329

[4864] - 316

M.Com. (Semester - III)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

International Finance

(2008 Pattern) (Group - G) (Special paper - VI)

(मराठी रुपांतर)

वेळ: 3 तास]

[एकूण गूण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) अ) आंतरराष्ट्रीय बँकिंग म्हणजे काय?
ब) आंतरराष्ट्रीय बँकिंग कार्यालयाचे प्रकार कोणते?
किंवा
अ) युरो डॉलर बाजार म्हणजे काय?
ब) आंतरराष्ट्रीय नाणेबाजारातील विविध साधने स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) खालील स्पष्ट करा.
अ) आंतरराष्ट्रीय रोखे आणि समभाग बाजार
ब) युरो बाँड्स आणि फ्लोटिंग रेट नोट्स
किंवा
अ) अमेरिकन डिपॉझिटरी रिसिट्स
ब) ग्लोबल डिपॉझिटरी रिसिट्स
- प्रश्न 3) स्पर्धीकरणात्मक टिपा लिहा.
अ) सुवर्ण परिमाण पध्दतीचे दोष कोणते?
ब) स्थिर समानता पध्दत कोसळण्याची कारणे कोणती?
किंवा
अ) ब्रेटन वुड्स पध्दतीची वैशिष्ट्ये कोणती?
ब) करन्सी पेगींग म्हणजे काय?

प्रश्न 4) आंतरराष्ट्रीय पुनर्रचना व विकास बँकेची रचना आणि कार्ये स्पष्ट करा.

किंवा

- अ) आंतरराष्ट्रीय वित्त महामंडळाची उद्दिष्ट्ये कोणती?
- ब) बँक फॉर इंटरनॅशनल सेंटलमेंटची कार्ये कोणती?

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

- अ) आंतरराष्ट्रीय विकास संस्था
- ब) अपरिवर्तनीय चलन
- क) विशेष आहरण अधिकार
- ड) सुवर्ण परिमाणाची वैशिष्ट्ये

Total No. of Questions :5]

SEAT No. :

P3330

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 317

M.Com. (Part - II) (Semester - III)
ADVANCED MARKETING (Special Paper - V)
International Marketing (Group - H)
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What is International Marketing? Describe its scope and objectives in the context of Globalisation.

OR

Describe reasons for entry in International Marketing.

Q2) What is International pricing? State factors influencing pricing Decision.

OR

Write a detailed note on "Export Documentation".

Q3) Explain in detail the preliminaries for starting export business.

OR

Explain support given by Government and semi-government organisations to exporters.

Q4) Describe challenges and opportunities in international marketing.

OR

Explain Recent 'Import - Export' procedure.

P.T.O.

Q5) Write Short notes (Any Four):

- a) Barriers in International Marketing
- b) Labelling and packaging of goods.
- c) Marine Insurance
- d) Role of EXIM Bank.
- e) Export Credit Limit.
- f) Functions of world trade organisation.

Total No. of Questions : 5]

P3330

[4864] - 317

M.Com. (Part - II) (Semester - III)
ADVANCED MARKETING (Special Paper - V)
International Marketing (Group - H)
(2008 Pattern)
(मराठी रुपांतर)

वेळ: 3 तास]

[एकूण गूण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) आंतरराष्ट्रीय विपणन म्हणजे काय? जागतिकीकरणाच्या पार्श्वभूमीवर त्याची व्याप्ती व उद्देश विशद करा.

किंवा

आंतरराष्ट्रीय विपणनामध्ये प्रवेश करण्याची कारणे विशद करा.

प्रश्न 2) आंतरराष्ट्रीय किंमत म्हणजे काय? किंमत निर्णयावर प्रभाव टाकणारे घटक सांगा.

किंवा

‘निर्यात दस्तऐवज’ यावर सविस्तर टीप लिहा.

प्रश्न 3) निर्यात व्यापार सुरू करतेवेळी आवश्यक असणाऱ्या प्रारंभीक बाबी सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

निर्यातदारांना सरकारी व निमसरकारी संस्थांकडून जे सहाय्य दिले जाते ते स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) आंतरराष्ट्रीय विपणनातील आव्हाने आणि संधीयांचे वर्णन करा.

किंवा

आधुनिक / नवीन आयात - निर्यात कार्यपध्दती स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) आंतरराष्ट्रीय विपणनातील अडथळे.
- ब) वस्तुचे चिठ्ठीकरण आणि व संवेष्टन
- क) सागरी विमा
- ड) एक्झीम बँकेची भूमिका
- इ) निर्यात पतमर्यादा
- फ) जागतिक व्यापार संघटनेची कार्ये

Total No. of Questions :5]

SEAT No. :

P3331

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 318

M.Com.(Semester - III)

ADVANCED MARKETING (Special Paper - VI)

Marketing Research (Group - H)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Define Research Techniques? Enumerate the Qualitative Research Techniques.

OR

What is mean by Marketing Intelligence? Explain the significance of Marketing Intelligence in Decision - making.

Q2) Describe the prominent Market Research Agencies in India.

OR

Define Research Proposal? What points are to be considered while preparing Research Proposals? Explain.

Q3) Distinguish between Readership - survey and Viewership survey.

OR

Explain the Sales Analysis concept by-territory-by-product, by-customer and by-size order.

Q4) What is mean by Cluster - Analysis? How Cluster - Analysis is useful for identifying Market - segment. Explain.

OR

Write Notes:

- a) Marketing Research Process.
- b) Characteristics of Hypothesis.

P.T.O.

Q5) Write Short notes on (Any Four):

- a) Web based Marketing Research
- b) Advantages of Data Collection
- c) Consumer Marketing Research
- d) Multi - dimensional scaling
- e) Methods of collecting Market Information
- f) Sales Forecasting

Total No. of Questions : 5]

P3331

[4864] - 318
M.Com.(Semester - III)
ADVANCED MARKETING (Special Paper - VI)
Marketing Research (Group - H)
(2008 Pattern)
(मराठी रुपांतर)

वेळ: 3 तास]

[एकूण गूण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

- प्रश्न 1) संशोधन तत्वांची व्याख्या सांगा? गुणात्मक संशोधन तत्वे विशद करा.
किंवा
विपणन चातुर्याची व्याख्या सांगा? निर्णय घेण्याच्या क्षमतेमध्ये (प्रक्रियेमध्ये) विपणन चातुर्याचे असलेले महत्व स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) भारतातील बाजारपेठ संशोधन करणाऱ्या प्रमुख/प्रसिद्ध संस्था विशद करा.
किंवा
संशोधन प्रस्तावाची व्याख्या सांगा? संशोधन प्रस्ताव तयार करतांना कोणते मुद्दे विचारात घ्यावे लागतात, ते स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) अभ्यासकीय (वाचकीय) पाहणी आणि अवलोकनार्थ पाहणी या दोघांमधील फरक स्पष्ट करा.
किंवा
विक्री विश्लेषण ही संज्ञा प्रांत (मुलूख) नुसार, उत्पादनानुसार, ग्राहकानुसार आणि आकारानुसार स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4) समूह - विश्लेषण म्हणजे काय? बाजारपेठ विभाग - ओळखण्यासाठी समूह - विश्लेषण कसे उपयुक्त ठरते, ते स्पष्ट करा.
किंवा
टिप लिहा.
अ) विपणन संशोधनाची प्रक्रिया
ब) गृहीत - तथ्याची (गृहीत अनुमानाची) वैशिष्ट्ये

- प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)
- अ) वेबवर आधारित विपणन संशोधन
 - ब) माहिती संकलनाचे फायदे
 - क) ग्राहक विपणन संशोधन
 - ड) बहुविध विस्तार संबंधीचे प्रमाण
 - इ) बाजारपेठ माहिती संकलित करण्याच्या पध्दती
 - फ) विक्री अंदाज

Total No. of Questions :5]

SEAT No. :

P3332

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 401

M.Com.(Semester - IV)

CAPITAL MARKET AND FINANCIAL SERVICES

(2008 Pattern) (Compulsory)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) All questions carry equal marks.

Q1) What do you mean by 'Capital Market'? State its characteristics. Analyse the functions of Capital Market.

OR

- a) State participants of Capital Market.
- b) Describe in detail the Forward Contracts.

Q2) What is the meaning of Primary Market? State the participants of Primary Market. Describe in detail the functions of Primary Market.

OR

Write notes on:

- a) Bombay Stock Exchange (BSE).
- b) E-broking.

Q3) What is a Mutual fund? Describe in detail the various types of Mutual Funds.

OR

- a) Explain the need of Credit Rating.
- b) Describe the services of Portfolio Management.

Q4) What do you mean by Securities and Exchange Board of India (SEBI)? Explain in detail the Powers and functions of SEBI.

OR

What is Foreign Direct Investment (FDI)? Explain the need for Foreign Direct Investment (FDI) in India.

P.T.O.

Q5) Write short notes (Any four):

- a) Foreign Institutional Investors (FIIs).
- b) Background of SEBI.
- c) Services of Merchant Banking.
- d) Advantages of Listing of Securities.
- e) Over the Counter Exchange of India (OTCEI).
- f) Types of Preference Shares.

Total No. of Questions : 5]

P3332

[4864] - 401
M.Com.(Semester - IV)
CAPITAL MARKET AND FINANCIAL SERVICES
(2008 Pattern) (Compulsory)
(मराठी रुपांतर)

वेळ: 3 तास]

[एकूण गूण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) भांडवल बाजार म्हणजे काय? त्याची वैशिष्ट्ये सांगा. भांडवल बाजारांच्या कार्यांचे विश्लेषण करा.

किंवा

- अ) भांडवल बाजाराचे सहभागी घटक सांगा.
ब) वायदा कराराचे सविस्तरपणे वर्णन करा.

प्रश्न 2) प्राथमिक बाजार म्हणजे काय? प्राथमिक बाजारातील सहभागी घटक सांगा. प्राथमिक बाजाराची कार्ये सविस्तरपणे वर्णन करा.

किंवा

टिपा लिहा.

- अ) मुंबई भाग बाजार (BSE)
ब) ई - ब्रोकिंग

प्रश्न 3) परस्पर निधी म्हणजे काय? परस्पर निधीचे विविध प्रकार सविस्तरपणे वर्णन करा.

किंवा

- अ) पत-श्रेणीची गरज स्पष्ट करा.
ब) रोखेसंग्रह व्यवस्थापनाच्या सेवांचे वर्णन करा.

प्रश्न 4) भारतीय प्रतिभूती व विनियम मंडळ (सेबी) म्हणजे काय? सेबीचे अधिकार आणि कार्ये सविस्तरपणे विशद करा.

किंवा

परकीय थेट गुंतवणूक म्हणजे काय? भारतातील परकीय थेट गुंतवणूकीची गरज स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) विदेशी संस्थात्मक गुंतवणूकदार
- ब) सेबीची पार्श्वभूमी
- क) मर्चन्ट बँकिंगच्या सुविधा
- ड) रोख्यांच्या सारणीचे फायदे
- इ) भारताचे त्वरीत विनियम केंद्र (OTCEI)
- फ) अग्रहक्क भागाचे प्रकार

Total No. of Questions :5]

SEAT No. :

P3333

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 402
M.Com.(Semester - IV)
ECONOMICS
Global Industrial Environment
(2008 Pattern) (Compulsory Paper)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*
- 3) *Answer should be precise and to the point.*

Q1) What is Industrial finance? Explain the Internal sources of Industrial finance.

OR

Define the Globalisation and explain the effects of Globalisation on Indian Industries.

Q2) Write short notes (any two):

- a) Need of Industrial finance.
- b) India's export policy since 1991.
- c) Methods of privatization.
- d) Role of foreign capital.

Q3) State and explain the progress and problems of agro-allied industries in India.

OR

State the meaning of Liberalisation. Explain the effects of Liberalisation on Indian Industries.

Q4) Explain in detail the features and problems of Industrial labour in India.

OR

State and explain the advantages and disadvantages of Multinational Corporations.

P.T.O.

Q5) Write short notes (any two):

- a) Non resident Investment.
- b) Problems of Iron and Steel Industry.
- c) Contract Labour.
- d) Information Technology Industry.

Total No. of Questions : 5]

P3333

[4864] - 402
M.Com.(Semester - IV)
ECONOMICS
Global Industrial Environment
(2008 Pattern) (Compulsory Paper)
(मराठी रुपांतर)

वेळ: 3 तास]

[एकूण गूण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) उतरे नेमकी आणि मुद्देसुद असावीत.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) औद्योगिक वित्तपुरवठा म्हणजे काय? औद्योगिक वित्तपुरवठ्याचे अंतर्गत स्रोत स्पष्ट करा.

किंवा

जागतिकीकरणाची व्याख्या द्या. आणि जागतिकीकरणाचे भारतीय उद्योगावरील परिणाम स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन):

- अ) औद्योगिक वित्तपुरवठ्याची आवश्यकता.
ब) 1991 नंतरचे भारताचे औद्योगिक धोरण.
क) खाजगीकरणाच्या पध्दती.
ड) विदेशी भांडवलाची भूमिका.

प्रश्न 3) भारतातील शेती संलग्न उद्योगांची प्रगती आणि समस्या सांगा व स्पष्ट करा.

किंवा

उदारिकरणाचा अर्थ सांगा. उदारिकरणाचे भारतीय उद्योगावरील परिणाम स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) भारतीय औद्योगिक कामगारांची वैशिष्ट्ये आणि समस्या सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

बहुराष्ट्रीय महामंडळाचे फायदे - तोटे सांगा व स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन):

- अ) अनिवासी गुंतवणूक.
- ब) लोखंड व पोलाद उद्योगाच्या समस्या.
- क) कंत्राटी कामगार.
- ड) माहिती-तंत्रज्ञान उद्योग.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

[Total No. of Pages :6

P3591

[4864]-403

M.Com.

MATHEMATICS

Operations Research

(2008 Pattern) (Semester - IV) (Compulsory Paper)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of statistical tables and calculators is allowed.*
- 4) *Symbols have their usual meanings.*

Q1) Attempt any four of the following:

[4 × 5 = 20]

- a) Write notes on:
 - i) Maximin criterion
 - ii) Laplace criterion
- b) Solve the following game:

$$\text{Player A} \begin{matrix} & \text{Player B} \\ \begin{bmatrix} 1 & 3 & 1 \\ 0 & -4 & -3 \\ 1 & 5 & -1 \end{bmatrix} \end{matrix}$$

- c) While using simplex method, when are the following special cases identified
 - i) Unbounded solution
 - ii) Infeasible solution
 - iii) Degeneracy
 - iv) Multiple optimal solution

P.T.O.

d) Write the dual of the following L.P.P.

$$\text{Maximize } Z = x_1 + 2x_2 + 3x_3$$

Subject to constraints:

$$x_1 - x_2 + x_3 \leq 15$$

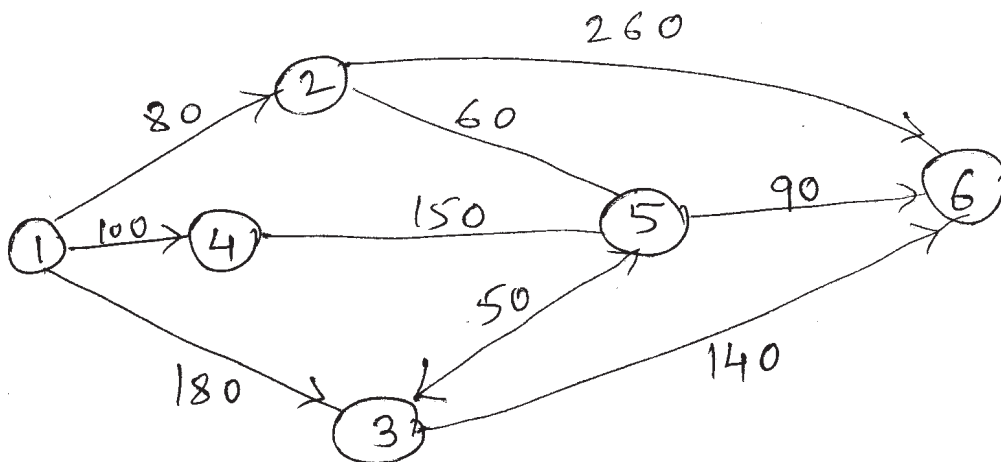
$$2x_1 - x_2 - x_3 \leq 20$$

$$2x_1 + 2x_2 - 3x_3 \leq 6$$

$$x_1, x_2, x_3 \geq 0$$

e) Define strategy. What do you mean by pure strategy and mixed strategy?

f) Determine the shortest route from node 1 to node 6 in the following network where the distance are shown in kilometer.

Q2) Attempt any four of the following:

[20]

a) Write notes on:

i) Value of game

ii) Fair game

iii) Saddle point

b) Write the standard form of the following L.P.P.

$$\text{Minimize } Z = 2x_1 + 3x_2 + x_3$$

Subject to constraints:

$$5x_1 - x_2 + 3x_3 \leq 8$$

$$-2x_1 + 5x_2 \leq 11$$

$$-3x_1 + 3x_2 + 8x_3 \geq -10$$

$$x_1, x_2, x_3 \geq 0$$

c) Pay - off of three acts A, B and C and states of nature X, Y and Z are given below:

Acts → states .f nature ↓	A	B	C
X	50	-20	-250
Y	400	440	400
Z	650	740	750

The probabilities of the states of nature are respectively 0.2, 0.5 and 0.3 calculate the Expected Monetary value (EMV) for the above data and select the best act.

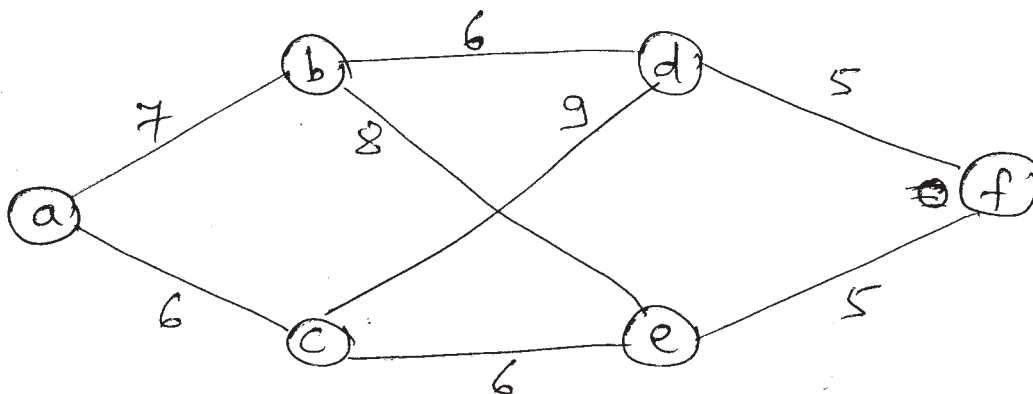
d) Write notes on:

i) Hurwicz criterion

ii) Maximax criterion

e) Explain how will you obtain optimal solution to minimize transportation problem using U-V method.

f) Find minimum cost spanning tree for the following Network V:

Q3) Attempt any four of the following:

[20]

- a) Explain the following with reference to L.P.P.
 - i) Entering Variable
 - ii) Leaving Variable
- b) Obtain Initial Basic Feasible Solution using North West Corner Method for the following transportation problem:

Destination→ Origin↓	D ₁	D ₂	D ₃	D ₄	Supply
O ₁	1	2	1	4	30
O ₂	4	2	5	9	50
O ₃	20	40	30	10	20
Demand	20	40	30	10	100

Also find the corresponding transportation cost.

- c) Define Network. Explain what do you mean by Directed and undirected Network? Also explain the terms Node and Arc?
- d) Consider the following game:

$$\text{Player A} \begin{matrix} & \text{Player B} \\ \begin{bmatrix} -3 & -2 & 6 \\ 2 & 0 & 2 \\ 5 & -2 & -4 \end{bmatrix} \end{matrix}$$

Obtain saddle point. Also state optimal strategy for player A and player B. State value of the game.

- e) Explain the following terms with reference to transportation problems.
 - i) Dummy Source
 - ii) Basic Feasible Solution

f) Show that the following L.P.P. has unbounded solution.

$$\text{Max. } Z = 2x_1 + x_2 + 3x_3 + 5x_4$$

Subject to the constraints:

$$3x_1 + 4x_2 - 7x_3 + 5x_4 \geq -14$$

$$4x_1 - 3x_2 + 6x_3 + x_4 \leq 11$$

$$7x_1 - 2x_2 + 3x_3 + 10x_4 \leq 30$$

$$x_1, x_2, x_3, x_4 \geq 0$$

Q4) Attempt any two of the following:

[20]

a) Find the optimal solution for the following transportation problem using U-V method.

Destination→ source↓	D ₁	D ₂	D ₃	D ₄	Supply
F ₁	15	10	17	18	2
F ₂	16	13	12	13	6
F ₃	12	17	20	11	7
Demand	3	3	4	5	15

Also find the corresponding transportation cost.

b) From the following pay-off table (of profit), determine optimal strategy using Maximin, Maximin and Laplace criterion.

States→ Strategies↓	A	B	C
S ₁	7,00,000	3,00,000	1,50,000
S ₂	5,00,000	4,50,000	0
S ₃	3,00,000	3,00,000	3,00,000

- c) i) State Dominance principle in game theory.
 ii) Explain minimum cost capacitated network.

Q5) Attempt any two of the following:

[20]

- a) Solve the following L.P.P. using Simple x Method

$$\text{Max. } Z = 2x_1 + 3x_2 + 7x_3$$

Subject to

$$3x_1 + 2x_2 + 4x_3 \leq 100$$

$$x_1 + 4x_2 + 2x_3 \leq 100$$

$$x_1 + x_2 + 3x_3 \leq 100$$

$$x_1, x_2, x_3 \geq 0$$

- b) i) Explain the terms slack, surplus and Artificial variables.
 ii) Give Model definition of Max-Min Networks. Also explain Maximum flow in the Network.
- c) Obtain Initial Basic Feasible Solution using Vogel's Approximation Method for following transportation problem.

To → From ↓	D ₁	D ₂	D ₃	D ₄	Supply
O ₁	23	27	16	18	30
O ₂	12	17	20	51	40
O ₃	22	28	12	32	53
Demand	22	35	25	41	123

Also find the corresponding transportation cost.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3334

[Total No. of Pages : 2

[4864]-404

M.Com. (Semester - IV)

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

Recent Advances in Accounting, Taxation & Auditing (New)
(Group - A) (2008 Pattern) (Special Paper - VII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *All questions carry equal marks.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define Human Resources Accounting. Explain Historical development & advantages of Human Resources Accounting. **[20]**

OR

What is meant by corporate Governance. Do you think Indian corporate Governance is equitable? What steps do you suggest for revising standard of corporate Governance?

Q2) What do you mean by transfer pricing? State different methods of transfer pricing. Explain the benefit & limitation of dual price Market. **[20]**

OR

What is International Financial Reporting Standard (IFRS) ? Discuss the uses of (IFRS) across the global.

Q3) Explain the different valuation approaches you may suggest for valuing Intellectual property for its inclusion in Balance Sheet. **[20]**

OR

What is meant by Responsibility Accounting? State Principles, Objectives & Advantages of Responsibility Accounting.

P.T.O.

Q4) Explain the provisions in clause, 49 of listing Agreement regarding the board of Directors of Company. **[20]**

OR

What do you meant by Environment Accounting? State Need, Advantages & Disadvantages of Environment Accounting.

Q5) Write short notes on (Any Four): **[20]**

- a) Accounting of BPO
- b) Basic of Forensic Accounting.
- c) Accounting for Retirements Benefit.
- d) Accounts of NGO
- e) Advantages of carbon credits
- f) Basic requirements of KPO
- g) Present Practices regarding grant

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3335

[Total No. of Pages : 2

[4864] - 405

M. Com (Semester - IV)

ADVANCED ACCOUNTING & TAXATION (Group - A)

(Special) (Paper - VIII)

Case Studies in Advanced Accounting - Taxation & Auditing

(New)

(2008 Pattern)

Time :3 Hours]

[Max. Marks :100

Instructions to the candidates:

- 1) Attempt question No. 1 is compulsory and any three from remaining.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Use of non-programmable calculator is allowed.

Q1) As an Auditor, state with reasons whether the following items relating to pragati industries Ltd. are capital expenditure or Revenue expenditure. [25]

- a) ₹ 20,000 were spent on advertising the introduction of a new product in the market, the benefit of which will be effective during four years.
- b) R.4000 spent as lawyer's fee to defend a suit claiming that the firm's factory site belonged to the plaintiff. The suit was not successful.
- c) Rings and pistons of an engine were changed at a cost of ₹10,000 to get full capacity.
- d) ₹ 20,000 paid for removal of stock to a new site.
- e) Expenses incurred in connection with obtaining a licence for starting the factory were ₹ 20,000

Q2) Comment in the following cases, referring necessary sections of relevant law, case laws & any other supporting evidence & calculations, if any. [13]

- a) An institution has been established wholly for charitable & religious purposes within the meaning of section 11 & 12 of the Income tax act. donation made to such an institution do not automatically qualify for deduction U/S. 80G. Discuss.
- b) Good will co. Ltd. incurred ₹3 lakh towards replacement of worn out part of machinery, which is debited to the account 'Repairs to plant & machinery' How do you deal with the issue. [12]

Q3) As on Auditor, state your views on the following situations: YLtd. purchased an existiry both line unit. The method of charging the deprciation on machinery of the acqvired unit was difference than that of followed by the company in other units. The company wants to continue to charge the depreciation for the assuived unit, in the method followed easlies by then & which was not consistent with their own method. **[25]**

Q4) Discuss the following cases:

a) M/S. Mumbai stationaries purchase 1000 PCS of were file ₹ 275 per 100. The Wholescler offered 5% trade discount and charged 5% sales tax on let price. Transport charges were R.50 find out the purchase price per pieces of were file. **[13]**

b) X Ltd. agreed to purchase business of a sole trader for that purpose ,good will is to be valvied at 3 years purchase of the average profit of last 5 years.

profit for these years are.

2010 - ₹ 40,000, 2011 - ₹ 45,000, 2012, - ₹ 46,000 2013 - ₹ 50,00 & 2014 - ₹ 36,000 **[12]**

Q5) Following financial data are given. **[25]**

Sales	::	200,000
Stock	::	100,000
Cr. salse	::	150,000
Debtors	::	75,000
Total Assts	::	300,000
Share captial		1,00,000
(10,000 shares of ₹ 10 each)		
Net profit		50,000
Market price per share		20
Incometax rate is		50%

Computer & comment on the following ratios:

- i) Stock turnover Ratio
- ii) NP to Total assts ratio
- iii) PLE ratio
- iv) EPS.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3336

[Total No. of Pages : 2

[4864]-406

M.Com. (Semester - IV)

ADVANCED COST ACCOUNTING & COST SYSTEMS

Recent Advances in Cost Accounting & Cost Systems

(2008 Pattern) (Special Paper - VII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) a) Define the following terms as per CAS (Any five). **[10]**

- i) Direct material
- ii) Prime cost
- iii) Indirect expenses
- iv) Scrap
- v) Waste
- vi) Marginal cost
- vii) Cost centre

b) Write short notes on the following as per CAS. (Any Two) **[10]**

- i) Allocation of overheads.
- ii) Cost unit
- iii) Standard costing
- iv) Over absorption of overheads

Q2) a) What do you understand by the term Enterprise Resource planning?
State the reasons for its implementation. **[10]**

b) Explain the 'Five' '5' and advantages of its implementation. **[10]**

P.T.O.

Q3) Describe the term 'six sigma'. How is it related with cost control? Explain in detail. **[20]**

Q4) State the meaning and scope of Excise Audit, VAT Audit and Productivity Audit. How do you overcome the problems of conducting Productivity Audit. **[20]**

Q5) a) What are the objectives of 'CAS' as issued by council of ICWAI. **[10]**

b) Comment on the Article published in the Journal Management Accountant (August 2013) on 'Usefulness of Cost Audit Report in Excise Audit'. **[10]**

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P3337

[Total No. of Pages : 3

[4864]-407

M.Com. (Semester -IV)

ADVANCED COST ACCOUNTING AND COST SYSTEMS

(Paper - VIII)

Case Studies in Advanced Cost Accounting And Cost System

(2008 Pattern) (Group - B)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt any four questions.*
- 2) *Each question carries 25 marks*
- 3) *Use of non-programmable calculator is allowed*
- 4) *Marks are awarded not to the length, but to the content of your answer*

Q1) You have been appointed as Cost Consultant by a construction company. The company is engaged in construction of dwelling houses at different sites in the big cities of Maharashtra. Construction material is transferred from one site to another depending on the site specific requirements. Design various documents required to account for:

- a) Inter site transfer of material
- b) Total cost of construction of each site,
- c) Ascertainment of profits/ loss of each site.

Note: You may assume suitable numerical data for the purpose of your presentation.

Q2) Company produces 30000 units of product A and 20000 units of product B per annum. The sales value and costs of the two products are as follows:

Sales Value	Rs.7,60,000
Direct material	Rs.1,40,000
Direct Labour	Rs.1,90,000
Factory Overheads	Rs.1,90,000
Administrative and selling Overheads	Rs.1,20,000

P.T.O.

50% of factory overheads are variable and 50% of administrative and selling overheads are fixed. The selling price of A is Rs.12 per unit and selling price of B is Rs.20 per unit.

The direct material and labour cost ratio for product A is 2:3 and the same for product B is 4:5. For both the products the selling price is 400% of direct labour. The factory overheads are charged in the ratio of direct labour and administrative and selling overheads are recovered at a flat rate of Rs.2 per unit of A and Rs.3 per unit of B.

Due to fall in demand of the above products the company has a plan to diversify and make product C using 40% capacity. It is estimated that for product C, direct material and direct labour will be Rs.2.5 and Rs.3 per unit respectively. Other variable costs will be the same as applicable to product A. The selling price of product C is Rs.14 per unit and production will be 30000 units.

Assuming that 60% capacity is used for manufacturing A and B calculate:

- a) Present cost and profit
- b) Costs and profit after diversification, and
- c) Give your recommendation as to whether to diversify or not.

Q3) Explain with examples the following concepts:

- a) Target Costing
- b) Modern techniques of inventory control
- c) Transfer Pricing
- d) Value Analysis
- e) Evaluation of Capital Expenditure proposals.

Q4) 'You may earn profit even if a product is sold below its total cost; but not certainly below its marginal cost.' Discuss the implications of this statement with practical examples from Marginal Costing. Also explain the applications of Marginal Costing technique.

Q5) Cook well Ltd. Manufactures pressure cookers, the selling price of which is Rs.300 per unit. Currently the capacity utilization is 60% with a sales turnover of Rs.18 lakhs The Company proposes to reduce the selling price by 20% but desires to maintain the same profit position by increasing the output. Assuring that the increased output could be made and sold, determine the level at which the company should operate to achieve the desired objective.

The following data are available:

- a) Variable cost per unit Rs.60
- b) Semi-variable cost(including a variable element of Rs.10 per unit) Rs.1,80,000
- c) Fixed Cost Rs.3,00,000 will remain constant up to 80% level, beyond which an additional amount of Rs.60,000 will be incurred.

Q6) Explain various forms necessary for accounting of and control of material cost in any manufacturing company. Answer the question with reference to Cost Accounting Standard No. 6 issued by The Institute of Cost Accountants of India.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3338

[Total No. of Pages : 4

[4864]-408

M.Com. (Semester - IV)

**RECENT ADVANCES IN BUSINESS PRACTICES AND
ENVIRONMENT
(Special Paper - VII)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Explain the features of Industrial, Investment and Infrastructural Policy of Maharashtra, 2006.

OR

Explain the features of Agro Processing Policy and Textile Policy, 2006 of Maharashtra.

Q2) Explain the recent schemes by MSME (Micro Small and Medium Enterprises)

OR

Explain the contribution of Labour Market Information Cell in the development of industries in Maharashtra.

Q3) Explain the various incentives offered by Maharashtra Government for industries in the Notified Backward Area.

OR

Explain the Do's and Don'ts of Self Help Group.

Q4) Explain the meaning, scope and importance of Environment Audit

OR

'Corporate Governance' and 'disclosure in the accounting statements' are interlinked with each other.' Explain the statement and evaluate the role of 'disclosure practices' from shareholders' point of view.

P.T.O.

Q5) Write short notes (Any Four):

- a) Cluster Approach for Development
- b) Rajeev Gandhi Udyami Mitra Scheme
- c) Limitations of Environment Audit
- d) Role of Nominee Director
- e) BPL Norms

Total No. of Questions : 5]

P3338

[4864]-408

M.Com. (Semester - IV)

RECENT ADVANCES IN BUSINESS PRACTICES AND
ENVIRONMENT

(Special Paper - VII)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) महाराष्ट्र औद्योगिक गुंतवणुक व पायाभूत सुविधा धोरण 2006 ची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

किंवा

महाराष्ट्र कृषी प्रक्रिया धोरण व वस्त्रोद्योग धोरण 2006 ची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) सुक्ष्म लघु व मध्यम उद्योगसंस्थांच्या उद्ययावत योजना स्पष्ट करा.

किंवा

महाराष्ट्राच्या औद्योगिक विकासामधील कामगार विपणन माहिती केंद्राचे योगदान स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) महाराष्ट्र शासनाने निर्देशित अविकसित भागातील उद्योगोसाठी देऊ केलेल्या विविध सवलती स्पष्ट करा.

किंवा

स्वयं बचत गटाची अपेक्षित व नको असलेली कार्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) पर्यावरण अंकेक्षण या संज्ञेचा अर्थ, व्याप्ती व महत्व स्पष्ट करा.

किंवा

‘प्रमंडळीय नियंत्रण व लेखा पत्रकाचे प्रकटीकरण हे परस्परावलंबी आहेत या विधानाची चर्चा करून सभासदांच्या दृष्टिकोनातून लेखा प्रकटीकरणाची भूमिका स्पष्ट करा.

- प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही चार)
- अ) विकासासाठीचा समुच्चय दृष्टिकोन
 - ब) राजीव गांधी उद्यमी मित्र योजना
 - क) पर्यावरण अंकेक्षणाच्या मर्यादा
 - ड) नाममात्र सभासदाची भूमिका
 - इ) दारिद्र्य रेषेखालील स्थिती निश्चित करण्याच्या कसोट्या

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P3575

[Total No. of Pages : 8

[4864] - 409

M.Com. (Semester - IV)

BUSINESS PRACTICES & ENVIRONMENT

Case Studies in Business Practices

(2008 Pattern) (Special Paper - VIII) (Group - C)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory from Part - I.*
- 2) *Solve any three cases from part - II.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Part - I

Q1) Explain in detail the various approaches to case study method. **[15]**

OR

Explain the role of case study method in managerial decisions.

Q2) Explain in detail the limitations of case study method. **[10]**

OR

Which skills are developed by the case study method.

Part - II

Q3) Attempt any three case from the following :

Case No. 1) In the New India Insurance Company, two of the sessions in the ten-session Supervisory Development Programme are concerned with the topic of communication and its importance in managerial success. Near the end of the first session Ram Dayal, Supervisor of the Building Department volunteered the comment that even though he found the topic to be interesting and agreed that it was important something vital was missing in the company's training programme. As a supervisor, my problem is that people just do not know how to listen, he said "With a lot of my people, after I spend a great effort in structing then as to exactly what to do, they are just as likely to be doing something entirely different when I check on their progress later. What we should do is setup a course in good listening and have all over employees take it.

P.T.O.

Questions :

[25]

- a) Do you agree with Ram Dayal that communication can be improved by having people develop better listening skills?
- b) Do you think Ram Dayal is affective as communicator? How he improve?

Case No. 2) The head of a large engineering industry was very keen to raise production quickly because it involved a large investment which was not yielding adequate returns. After a lot of trials and errors, when he got frustrated, he took the advice of some friends well-versed in such matters.

He accepted much of their advice but not about appointment of a personnel manager. Among his suggestions there was also a recommendation about fixing grades for various people.

The Entrepreneur had earlier indicated great keenness to give liberal grades, but when the actual time came, he gave grades which extended only a couple of years beyond the present salaries of senior people.

Also while grades were fixed up and letters were issued to that effect, no increments were given the following year as promised in the letter.

The engineers and other executives could not remind him about this as it would not be looked upon with favour. However some people did do so but to no effect. Two of the middle-level engineers/technologists senior men were feeling uneasy due to stress and strain but did not leave. It was a specialised industry and they would not have easily got job at a comparable level elsewhere.

Some Issues : -

- 1) Why did the entrepreneur give grades?
- 2) Why were the increments not given the following year, after declaring grades?
 - a) due to mistake of accounts
 - b) Faulty communication
 - c) Something more basic
- 3) Why did the seniors feel unhappy but did not leave?
- 4) How would this affect in the long term :-
 - a) Employee's Moral
 - b) Organisation effectivity
 - c) Production & productivity
 - d) Profits

[25]

Case No. 3) Ram Gade has just completed B.E. (Civil) from one of the engineering colleges. He belongs from a place called Rahuri. Some 40 kms North of Ahmednagar. His father owns over 70 acres of land. He has been cultivating sugarcane and suppling it to near by sugar co-operative factory. While in his final year of engineering, Ram attended a two day workshop on 'Horticulture Opportunities' organised by the local chamber of commerce. One of the speakers was an expert from Israel. The workshop gave lot of information on the markets, cultivation and how to go about it. This included information on vegetables, fruits and flowers.

Ram was much impressed about the prospects for 'strawberry cultivation'. What further appealed to him was the excellent export opportunities in Europe, Gult and the far East. The project could be set up any where and promised a return in excess of Rs. 2,00,000 per acre.

The technical expertise and the strains of California variety of strawberry are locally available, The financial institutions are offering schemes to setup projects on agro-based industries. Ram has decided to become an entrepreneur and a farmer to start strawberry cultivation in 7 acre farm at Rahuri.

Questions :-

[25]

- a) Analyse the case in detail.
- b) Discuss how Ram should go about setting this project.
- c) What are the likely threats and opportunities of this project?

Case No. 4) Bharat Products Ltd. is a big factory with a turnover of Rs. 10 crore and with 400 workers. You have been in the office of its factory manager, Mr. Kaushik, for nearly 40 minites. During this short period you have found that your conversation with him has been interrupted several times. First, it was the office manager who rang him to get his approval for samples of office stationer; Mr. Kaushik sends for the samples. Then comes the ring from a supplier who informs Mr. Kaushik that a particular part of machinery, which is otherwise not available in the market, can be had from him. Mr. Kaushik rings the storekeeper to purchase manager might have placed then there is a ring from a customer requesting Kaushik to allow a higher percentage of discount than that promised by the Company's Sales Manager.

Kaushik not only turns down the request but also expresses his surprise at the high percentage already allowed by the Sales Manager. Finally a foreman enters and complains that a certain part of one machine is broken and it not being available in the stock, the production may suffer. Mr. Kaushik asks the foreman to tell the Purchase Manager to order the part immediately.

Questions :-

[25]

- a) Is Mr. Kaushik performing the job of a manager?
- b) According to your opinion what will be the role of Factory Manager?
- c) What are your suggestions to improve the managerial style.

Total No. of Questions : 4]

P3575

[4864] - 409

M.Com. (Semester - IV)

BUSINESS PRACTICES & ENVIRONMENT

Case Studies in Business Practices

(2008 Pattern) (Special Paper - VIII) (Group - C)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) भाग - I मधील सर्व प्रश्न सक्तीचे.
2) भाग - II मधील कोणत्याही तीन केसेस सोडवा.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

भाग - I

प्रश्न 1) केस स्टडी (समस्या अभ्यास) पध्दतीचे विविध दृष्टीकोन सविस्तर स्पष्ट करा. [15]

किंवा

व्यवस्थापकीय निर्णयामध्ये केसस्टडीची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) केस स्टडी पध्दतीच्या मर्यादा स्पष्ट करा. [10]

किंवा

केस स्टडी पध्दतीने कोणत्या कौशल्यांचा/गुणांचा विकास होऊ शकतो?

भाग - II

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही तीन केसेस सोडवा.

केस न. 1) जीवन विमा कंपनीमध्ये 10 सत्रांच्या सुपरवायझर विकास कार्यक्रमापैकी दोन सत्र केवळ संदेशवहनाचे व्यवस्थापकीय यशामधील महत्व यावर केंद्रित केले होते. पहिल्या सत्राच्या अखेरिस राम दयाल, या बिलडिंग विभागाच्या सुपरवायझरने विधाने केलेली, समाजातील सर्व घटक योग्य आहेत, महत्वाचे आहेत, मात्र या कार्यक्रमात काही महत्वाचे वगळले गेले आहे. सुपरवायझर म्हणून माझा प्रश्न असा आहे कि, लोकांना लक्षपूर्वक कसे ऐकने याचे आकलन नाही, असे मत श्री राम दयाल यांनी मांडले, मी जे सांगतो त्यापेक्षा लोक, वेगळीच कामे किंवा वेगळ्या प्रकारे कामे

करतात. त्यावेळेला मी त्यांची प्रगतीनंतर तपासतो तेव्हा हे लक्षात येते असे, राम दयाल यांनी मत मांडले. त्यामुळे उत्तम आकलनासाठी कौशल्यप्राप्त व्हावे म्हणून एक उद्बोधन कार्यक्रम ठेवावा. सर्व प्रकारच्या संदेशवहनासाठी उत्तम भाषा आवगत असावी लागते. योग्य शब्द व थोडक्यात स्पष्टीकरणाची गरज असते. अलीकडच्या काळात तंत्रज्ञानाच्या वापरामुळे वैयक्तिक संबंध दुरावत चालले आहेत. तंत्रज्ञानाचा वापर व संदेशवहनाचे माध्यम निवडणे हा संदेश वहनातील महत्वाचा घटक आहे. पुष्कळदा संदेशवहनाचे चुकीचे माध्यम निवडल्याने संदेशवहन प्रभावहीन ठरत आहे.

प्रश्न :-

[25]

- अ) संदेशवहनामध्ये लक्षपूर्वक ऐकणे कौशल्य महत्वाचे आहे या विधानाशी आपण सहमत आहात का?
- ब) तुम्हाला असे वाटते का कि राम दयाल यांना सज्ञापक म्हणून परिणामीत झालेत? ते कसे सुधारतील?

केस न. 2)

एका मोठ्या इंजीनिअरिंग उद्योगधंद्याच्या प्रमुखाला त्वरेने उत्पादन वाढवायाचे होते. कारण या उद्योगात त्याने मोठ्या प्रमाणावर भांडवली गुंतवणुक केली होती, परंतु पुरेसा फायदा होत नव्हता. पुष्कळशा प्रयत्नानंतर जेव्हा तो निराश झाला तेव्हा त्याने या विषयाशी परिचित असणाऱ्या आपल्या मित्रांचा या बाबतीत सल्ला घेतला.

उद्योगधंद्याच्या प्रमुखाने त्यांनी दिलेला बराचसा सल्ला स्वीकारला, परंतु प्रमुखाने त्यांच्या सूचनेनुसार पर्सोनेल व्यवस्थापक नेमला नाही. शिवाय कर्मचाऱ्यांच्या पगाराची श्रेणी ठरवून दिली जावी हा सल्ला त्यांनी दिला होता.

प्रमुखाने प्रथम पगाराची श्रेणी ठरवून दिली जाईल असे सांगितले, परंतु जेव्हा श्रेणी ठरविण्याची वेळ आली तेव्हा वरिष्ठ कर्मचाऱ्यांना फक्त दोन पगारवाढी दिल्या, वस्तुतः श्रेणीची पगाराबाबत असलेली पत्रे प्रत्येकाला दिली होती व त्यात श्रेणी देऊ, पगार वाढवू असे नमूद केले होते. पण प्रत्यक्षात त्याने पगारवाढ दिली नाही.

अभियंते व इतर व्यवस्थापक यांनी प्रमुखाला याबाबतची आठवण दिली नाही, कारण वाढ देण्यास नकारच अपेक्षित होता. काहीनी अशी मागणी केली परंतु मालकाने ती नाकारली. दोन तांत्रिक व्यवस्थापकीय अभियंते अस्वस्थ झाले होते. परंतु त्यांनी नोकरी सोडली नाही. कारण हा कारखाना एका विशेष विशिष्ट व्यवसायातील असल्यामुळे हे कर्मचारी विशेषज्ञ झाले होते व अशा प्रकारची नोकरी बाहेर कोठेही मिळेल याची त्यांना शाश्वती नव्हती.

काही मुद्दे

[25]

- 1) मालकाने श्रेणी का दिली?
- 2) पगाराची श्रेणी ठरविल्यानंतर पगारवाढ का दिली नाही? कारण:
 - अ) हिशोबातील चुकांमुळे
 - ब) संदेशवहनाच्या अभावामुळे
 - क) मुळातच वाढ द्यावयाची नव्हती म्हणून

- 3) वरिष्ठ कर्मचारी असमाधानी होते, परंतु कारखान्यातील नोकरी का सोडत नव्हते?
- 4) भविष्य काळात याचा खालील गोष्टीवर काय परिणाम होणार आहे?
 - अ) कर्मचाऱ्यांचे नीतीधैर्य
 - ब) संघटनेची कार्यक्षमता
 - क) उत्पादन आणि उत्पादकता
 - ड) नफा

केस न. 3) एका अभियांत्रिकी महाविद्यालया मधून राम गाडे याला नुकतीच स्थापत्य शास्त्राची पदवी मिळाली होती. अहमदनगरच्या उत्तरेले 40 कि. मी. वर असलेल्या राहूरी या गावातून तो आला होता. त्याच्या वडीलांची तेथे 70 एकर शेती होती यावर ते ऊसाचे उत्पादन करायचे आणि नजिकच्या सहकारी साखर कारखान्याला पुरवठा करायचे.

अभियांत्रिकीच्या शेवटच्या वर्षाला असताना राम गाडे एक दोन दिवसीय कार्यशाळेला हजर राहिले होते. ही कार्यशाळा स्थानिक वाणिज्य मंडळानी आयोजित केली होती. कार्यशाळेचा विषय होता. 'फलोत्पादनातील संधी' या मध्ये एक तज्ञ इन्व्हाईल मधून आले होते. या कार्यशाळेमध्ये त्याला बरीच माहिती मिळाली. यामध्ये बाजारपेठ, उत्पादन आणि ते कशा प्रकारे सुरू करावयाचे याची माहिती होती. तसेच भाजीपाला, फळे आणि फुले या बाबतच्या माहितीचा देखील यामध्ये समावेश होता.

यामध्ये स्ट्रॉबेरी उत्पादन करिता असलेल्या संधी पाहून राम गाडे जास्त प्रभावित झाला. यामध्ये त्याला एक गोष्ट भावली ती म्हणजे या उत्पादनासाठी असलेल्या निर्यातिच्या संधी विशेषतः युरोप, आखातीदेश व पूर्वेकडील देश हा प्रकल्प कोठेही सुरू करता येणे शक्य होते आणि एकरी रू. 2,00,000 पेक्षा जास्त प्राप्तीची खात्री होती.

या विषयीचे तांत्रिकी ज्ञान आणि कॉलिफोर्निया जातीचे स्ट्रॉबेरीचे बियाणे स्थानिक पातळीवर उपलब्ध होते. वित्तीय संस्था या शेतीवर आधारित उद्योगाना आर्थिक मदत करायला तयार होत्या, राम ने एक उद्योजक आणि शेतकरी होण्याचा निर्णय घेतला. राहूरीच्या फार्मवर त्याने 7 एकरामध्ये स्ट्रॉबेरीची लागवड करावयाचे ठरविले.

प्रश्न :-

[25]

- 1) वरील समस्येचे सविस्तर विश्लेषण करा.
- 2) हा प्रकल्प त्याने कसा सुरू करावा यावर चर्चा करा.
- 3) या प्रकल्पातील संभाव्य धोके आणि संधी कोणत्या?

केस न. 4) भारत प्रॉडक्टस लि. ही एक मोठी कंपनी आहे. तिथे 400 कर्मचारी काम करतात व कंपनीची उलाढाल 10 कोटी रूपये आहे. तुम्ही कारखाना व्यवस्थापक श्री. कौशिक याना भेटायला गेले आहात व 40 मिनिटे त्यांच्याशी चर्चा करत आहात. पण या काळात तुम्हाला आढले की तुमच्या बोलण्यात अनेकदा व्यत्यय आला. पहिल्यांदा कार्यालय व्यवस्थापकांनी त्यांना फोन करून ऑफिसमधील नेहमीच्या वस्तुंचे नमुने पसंत करावयाची विनंती केली. कौशिक यानी कुणाला तरी नमुने आणायला पाठविले. नंतर एका पुरवठा दाराचा फोन आला त्याने कौशिक यांना सांगितले की भारत प्रॉडक्टसना विशिष्ट यंत्राचे सुटे भाग हवे होते. ते दुसरीकडे कुठे नाहीत तर त्याच्याकडे उपलब्ध आहेत. कौशिक यानी लगेच संग्रहणगृहाच्या व्यवस्थापकाला सांगून खरेदी व्यवस्थापकाकडे आदेश देण्याची विनंती केली. त्यानंतर एका ग्राहकाचा फोन आला, त्याला कंपनीच्या विक्री व्यवस्थापकाने सांगितल्यापेक्षा कंपनीच्या मालावर अधिक सवलतीची किंमत हवी होती.

कौशिक यानी त्याला ठाम नकार दिला. उलट विक्री व्यवस्थापका इतकी सूट दिलीच कशी म्हणून आश्चर्य व्यक्त केले. शेवटी त्यांच्या ऑफिसमध्ये एक फोअरमन थेट आत आला व तक्रार केली की एका यंत्राचा एक भाग तुटला होता व त्याचे सुटे भाग कंपनीच्या स्टोअरमध्ये नाहीत. ते मिळाले नाहीत तर उत्पादन बंद होईल. लगेच कौशिक यानी फोअरमनला खरेदी व्यवस्थापकाकडे जायला सांगितले व त्या भागाची मागणी नोंदवायला सांगितले.

प्रश्न :-

[25]

- अ) कौशिक हे स्वतःच व्यवस्थापक म्हणून काम पहात आहेत का?
- ब) तुमच्या मताप्रमाणे कारखाना व्यवस्थापकाची भूमिका कोणती?
- क) व्यवस्थापकिय शैलीत सुधारणा करण्यासाठी तुमच्या काय सूचना आहेत?

Total No. of Questions :5]

SEAT No. :

P3339

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 410

M.Com.(Semester - IV)

Gr.D: BUSINESS ADMINISTRATION

Recent Advances in Business Administration

(2008 Pattern) (Special Paper - VII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What is the meaning of change management? Explain its significance in organisations today.

OR

Explain the approaches towards managing change?

Q2) Explain the concept and features of Enterprise Resource planning (ERP)?

OR

What are the various tools of ERP? Explain in detail.

Q3) 'Culture is an Iceberg'. Discuss this statement with reference to understanding culture in global business environment.

OR

Explain the concepts of merger & Aquisition. State their current trends in the international scenario.

Q4) Explain the features and utility of 6 sigma.

OR

Describe the various tools of Total quality management.

P.T.O.

Q5) Write notes (Any Two)

- a) Take over.
- b) Global management system.
- c) Computers and ERP.
- d) Resistance to change.
- e) Quality management system.

Total No. of Questions : 5]

P3339

[4864] - 410

M.Com.(Semester - IV)

Gr.D: BUSINESS ADMINISTRATION

Recent Advances in Business Administration

(2008 Pattern) (Special Paper - VII)

(मराठी रुपांतर)

वेळ: 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) बदलाचे व्यवस्थापन म्हणजे काय? व्यवसाय संघटनेमधील त्याचे महत्व स्पष्ट करा.

किंवा

बदलाच्या व्यवस्थापनामधील दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) ERP ही संकल्पना व त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

किंवा

ERP ची विविध साधने कोणती? सविस्तर लिहा.

प्रश्न 3) संस्कृती हा दिमनग आहे' या विधानाची चर्चा 'जागतिक व्यावसायिक पर्यावरणात संस्कृतीच्या आकलनाच्या महत्वाच्या' संदर्भात स्पष्ट करा.

किंवा

मर्जर (merger) व अॅक्वीझिशन (aquisition) ह्या संकल्पना स्पष्ट करून त्यांचे सध्याचे जागतिकस्तरावरचे बदलते प्रवाह नमूद करा.

प्रश्न 4) सिक्स सिगमा (6 sigma) ची वैशिष्ट्ये व उपयुक्तता सविस्तरपणे स्पष्ट करा.

किंवा

संपूर्ण गुणवत्ता व्यवस्थापनाची विविध साधने सविस्तर लिहा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (दोन)

- अ) टेक ओव्हर (Take over)
- ब) जागतिक व्यवस्थापन पध्दत
- क) संगणक व ERP
- ड) बदलाला विरोध
- इ) गुणवत्ता व्यवस्थापन पध्दत

Total No. of Questions :5]

SEAT No. :

P3340

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 411

M.Com.(Semester - IV)

CASE STUDIES IN BUSINESS ADMINISTRATION

(Special Paper - VIII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :100

Instructions to the candidates:

- 1) *All the questions are compulsory*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) 'Case Study Method is an innovative way to deal with the management problems'. Discuss the statement and highlight the benefits of Case Study Method.

OR

Explain the limitations of Case Study Method

Q2) Discuss the process of Case Study Analysis with the help of suitable examples.

OR

Design the Case Study for any management problem of your choice.

Q3) Your company is engaged in Software designing. It operates on international level. It provides consultancy to the clients in USA. It is specialized in providing solutions to the companies in Banking Sector. A banking company in Europe has approached you to design its operating system. As a Manager (Operations) you have to visit that company in Europe and make presentation about the services you have been providing to your existing clients in USA. Make a presentation to be submitted for the approval of your MD. Imagine suitable data for your discussion.

OR

'Training and induction is not only essential, but it is must.' Discuss the statement and highlight the training inputs necessary for a batch of newly recruited IT Engineers in your organization. Imagine any type of organization for the purpose of this analysis.

P.T.O.

Q4) You are in the profession of Management Consultant. You have been retained by your client to prepare a Project Report of Dairy Co-operative Unit with total outlay of Rs.1 crore. Out of this amount, 20% amount shall be contributed by the member co-operatives as a seed capital and you have to raise the balance amount through a consortium of banks. Draft a Project Report to be submitted to such consortium of banks.

OR

Mr. X is appointed as Vice President (Operations) in a multinational company engaged in manufacturing of Air Compressors. The CEO of the company has asked Mr. X to make long term business plan for the company. Discuss the inputs needed, steps involved in preparing such Strategic Business Plan and also give the objectives and contents of the plan.

Q5) As a Business Analyst, you have been retained by a leading newspaper in your city to prepare a Strategic Plan for the promotion of a New Magazine under the banner of that newspaper. Make a report to be submitted to the Chief Editor of the newspaper on the Business Promotion Plan of a Magazine. You may consider hypothetical situation for the analysis of this report.

OR

You, as an in charge of production division of a manufacturing have observed an alarming rate of accidents in your company in the last month. It not only lost the man-hours, but also affected the production targets. Your management has taken a serious note of this and has asked you to design a 'Safety Training Programme' for the shop floor employees.

- a) Discuss the objects of 'Safety Training Programme'
- b) Design the programme for approval of the top management.

Make suitable assumptions keeping in view the legal and other considerations.

Total No. of Questions : 5]

P3340

[4864] - 411
M.Com.(Semester - IV)
CASE STUDIES IN BUSINESS ADMINISTRATION
(Special Paper - VIII)
(मराठी रुपांतर)

वेळ: 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) 'व्यवस्थापकीय प्रश्न सोडविण्या संदर्भात व्यष्टी अध्ययन पद्धती ही नाविन्यपूर्ण पद्धती आहे' या विधानाची चर्चा करून या पद्धतीचे फायदे सांगा.

किंवा

व्यष्टी अध्ययन पद्धतीच्या मर्यादांची चर्चा करा.

प्रश्न 2) व्यष्टी अध्ययन विश्लेषण प्रक्रीयेची उदाहरणासहित चर्चा करा.

किंवा

व्यवस्थापनातील तुमच्या आवडीच्या कोणत्याही एका विषयावरील व्यष्टी अध्ययन आराखडा तयार करा.

प्रश्न 3) तुमची कंपनी संगणकीय प्रणाली तयार करण्यामध्ये कार्यरत आहे. ही कंपनी आंतरराष्ट्रीय पातळीवर कार्यरत आहे. अमेरिकेतील ग्राहकांना तुमची कंपनी सल्ला देते. बँकिंग क्षेत्रातील कंपन्यांच्या समस्या सोडविण्यासाठी विशेष सेवा पुरविण्याच्या कामात कंपनी कार्यरत आहे. युरोपमधील एका बँकिंग कंपनीने त्यांच्या कंपनीसाठी कार्यप्रणालीचा आराखडा तयार करण्यासाठी संपर्क साधलेला आहे. व्यवस्थापक (प्रक्रीया) या नात्याने युरोपमधील कंपनीला भेट देऊन तुम्ही अमेरिकेतील ग्राहक कंपनीला कशा प्रकारे विविध सेवा पुरविता या संदर्भात सादरीकरण करावयाचे आहे.

व्यवस्थापकीय संचालकांकडे मान्यतेसाठी तुमचे सादरीकरण तयार करा. आपले सादरीकरण करण्यासाठीची माहिती आपण गृहीत धरा.

किंवा

प्रशिक्षण व विगमन पद्धती या फक्त आवश्यक नसून अत्यावश्यक आहेत. या विधानाची चर्चा करून आपल्या संघटनेत माहिती तंत्रज्ञान अभियंता या पदावर नियुक्त केलेल्या अभियंत्यांना त्यांच्या

प्रशिक्षणासाठी आवश्यक असणाऱ्या मुख्य घटकावर प्रकाश टाका. या विश्लेषणासाठी कोणत्याही काल्पनिक संघटनेची तुम्ही निवड करू शकता. आपण व्यवस्थापन सल्लागार आहात. एका दुग्ध व्यवसाय.

प्रश्न 4) प्रकल्पामध्ये 1 कोटी रू. गुंतवणूक अपेक्षित असून हा व्यवसाय सहकारी तत्त्वावर चालविला जाईल. सभासदांकडून 20% गुंतवणूक बीच भांडवल म्हणून होईल. उर्वरित 80% रक्कम बँकांच्या समूहाकडून कर्जरूपाने मिळविण्यासाठी आवश्यक असलेला प्रकल्प अहवाल तयार करा.

किंवा

एअर कॉम्प्रेसर तयार करणाऱ्या एका बहुराष्ट्रीय कंपनीत 'क्ष' या व्यक्तीची उपाध्यक्ष (प्रक्रिया) या पदावर नियुक्ती झाली आहे. कंपनीच्या मुख्य कार्यकारी अधिकाऱ्याने 'क्ष' या व्यक्तीला दीर्घकालीन नियोजन करावयास सांगितले आहे. अशा प्रकारच्या धोरणात्मक व्यावसायिक नियोजनासाठी आवश्यक असणारे घटक, टप्पे व उद्दिष्टे यांची चर्चा करा.

प्रश्न 5) आपल्या शहरातील एका आघाडीच्या वृत्तपत्राने एका नवीन नियतकालिकाची योजना केली आहे. अशा नियतकालिकाच्या व्यवसाय वृद्धिसाठीचा प्रकल्प अहवाल, एक व्यवसाय विश्लेषक या नात्याने तयार करा.

किंवा

उत्पादन व्यवस्थापक या नात्याने, उत्पादन विभागात मागील महिन्यात अपघाताच्या प्रमाणात. लक्षणीय वाढ झाल्याचे तुमच्या निदर्शनास आले आहे. या अपघातांचा परणाम फक्त उत्पादन उद्दिष्टांवर होत नसून मनुष्यबळ तासिकांवर ही होत आहे. तुमच्या व्यवस्थापनाने याची गंभीर दखल घेतली असून उत्पादन विभागातील कर्मचाऱ्यांसाठी सुरक्षा प्रशिक्षण कार्यक्रमाचा आराखडा करावयास सांगितला आहे. या संदर्भात-

अ) सुरक्षा प्रशिक्षण कार्यक्रमाच्या उद्दिष्टांची चर्चा करा.

ब) सुरक्षा प्रशिक्षण कार्यक्रमाचा आराखडा तयार करा.

वरील आराखडा तयार करताना सुरक्षा विषयक कायद्यांची अमलबजावणी होणे आवश्यक आहे.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3341

[Total No. of Pages : 2

[4864]-412

M.Com. (Semester - IV)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES (Group - E) (Special Paper - VII)

**Recent Advances in Commercial Laws and Practices
(2008 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is E- Governance? Explain the procedure of adjudication under Information Technology Act, 2002. **[20]**

OR

- a) What are the main objects of Information Technology Act 2002? **[10]**
- b) Explain the Certifying Authorities and Retention of Information. **[10]**

Q2) What do you mean by “Right to Information”? What are the duties of Public Information Officer? **[20]**

OR

Explain the following terms with reference to companies Act 1956. **[20]**

- a) Listing Agreement
- b) Deposit of Wills
- c) Legal documents under Companies Act.

Q3) a) State the salient features of Right to Information Act. **[10]**

b) Explain the Information Commissioner’s Powers. **[10]**

P.T.O.

OR

- a) Explain the importance of Securitization Act 2002. [10]
- b) Explain the powers of Security and Exchange Board of India. [10]

- Q4)** a) Write a detail note on 'Establishment of Appellate Tribunal'. [10]
- b) Write a detail note on 'Audit of Securities and Exchange Board of India. [10]

OR

What are the instruments chargeable to stamp duty? Explain the powers of State Governments relating to stamp duty under Indian Stamp Act, 1899. [20]

Q5) Write short notes (any four): [20]

- a) Compulsory registration
- b) Adjudication
- c) Cyber regulation
- d) Digital signature
- e) Inside trading
- f) Object of Debt Recovery Act, 1993

Total No. of Questions :5]

SEAT No. :

P3342

[Total No. of Pages : 5

[4864] - 413

M.Com. (Semester - IV)

CASE STUDIES IN COMMERCIAL LAWS & PRACTICES

(Spl. Paper - VIII) (Optional)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :100

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt any 4 questions.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) In E - trade agreement, signature is based exclusively on a symmetric methods or techniques. The two keys on every side of the door and each of these keys belong to single party, both the parties stand respectively on each side of the door and both of them have different keys. One of them is co-incidental with the key possessed by the other party, since they have agreed on the shape and notches in the key (public key). However, the other party is not and none of the parties knows exactly, what kind of notches the other key will have. One thing is sure that the door can only be opened when the four keys are in it. Once both the parties have locked the keys into the door it is possible to open it and for the parties to be sure that, they can negotiate through that open door safely without fear that an outsider might interfere in their business.

Discuss with reference to the authentication records using digital signatures.

Q2) A Co-operative food processing industry has got a number of drivers and many trucks. One of the truck driver having 25 years faithful service and no blemish records in the past, drove his vehicles on the wrong side of a National Highway, struck car and killed three persons. He was severely injured and was not expected to survive.

In view of the serious conditions of the driver, the industry did not take any disciplinary action against him at that time. The board of directors and M.D. supported him and paid him all the sick benefits and hospital costs as per settlement for six months. The exploration of six months period is coming to an end and the driver will not be able to return to his work within reasonable time. Discuss the case with the help of following questions.

P.T.O.

Questions.

- a) What action should be taken against the driver by the management?
- b) Whether management was Justified in not taking any action against driver immediately after the accident?
- c) Whether the driver is entitled to claim compensation?

Q3) Shri. Sameer is a scientist in space research. He discusses a scientific principle with his colleagues. One of the colleagues Shri. P. C. Sharma uses the principle and invents working device based on the same principle. Another colleague Shri. A.K. Bhat who was instrumental in suggesting the manner of putting in place the arrangement of the mechanical devices claims himself that he is the true and first Inventor and applies for patent.

Discuss in detail.

- a) The relevant provisions of Patent law for the Patent.
- b) In Shri. A.K. Bhat entitled to apply for the Patent or not?
- c) In case not, who out of the three can apply for the Patent?

Q4) You have been asked to look into the operations of a company which is in the business of repairing and over hauling automobiles. Current practices have led to an extreme amount of customer dissatisfaction due to very high waiting time, discourteous behaviour of work force with the clients, poor quality of workmanship. As a result the customers have started getting their maintenance service elsewhere. This operation is located in an environmentally alert community and they have also been complaining to the local municipal authority about operations and waste material and water disposed off, is causing lot of inconvenience in the locality. The owner wants your managerial advice for improving the effectiveness of system in operations. In this context you analyse the situation and discuss case in detail. Also record the problems and suggest remedies.

Q5) Write short notes any two:

- a) Offences under copy right Act.
- b) Register of designs.
- c) Subject matter of copy right.

Total No. of Questions : 5]

P3342

[4864] - 413
M.Com. (Semester - IV)
CASE STUDIES IN COMMERCIAL LAWS & PRACTICES
(Spl. Paper - VIII) (Optional)
(2008 Pattern)
(मराठी रुपांतर)

वेळ: 3 तास]

[एकूण गूण : 100

- सूचना :- 1) कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) व्यापार करारांतर्गत स्वाक्षरी ही फक्त प्रमाणबद्ध पध्दती किंवा तंत्रावर अवलंबून आहे. सदर स्वाक्षरी ही विशेष दरवाजा म्हणून स्पष्ट करण्यात आली असून तो दरवाजा चार चाव्यांच्याद्वारे उघडला जाऊ शकतो या दरवाजाच्या दोन्हीही बाजूस प्रत्येकी दोन चाव्या लागतात आणि त्या दोन चाव्यांपैकी एक चावी एक पक्षाच्या मालकीची असते. दरवाजाच्या प्रत्येक बाजूला दोनही पक्ष भिन्न - भिन्न चाव्यासोबत क्रमाने उभे राहतात. दोन पक्षांपैकी एकापक्षाच्या ताब्यात योगायोगाने दुसऱ्या पक्षाची चावी येवू शकते, की, ज्या - द्वारे ते च्या चावीच्या आकार आणि खाचा संबंधित चावीच्या आहेत, (जनतेची चावी) असे मान्य करतात. परंतु दुसऱ्या अगर अन्य कोणत्याही पक्षाला दुसऱ्या चावीला कोणत्या प्रकारच्या खाचा आहेत. हे माहित नसते. तथापि, हे मात्र निश्चित आहे की, जो पर्यंत योग्य त्या चार चाव्या दरवाजाच्या कुलपाला लावल्या जाणार नाहीत, तो पर्यंत दरवाजा उघडला जाणार नाही. एकदा दोनही पक्ष आप-आपल्या चाव्या दरवाजाच्या कुलपाला लावून तो उघडला जाईल याची शाश्वती दर्शवितात. त्यानंतर ते दरवाजा सुरक्षित आणि कोणत्याही भयशिवाय उघडण्यासंबंधीची बोलणी करतात या प्रकारच्या त्यांच्या बोलणीच्या व्यवसायात बाह्य व्यक्तीला हस्तक्षेप करता येईल.

इलेक्ट्रॉनिक कागदपत्रांच्या अधिकृततेच्या संदर्भाने संगणक स्वाक्षऱ्यांच्या अवलंब करून चर्चा करा.

प्रश्न 2) सहकारी अन्न प्रक्रिया संस्थेचे अनेक ड्रायव्हर्स व ट्रक्स आहेत. त्यापैकी एका ड्रायव्हरची सेवा 25 वर्षे झाली असून तो विश्वासू आहे तसेच त्याचेवर मागील सेवा/कामकाज काळात कोणताही ठपका नाही, त्याने राष्ट्रीय महामार्गावर उजव्या बाजूने वाहन (ट्रक) चालवून एका कारला धडक दिली, त्यामध्ये तीन माणसांचा मृत्यु झाला. ट्रक ड्रायव्हर सुध्दा गंभीर जखमी झाला व त्याच्या जगण्याची अपेक्षा नव्हती.

ड्रायव्हर ची परिस्थिती अतिशय गंभीर असल्याने त्यावेळी संस्थेने कोणत्याही प्रकारची शिस्तभंगाची कारवाई केली नाही. संचालक मंडळ आणि कार्यकारी संचालक यांनी त्याला पांढीबा दिला. सहा महिण्या पर्यंतचे त्याचा दवाखान्याचा खर्च व सर्व आजारपणाचे फायदे ठरविल्याप्रमाणे देण्यात आले. सहा महिन्यांनंतरही भविष्यकाळात योग्य कालवधीपर्यंत तो परत कामावर येवु शकत नव्हता. केसचे विश्लेषण करून पुढील प्रश्नांची योग्य कारणासहीत उत्तरे द्या.

प्रश्न-

- अ) व्यवस्थापनाने ड्रायव्हर विरूध्द कोणती कारवाई करणे आवश्यक होते? त्याचेवर गुन्हा दाखल करून चौकशी करणे किंवा सेवा नियमाप्रमाणे कामावरून कमी करणे आवश्यक होते काय?
- ब) अपघात झाल्यानंतर ताबोडतोब व्यवस्थापनाने त्याचे विरूध्द कारवाई नकरण्याचे योग्य होते किंवा नाही?
- क) सेवानिवृती लाभाबरोबर ड्रायव्हरला अपघाती नुकसान भरपाई मिळण्यासाठी त्याने मागणी करणे योग्य आहे किंवा नाही?

प्रश्न 3) श्री समीर अंतराळ संशोधनातील एक शास्त्रज्ञ आहेत. ते आपल्या सहकाऱ्यासोबत एका शास्त्रीय मुलतत्वाची चर्चा करीत असतात. त्यांच्या सहकाऱ्यांपैकी श्री.पी.सी.शर्मा यांनी त्या मुलतत्वाचा अवलंब करून त्याच्या आधारे एका अंतरिक्ष उपकरणाचा शोध लावला. त्यांचे दुसरे सहकारी श्री. ए.के. भट. हे साधनिक असून त्यांनी त्या उपकरणाच्या अंतरिक्ष उड्डाणासाठी यांत्रिक कार्यपध्दतीचे निर्देशन केले त्यामुळे त्या उपकरणाचे ते खरे व प्रथम संशोधक आहेत असा दावा करून पेटंट मिळविण्यासाठी त्यांनी अर्ज केला आहे.

सविस्तर चर्चा करा.

- अ) पेटंट कायद्याच्या पेटंट मिळविण्यासाठीच्या तरतुदी.
- ब) श्री. ए.के.भट यांना पेटंटसाठी अर्ज करण्याचा अधिकार आहे किंवा नाही?
- क) जर नसेल, तर त्या तिघांपैकी पेटंटसाठी कोण अर्ज करू शकेल?

प्रश्न 4) अॅटोमोबाईल्स ची देखभाल व दुरूस्ती ही कामे करणाऱ्या एका कंपनीच्या कार्याची पाहणी करण्याचे काम तुम्हांला सांगितले आहे. सध्याच्या कंपनीच्या कार्यपध्दतीमुळे, ग्राहकांच्या मध्ये प्रचंड असंतोष पसरला आहे. कारण त्यांना दीर्घकाळ काम होण्याची प्रतिक्क्षा करावी लागते. कामगारांची उधट वागणूक सोसावी लागते आणि कामाचा दर्जाही खालावला आहे. याचा परिणाम म्हणजे ग्राहक आता दुसरीकडून दुरूस्ती व देखभालीची कामे करून घेतात. कंपनीचे काम हे पर्यावरणा विषयी जागरूक असलेल्या लोकांच्या वस्तीमध्ये केले जाते. या नागरीकांनी नगरपालिकेकडे या कंपनीत ज्या त्रासदायक पध्दतीने कामे केली जातात, सांडपाणी व कचरा यांची विल्हेवाट ज्या पध्दतीने लावली जाते त्यामुळे या भागातील जनतेला खूप त्रास होतो अशा त्यांनी तक्रारी केल्या आहेत.

कंपनीच्या कामाच्या कार्यपध्तीमध्ये सुधारणा व्हावी या करिता मालकाने तुमच्याकडे व्यवस्थापकीय सल्ला मागितला आहे.

या अवस्थेमध्ये आपण परिस्थितीचे कसे विश्लेषण कराल? आणखी कोणत्या माहितीची आपणास गरज भासेल?

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

- अ) मुद्रणाधिकार कायद्यांतर्गत अपराध
- ब) आराखड्यांची नोंदवही.
- क) मुद्रणाधिकाराचे प्रतिपाद्य विषय

Total No. of Questions :5]

SEAT No. :

P3343

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 414

M.Com.(Semester - IV)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Recent Advances in Co-Operation and Rural Development
(2008 Pattern) (Special Paper - VII) (Group - F)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Why did International Co-operative Alliance (ICA) consider it necessary to have the principles of Co-operation reviewed?

OR

Explain the role of Co-operative leadership in the wake of globalisation?

Q2) What strategy should Co-operatives adopt to meet the challenges posed by globalisation?

OR

Explain the role of self help groups as an innovation for rural development.

Q3) Discuss formation and organisation of self help groups.

OR

Compare and contrast self help groups and micro finance organizations.

Q4) Briefly review the report of any one of the committees regarding farmer's suicides.

OR

What are the reasons for farmer's suicides in India?

P.T.O.

Q5) Write short notes (any two)

- a) Sickness of Co-operative institutions.
- b) Co-operative social responsibility.
- c) Six sigma Techniques.
- d) Women empowerment through self-help groups.

Total No. of Questions : 5]

P3343

[4864] - 414

M.Com.(Semester - IV)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Recent Advances in Co-Operation and Rural Development

(2008 Pattern) (Special Paper - VII) (Group - F)

(मराठी रुपांतर)

वेळ: 3 तास]

[एकूण गूण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) सहकाराच्या तत्वांचा पुनर्विचार करण्याची गरज आंतरराष्ट्रीय सहकारी संस्था महासंघाला का वाटली?

किंवा

जागतिकीकरणाच्या युगातील सहकारी नेतृत्वाची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) जागतिकीकरणाच्या आव्हानांना तोंड देण्यासाठी सहकारी संस्थांनी कोणती व्यूहचरणा स्वीकारावी?

किंवा

ग्रामीण विकासासाठी एक नवीन शोध म्हणून असलेल्या स्वयं सहाय्यता गटांची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) स्वयं सहाय्यता गटांची स्थापना आणि व्यवस्थापनाबाबत चर्चा करा.

किंवा

स्वयं सहाय्यता गट आणि सूक्ष्म वित्त संस्थांमधील साम्य भेद सांगा.

प्रश्न 4) शेतकऱ्यांच्या आत्महत्येबाबत अभ्यास करणाऱ्या कोणत्याही एका कमिटीच्या अहवालाबाबत थोडक्यात आढावा द्या.

किंवा

भारतीय शेतकऱ्यांच्या आत्महत्येमागील कारणे कोणती आहेत?

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

- अ) सहकारी संस्थांचे आजारपण.
- ब) सहकाराचे सामाजिक दायित्व.
- क) सिक्स सिग्मा तंत्र.
- ड) स्वयं सहाय्यता गटांमार्फत महिलांचे सबलीकरण.

Total No. of Questions :4]

SEAT No. :

P3344

[Total No. of Pages : 6

[4864] - 415

M.Com. (Semester - IV)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT
Case Studies in Co-operation and Rural Development
(2008 Pattern) (Special Paper - VIII) (Group - F)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Analyse the following cases and express your views about related issues.

Mr. Patil is a branch manager of Janlaxmi co-operative Bank at one of its village Branches. His Staff included two clerks and an attendant. Mr. Patil was left alone in the Bank after 9 p.m. totally accounts, day books and complete all other formalities.

On the 30th December Mr. Patil was working till past 2 a.m. Tallying the accoutns since hardly one day is left for closing the accounts for the year. On this fateful night the Branch Manager was attacked by aband of robbers, who looted Rs. 5 lakhs after brutally wounding Mr. Patil's right hand, which had to be amputated later. After his recovery, the Branch Manager applied for compensation. The Bank management was of the opinion that Mr. Patil violated the job specification by working beyond the stipulated hours of work. He in their views was not entitled to any compensation as the accident. Occured during non - employment hours - They also called for an explanation as to why the amount lost cannot be recovered from his salary and provident fund.

Review Questions:

- a) Analyse the case.
- b) How do you justify bank's stand in this case.
- c) What modification do you suggest in job specification to overcome such incidents in future?

P.T.O.

Q2) A small scale Agro Industrial co-operative society was established in 2000 with initial investment of Rs. 50 lakhs to manufacture jam, squash, fruits juice, biscuits etc. The society grew over the years and its turn over at the end of 2010-11 was Rs.100 crores. It also performed very well against large scale competition from parle, pepsi, Britania, mainly due to quality products which was the prime consideration. It was however noticed that the society has yet to accept the concept of professionalisation of management. It can even do better than what it has been doing at present if adequate marketing research and development and product mix strategies are adopted.

Mr. Bapusaheb the Managing Director of the society was thinking of making a big entry in the market for soft - drink. He in consultation with his R and D manager, he decided to manufacture the product and pack in plastic containers of 1 litre, 500 ml. and 250 ml. packs against glass. bottles which cause heavy loss due to breakage.

Review Questions:

- a) Discuss methodology of testing acceptability of the new products.
- b) How would you position the new product in the market?
- c) Do you think that the product will reduce the cost?

Q3) Subodh Roy Public relation officer a pleasing personality is reliable employee of co-operative departmental stores. Subodh can always be counted on to get his work done accurately and on time. He is punctual works steadily and gets along well with other people. He has been in his current position of maintaining good public relations for over 9 years, but the fact that he has not been promoted recently is not a great concern to him. The pay is good his super boss is fair and not over demanding his work area is well equipped he likes people he works with and company treats its employees well.

Nevertheless, he looks forward to 5 p.m. He is active outside the office especially with the hobbies and recreational pursuits. He is the member of company cricket team, is a boy scout leader and dabbles in oil paintings. He is active member of the dramatist association. He is M.B.A. graduate and awarded diploma in taxation. During the month of march session. He enjoys helping friends complete their personal tax reports.

Answer the following questions:

- a) Is Subodh a turned on or a turned-off employee?
- b) Is job satisfaction important to Subodh?
- c) What type of job factors- motivator or hygiene are determining the way Subodh feels about his job?
- d) Using Herzberg's expectancy model, examine Subodh's behaviour.
- e) How can company utilise McClelland's Theory of motivation in this case?

Q4) The management of Kadava Sahakari Karkhana has signed a collective agreement with the representative Union for a period of three years. The union enjoys the full support of the majority of the workers and it seemed at outset that an era of peace and harmony is bound to set in as a result of the agreement signed between the union and management. It was however soon discovered that there was a hostile section within the representative union, which was not in favour of signing such an agreement with the management. In the opinion of this hostile section the agreement meant a virtual surrender of the union to the management. The section consisted of several professional trouble makers and mischief managers, whose nefarious activities need to be checked in bud in the larger interest of both Union as well as the management.

As an Industrial Relation manager of the company, what measures would you suggest to implement the agreement. And how the activities of hostile section can be stopped.

Total No. of Questions : 4]

P3344

[4864] - 415

M.Com. (Semester - IV)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT
Case Studies in Co-operation and Rural Development
(2008 Pattern) (Special Paper - VIII) (Group - F)
(मराठी रुपांतर)

वेळ: 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) खालील केसेस चे विश्लेषण करा आणि संबंधीत घटनांच्या संदर्भात आपली मते स्पष्ट करा.

जनलक्ष्मी सहकारी बँकेच्या एका खेड्यातील शाखेवर श्री पाटील शाखा व्यवस्थापक आहेत. त्यांच्या कर्मचारी वर्गात दोन लिपिक आणि एक सेवक आहे. खात्याची जुळणी दैनदिक खाते पूस्तिका पूर्ण करणे आणि इतर दैनदिक व्यवहार पूर्ण करण्यासाठी ऑफिस वेळेनंतरही श्री पाटिल एकटेच कार्यालयात थांबत असत.

वर्ष अखेरीसाठी एक दिवस शिल्लक असल्याने 30 डिसेंबरच्या रात्री दोन वाजे पर्यंत खात्यांच्या जुळवणीसाठी श्री पाटील काम करीत होते 30 डिसेंबरच्या रात्री श्री पाटील यांच्यावर लूटारूंच्या टोळीने हल्ला केला आणि पाटील यांच्या उजव्या हाताला जबर जखम केल्या. आणि पाच लाखरूपयांची लूट केली. सदर घटनेतून श्री पाटील बरे झाल्यानंतर त्यांनी नूकसान भरपाईसाठी बँक व्यवस्थापनाकडे अर्ज केला. बँक व्यवस्थापनाचा असा दृष्टीकोन होता की श्री पाटील नेमून दिलेल्या वेळेनंतरही काम करीत असल्याने त्यांनीच नियमांचा भंग केला आहे त्यामूळे कार्यालयीन वेळे नंतर अपघात झाला असल्यामूळे ते कोणत्याही प्रकारची नूकसान भरपाई मिळण्यास हक्कदार होत नाहीत. तसेच श्री पाटील यांच्या पगारातून व भविष्य निर्वाह निधीतून चोरीला गेलेल्या रकमांची वसूली का करण्यात येऊ नये याबाबत स्पष्टीकरणही व्यवस्थापनाने मागितले.

प्रश्न :

- अ) केस चे विश्लेषण करा.
ब) सदर घटनेमध्ये बँक व्यवस्थापनाच्या दृष्टीकोनाचे तूम्ही कसे समर्थन कराल.
क) भविष्यकाळात अशा प्रकारच्या घटनांवर मात करण्यासाठी तूम्ही नोकरी नियमावलीत कोणत्या प्रकारच्या सुधारणा सूचवाल.

प्रश्न 2) सन 2000 मध्ये एका लघू कृषी औद्योगिक सहकारी संस्थेची स्थापना झाली संस्थेचे सुरवातीची गुंतवणूक 50 लाख रूपयांची होती

जॅम, स्कॅव्श, फळांचा रस, बिस्कीटे इत्यादींचे उत्पादन संस्थे अंतर्गत केले जाणार होते. वर्षागणिक संस्थेची प्रगती होत गेली आणि 2010-11 च्या शेवटी संस्थेची एकूण उलाढाल 100 कोटी रूपया पर्यंत पोहचली. पारले, पेप्सी आणि ब्रिटानिया यासारख्या मोठ्या संस्थांकडून स्पर्धा होत असूनही संस्थेच्या उत्पादनाचा दर्जा उत्तम असल्याने संस्थेची कामगिरी या मोठ्या संस्थांच्या तूलनेने चांगली होती, तथापि असे असूनही व्यवस्थापनाचे व्यावसायिकरणाची संकल्पना संस्थेअंतर्गत स्वीकारण्याची गरज आहे असे संस्थेच्या लक्षात आले जर बाजारसंशोधन आणि विकास आणि उत्पादन संमिश्रता यासारख्या व्युहरचना जर स्विकारल्या तर संस्था सध्यापेक्षाही भविष्यात अधिक चांगली कामगिरी करेल.

स्वॉफ्ट ड्रिंकच्या बाजारपेठेत एक जबरदस्त प्रवेश करण्याच्या विचारात संस्थेचे व्यवस्थापकीय संचालक श्री बापूसाहेब करीत होते. संस्थेच्या संशोधन आणि विकास व्यवस्थापकांशी विचारविनिमय करून त्यांनी सदर उत्पादन करण्याचा निर्णय घेतला आणि सदर उत्पादन काचेच्या बाटल्यांमध्ये न भरता एक लिटर 500, मिली लिटर, आणि 250 मि. ली. च्या प्लॅस्टीक डब्यांमध्ये भरण्याचा निर्णय घेतला. काचेच्या बाटल्या वापरल्या असत्या तर त्यांच्या फूटण्यांमधून मोठा तोटा झाला असता.

प्रश्न :

- अ) नवीन उत्पादनाची स्वीकार्यता तपासण्याच्या कार्यपध्दतीची चर्चा करा.
- ब) बाजारामध्ये तूम्ही नवीन उत्पादन कसे आणाल ?
- क) सदर उत्पादन उत्पादनखर्चात कपात करेल असे तूम्हास वाटते काय ?

प्रश्न 3) सुबोध रॉय हे एका सहकारी - डिपार्टमेंटस स्टोअर्सचे उत्साही आणि विश्वासू लोक संपर्क अधिकारी होते. सुबोध रॉय नेहमी आपले काम बिनचूक आणि वेळेवर पूर्ण करण्यासाठी महत्व देत असत. ते कर्तव्यदक्ष सातत्यपूर्ण काम करणे आणि इतर सहकाऱ्यांबरोबर चांगले संबंध ठेवून काम करीत असत. नऊ वर्षांपेक्षा अधिक कालावधीत चांगल्या प्रकारचा लोकसंपर्क ठेवून ते सध्याच्या पदावर काम करीत होते. परंतु आता पर्यंत त्यांना पदोन्नती मिळाली नव्हती पणार चांगला आहे त्यांचा वरीष्ठ अधिकारी चांगला होता. आणि सुबोध रॉय यांच्याकडून अतिरिक्त कामाची मागणी करीत नव्हता. सुबोध यांचे कार्यक्षेत्र सर्वसाधारणयुक्त होते. ते ज्या लोकांबरोबर काम करीत होते ते सर्व त्यांना पसंत करीत असत. आणि संस्था ही आपल्या कर्मचाऱ्यांचे हीत बघत असे.

सायंकाळी पाच वाजेनंतर ऑफिसमध्ये थांबण्याचा त्यांनी कधीही विचार केला नसला तरीही ऑफिस बाहेर ते खुप क्रियाशील होते. विशेषतः अनेक प्रकारच्या छंदामध्ये त्यांना आवड होती. कंपनीच्या क्रिकेट टिमचे ते सदस्य होते तसेच स्काऊट लिडर ही होते. आणि ऑईल पेंटिंगमध्ये अर्धवट गती होती. नाटककार संघटनेचे ते क्रियाशील सदस्य होते. ते एम.बी.ए. पदवीधर आणि त्यांना कर पदविका देण्यात आलेली होती मार्च महिन्याच्या कालावधीत आपल्या मित्रांना त्यांची कर विवरण पत्रके तयार करण्यासाठी मदत करित असे.

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

- अ) सुबोध हे उलहसीत की अउलहसीत कर्मचारी होते ?
- ब) सुबोध यांना नोकरीतील समाधान महत्वाचे होते काय ?
- क) सुबोध आपल्या कामाविषयी कोणत्या प्रकारचे घटक प्रेरणादायी वाटतात ?
- ड) वूम्स यांचे अपेक्षा प्रतिमानाचा वापर करून सुबोध यांच्या वर्तनाचे परीक्षण करा.
- इ) या उदाहरणामध्ये कंपनी मॅक्लीलॅंडचा सिध्दांताचा कसा वापर करेल ?

प्रश्न 4) कादवा सहकारी कारखाण्याच्या व्यवस्थापन मंडळाने कामगार संघटने बरोबर तीन वर्षांसाठी सामुदायिक करार संमत केला. बहुतेक कामगारांचे कामगार संघटनेला पाठिंबा होता. आणि म्हणून कामगार संघटना आणि व्यवस्थापन यांच्यामधील करार कंपनीमध्ये एक शांतता पर्व सुरू करेल असे वाटत होते. तथापि, लवकरच असे लक्षात आले की कामगार संघटने अंतर्गत एक असंतुष्ट गट होता. तो कराराच्या बाजूने नव्हता. या गटाचे असे मत होते की, व्यवस्थापना बरोबरच्या करारावरील सह्या म्हणजे व्यवस्थापना समोर शरणागती पत्करण्यासारखे आहे. असंतुष्टांच्या गटामध्ये व्यावसायिकपणे भास देणारे व भानगडी करणारेच अधिक होते. त्यांच्या कृती फोफावण्यापूर्वीच थांबविणे गरजेचे आहे. त्यातच व्यवस्थापन व कामगाराचे हित आहे.

प्रश्न :-

कंपनीचा औद्योगिक संबंध व्यवस्थापक म्हणून तुम्ही कराराच्या अंमलबजावणीसाठी कोणते उपाय सुचवाल. आणि असंतुष्टांच्या गटाच्या कारवाया कशा रोखता येतील.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3345

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 416

M.Com. (Semester - IV)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Recent Advances in Banking and Finance

(Group - G) (2008 Pattern) (Special Paper - VII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Explain in detail each concept in 'CAMELS' in Banking.

OR

Explain the relevance of customer service and customer education in modern banking.

Q2) Explain in detail the different ways to transfer money from one place to another electronically?

OR

Explain the following in detail.

- a) Reinsurance
- b) Asset Securitisation company

Q3) Explain in detail the following markets.

- a) Repo and Reverse Repo
- b) Treasury bill

OR

Explain in detail the recent developments that have taken place in the initial public offer market.

Q4) What do you understand by Merger and acquisition? Explain in detail the rationale for the same.

OR

P.T.O.

Explain in detail the working of the following stock exchanges of India.

- a) Interconnected Stock Exchanges of India.
- b) Over the Counter Exchange of India.

Q5) Write notes on (Any Two) :

- a) Interest Rate Swaps
- b) Options and futures trading
- c) Factoring
- d) Depositories in India.

Total No. of Questions : 5]

P3345

[4864] - 416

M.Com. (Semester - IV)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Recent Advances in Banking and Finance

(Group - G) (2008 Pattern) (Special Paper - VII)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :ह 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) बँकिंगमधील 'कॅमल्स' (CAMELS) यातील प्रत्येक संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

आधुनिक बँकिंगमध्ये ग्राहक सेवा आणि ग्राहक शिक्षण याची प्रस्तुतता स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) एका ठिकाणाहून दुसऱ्या ठिकाणी इलेक्ट्रॉनिक माध्यमातून पैसा हस्तांतरणाची विविध माध्यमे कोणती ते सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

खालील बाबी सविस्तर स्पष्ट करा.

- अ) पुनर्विमा
ब) मत्ता तारणीकरण कंपनी

प्रश्न 3) खालील बाजार सविस्तर स्पष्ट करा.

- अ) रेपो व रिव्हर्स रेपो
क) राजकोषिय पत्र

किंवा

प्रारंभिक सार्वजनिक विक्री बाजारात अलिकडच्या काळात झालेली प्रगती सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) विलीनीकरण व संपादन यातून तुम्हाला काय अर्थ बोध होतो? यामागील तार्किकता सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

भारतातील खाली नमूद केलेल्या शेअर बाजाराची कार्यपद्धती सविस्तर स्पष्ट करा.

- अ) इन्टर कनेक्टेड स्टॉक एक्सचेंज ऑफ इंडिया
- ब) ओव्हर द काउंटर स्टॉक एक्सचेंज ऑफ इंडिया

प्रश्न 5) टीपा लिहा (कोणत्याही दोन)

- अ) व्याजदर अदलाबदल
- ब) विकल्प आणि वायदा व्यापार
- क) अडत
- ड) भारतातील निक्षेपस्थान

Total No. of Questions : 7]

SEAT No. :

P3346

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 417

M.Com. (Semester - IV)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Case Studies in Banking and Finance

(2008 Pattern) (Special Paper - VIII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Solve any Five cases from the following.*
- 2) *All cases carry equal marks.*

Q1) Give your comments in the following situation :

- a) A is the holder of Bill of exchange against consideration. He endorses to B without consideration. At the time of maturity the Bill of exchange is dishonour. Whether B will succeed if he files a suit against A. [10]
- b) Amit is a holder of Blank endorsed negotiable instrument. He can convert it into full-endorsement? How? [10]

Q2) Mr. Sathe is a current account holder with Bank of India. He wants overdraft facility from Bank of India. Discuss the following,

- a) Can Mr. Sathe get overdraft facility on his current account or he will have to open new account? [5]
- b) Will Mr. Sathe have to pay interest on sanctioned limit in case of overdraft? [5]
- c) Can overdraft be given for long period of time? [5]
- d) What is the difference between overdraft and loan? [5]

Q3) Mr. Sumit has a saving bank account with Dena Bank. Bank issues pass - book to Mr. Sumit. Mr. Sumit does not check entries in the pass book regularly. Discuss the following

- a) Pass book of Mr. Sumit shows larger balance and he withdraws such balance. [5]
- b) Who is responsible for pass book entries? [5]
- c) Which entries are made in pass book? [5]
- d) Give a specimen of Bank Pass book? [5]

P.T.O.

Q4) Mr. Dilip holds 500 shares of IDBI bank Ltd. He wants to open Demat Account in IDBI bank Ltd. Give your comments on the following situations :

- a) What do you mean by Demat Account? [5]
- b) Can Mr. Dilip Deposit IDBI Bank shares in IDBI banks Demat Account?[5]
- c) Does IDBI Bank Ltd give Demat Account facility to Mr. Dilip? [5]
- d) How many shares you need to open of Demat account? [5]

Q5) Give your comments in the following Situations :

- a) Mr. Arun writes to Bank of India that he has lost his fixed deposit receipt. He requests the bank to issue a duplicate fixed deposit receipt. Will the bank issue a duplicate fixed deposit receipt to Mr. Arun? [5]
- b) Mr. Sumit has a saving Account in bank and persistently issues cheques without sufficient balance. [5]
- c) Mr. Ram deposits a cheque in bank dated 1 - 9 - 2013 on 1 - 8 - 2013.[5]
- d) Mr. Sudhir deposited a cheque in bank dated 1 - 7 - 2013 on 25 - 9 - 2013. [5]

Q6) Mr. Shyam is an account holder in HDFC bank. He presents application for HDFC bank for issuing him ATM - cum - Debit card. In this regard answer the following questions.

- a) Can HDFC bank issue to Mr. Shyam ATM - cum - Debit card? [5]
- b) Is the PIN of debit card changeable? [5]
- c) Explain the advantages of ATM - cum - debit card. [5]
- d) Are there any transaction limits for ATM - cum - debit card. [5]

Q7) Mr. Mohan is a businessman. He has proprietary firm. He maintains an account with Canara Bank. In this context give your answer about the following question.

- a) Explain the meaning of creditors and debtors relationship? [5]
- b) Canara Bank gets information about Mr. Mohan Firm's insolvency. [5]
- c) Discuss the bankers right of set - off. [5]
- d) What is banker's lien? [5]

Total No. of Questions : 7]

P3346

[4864] - 417

M.Com. (Semester - IV)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Case Studies in Banking and Finance

(2008 Pattern) (Special Paper - VIII)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : ह 1) खालीलपैकी कोणतेही पाच उदाहरणे सोडवा.
2) सर्व उदाहरणांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) पुढील परिस्थितीत तुमचे स्पष्टीकरण द्या.

- अ) 'अ' हा प्रतिफल देऊन प्राप्त केलेल्या हुंडीचा धारक आहे. तो 'ब' च्या नावे प्रतिफल न घेता पृष्ठांकन करतो. मुदत पूर्तीच्या वेळेस हुंडीचा अनादर होतो. 'ब' ने 'अ' विरुद्ध दावा लावल्यास 'ब' यशस्वी होईल काय? [10]
ब) अमीत हा कोरे पृष्ठांकन केलेल्या चलनक्षम दस्तऐवजाचा धारक आहे. तो त्याचे पूर्ण पृष्ठांकनात रूपांतर करू शकेल? कसे? [10]

प्रश्न 2) श्री साठे हे बँक ऑफ इंडियाचे चालू खातेदार आहे. त्यांना बँक ऑफ इंडियाकडून कडून अधिकर्ष सवलत हवी आहे.

या संदर्भात खालील बाबींवर चर्चा करा.

- अ) श्री साठे हे त्यांच्या चालू खात्यावर अधिकर्ष सवलत घेऊ शकतील किंवा त्यांना नविन खाते उघडावे लागेल? [5]
ब) श्री साठे यांना अधिकर्ष सवलतीच्या मंजूर मर्यादेवर व्याज द्यावे लागेल? [5]
क) दिर्घ काळासाठी अधिकर्ष सवलत दिली जाईल? [5]
ड) कर्ज आणि अधिकर्ष सवलतीत काय फरक आहे? [5]

प्रश्न 3) श्री सुमीत यांचे देना बँकेत बचत खाते आहे.

बँकेने श्री सुमीत यांना खाते पुस्तक दिलेले आहे. श्री सुमीत खातेपुस्तकातील नोंदी नियमित तपासत नसत. या संदर्भात खालील बाबींवर चर्चा करा.

- अ) श्री सुमीत यांच्या खातेपुस्तकात जास्त शिल्लक दाखविलेली आहे. आणि त्यांना ती शिल्लक बँकेतून काढली. [5]

- ब) खाते पुस्तकातील नोंदीस कोण जबाबदार आहे? [5]
 क) खाते पुस्तकात कोणत्या नोंदी केल्या जातात. [5]
 ड) बँक खातेपुस्तकाचा नमुना द्या. [5]

- प्रश्न 4)** श्री दिलीप यांनी आयडीबीआय बँक मर्यादीतचे 500 भाग धारण केलेले आहे. त्यांना आयडीबी आय बँक मर्यादित मध्ये डीमॅट खाते उघडावयाचे आहे. पुढील परिस्थितीत तुमचे स्पष्टीकरण द्या.
 अ) डीमॅट खाते म्हणजे काय? [5]
 ब) श्री दिलीप यांना आयडीबीआय बँकेचे भाग आयडीबीआय बँकेच्या डीमॅट खात्यात ठेवता येतील? [5]
 क) श्री दिलीप यांना आयडीबीआय बँक मर्यादित डीमॅट खात्याची सेवा देऊ शकेल? [5]
 ड) डीमॅट खाते उघडण्यासाठी किती भागांची गरज असते [5]

- प्रश्न 5)** पुढील परिस्थितीत तुमचे स्पष्टीकरण द्या.
 अ) श्री अरूण यांनी मुदत ठेव पावती हरविल्याचे बँक ऑफ इंडियाला लेखी कळविले आहे. त्यांनी बँकेला मुदत ठेव पावतीची खरी नक्कल देण्या विषयी विनंती केलेली आहे. श्री अरूण यांना बँक मुदत ठेव पावतीची खरी नक्कल देईल? [5]
 ब) श्री सुमित यांचे बँकेत बचत खाते आहे आणि ते जाणूनबूजून खात्यात शिल्लक नसतांना धनादेश काढतात. [5]
 क) श्री राम यांनी 1-9-2013 चा धनादेश दिनांक 1-8-2013 रोजी बँकेत जमा करण्यासाठी दिला. [5]
 ड) श्री सुधीर यांनी 1-7-2013 या तारखेचा धनादेश दिनांक 25-9-2013 रोजी बँकेकडे जमा करण्यासाठी दिला. [5]

- प्रश्न 6)** एच् डी एफ सी बँकेत श्री शाम यांचे खाते आहे. ए टी एम सह डेबीट कार्ड देण्याविषय त्यांनी एचडीएफसी बँकेकडे अर्जसादर कलेला आहे. या संदर्भात पुढील प्रश्नांची उत्तरे द्या.
 अ) श्री शाम यांना एच् डी एफ सी बँक एटीएम सह डेबिट कार्ड देऊ शकेल? [5]
 ब) डेबीट कार्डचा पीन बदलता येतो? [5]
 क) एटीएम सह डेबिट कार्डाचे फायदे सांगा. [5]
 ड) एटीएम सह डेबिट कार्डाच्या व्यवहारास काही मर्यादा आहेत? [5]

- प्रश्न 7)** श्री मोहन हे व्यवसायीक आहे. त्यांची व्यवसायीक संस्था आहे. त्यांनी कॅनरा बँकेत खाते सुरू केलेले आहे. या संदर्भात पुढील प्रश्नांसाठी तुमचे उत्तर द्या.
 अ) सावकार व कर्जदार संबंधाचा अर्थ सांगा. [5]
 ब) श्री मोहन यांच्या व्यवसायीक संस्थेच्या दिवाळखोरीची माहिती कॅनरा बँकेस मीळाली [5]
 क) बँकेच्या वजावटीच्या अधिकाराची चर्चा करा. [5]
 ड) बँकेचा धारणाधीकार म्हणजे काय? [5]

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3347

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 418

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

ADVANCED MARKETING

Recent Advances in Marketing (Special Paper - VII)

(2008 Pattern) (Group - H)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) State the need of Strategic Marketing. Explain the internal analysis of Strategic Marketing.

OR

What is Integrated Marketing Communication? Explain the process of Integrated Marketing Communication.

Q2) State the meaning of Relationship marketing. What are the competitive advantage through relationship marketing in India?

OR

What is meant by Channel Management? Explain the criteria for selection of channels in distribution management.

Q3) What is the meaning of Retail Management? Explain the importance of retail management.

OR

What is Strategic service Management? Explain the types of service marketing applications.

Q4) Explain the concept of Supply Chain Management. What are the components of Supply Chain Management?

OR

Explain the role of IT in Relationship Marketing.

P.T.O.

Q5) Write short notes (Any four).

- a) Strategy Identification.
- b) Media Buying
- c) CRM
- d) Integrated Marketing Channels
- e) Store Retailing.
- f) Event Management Services.

Total No. of Questions : 5]

P3347

[4864] - 418

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

ADVANCED MARKETING

Recent Advances in Marketing (Special Paper - VII)

(2008 Pattern) (Group - H)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रीका पहावी.

प्रश्न 1) व्युहरचनात्मक विपणनाची गरज विशद करा. व्युहरचनात्मक विपणनाचे अंतर्गत विश्लेषण स्पष्ट करा.

किंवा

एकात्मिक विपणन संदेश वहन म्हणजे काय? एकात्मिक विपणन संदेश वहनाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) विपणन व्यवस्थापनाचा अर्थ विशद करा. विपणन संबंधातून भारतात मिळणारे स्पर्धात्मक फायदे कोणते?

किंवा

साखळी व्यवस्थापन म्हणजे काय? वितरण व्यवस्था पनातील साखळी पद्धती निवडण्याचे घटक स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) किरकोळ विक्री व्यवस्थापन म्हणजे काय? किरकोळ विक्री व्यवस्थापनाचे महत्व सांगा.

किंवा

व्युहरचनात्मक सेवा व्यवस्थापन म्हणजे काय? सेवा विपणन लागू करण्याच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) साखळी पुरवठा व्यवस्थापन ही संकल्पना स्पष्ट करा. साखळी पुरवठा व्यवस्थापनाचे घटक कोणते

किंवा

ग्राहक संबंध विपणनात माहिती व तंत्रज्ञानाची भूमिका स्पष्ट करा.

- प्रश्न 5) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) :
- अ) व्युहरचनात्मक ओळख पटविण्याची क्रिया
 - ब) माध्यमाद्वारे खरेदी
 - क) सी. आर. एम.
 - ड) एकात्मिक विपणन साखळी
 - इ) साठवणूक किरकोळ विक्री
 - फ) कार्यक्रम व्यवस्थापनाच्या सेवा

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P3348

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 419

M.Com. (Semester - IV)

ADVANCED MARKETING (Special Paper - VIII)

Case Studies in Advanced Marketing

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Part I carry 25 marks and part II 75 marks.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Part - I

Q1) What is case study? State its importance in the study of marketing. **[10]**

OR

Describe purpose and types of cases. **[10]**

Q2) Write short notes on (Any 3) **[15]**

- a) Steps in solving case study.
- b) Various approaches to case study
- c) Case study and marketing research
- d) Limitations of case study?

Part - II

(Case Study)

Attmpt any 3 cases from the following :

Q3) Case No. 1 **[25]**

Develop an appropriate marketing mix for state government's tourism board to promote.

- a) The Beach sites in Maharashtra.
- b) The Historical sites in Maharashtra.

P.T.O.

Q4) Case No. 2 [25]

'Central - part' is an urban consumer co-operative store is functioning for last five years in 'stationary goods' with success. The membership is now 80000. The store operates through its four branches situated at prominent places. The store has now decided to enter into the field of marketing 'Kirana Goods'. Suppliers of kirana goods are also willing to supply kirana goods as per demand of the store.

Write a detail note on marketing strategy that should adopt by the store to expand the size of this new area.

Q5) Case No. 3 [25]

You are recently appointed as a marketing executive by a company manufacturing medicine tablets useful for 'weight gain' or 'weight loss'. A company want to know their market position in a pune city.

You are expected to carry out market survey. How will you proceed? Give your plan.

Q6) Case No. 4 [25]

Construct an effective marketing strategy profile for each of the following with reasonings behind the same.

- a) Tooth paste
- b) Washing machine
- c) News paper
- d) Soft drinks.
- e) 3 star hotels.

Total No. of Questions : 6]

P3348

[4864] - 419

M.Com. (Semester - IV)

ADVANCED MARKETING (Special Paper - VIII)

Case Studies in Advanced Marketing

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : - 1) भाग 1. 25 गुणांचा आहे व भाग 2 साठी 75 गुण आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.

भाग - I

प्रश्न 1) केस स्टडी म्हणजे काय? विपणनाचा अभ्यास करताना केस स्टडी चे महत्व सांगा. [10]

किंवा

केसेस चे उद्देश आणि प्रकार विशद करा. [10]

प्रश्न 2) थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही तीन) [15]

- अ) केस स्टडी सोडविण्याच्या पायऱ्या
ब) केस स्टडी बाबतचे विविध दृष्टीकोन
क) केस स्टडी आणि विपणन संशोधन
ड) केस स्टडीच्या मर्यादा

भाग - II

(केस स्टडी)

खालील पैकी कोणत्याही तीन केसेस सोडवा

प्रश्न 3) केस क्र 1

खाली नमूद केलेल्या दोन विषयांच्या विक्रय वृद्धी साठी राज्य शासनाच्या पर्यटन मंडळा करिता सुयोग्य असे विपणन मिश्र विकसित करा. [25]

- अ) महाराष्ट्रातील समुद्र किनाऱ्या वरील पर्यटन
ब) महाराष्ट्रातील ऐतिहासिक स्थाने

प्रश्न 4) केस क्र 2

[25]

गेली 5 वर्षे सेंट्रल पार्ट नावाची नागरी सहकारी संस्था 'स्टेशनरी वस्तू' मध्ये यशस्वीपणे व्यवसाय करित आहे. साधारण 80,000 पर्यंत त्याची सभासद नोंदणी आहे. मोक्याच्या अशा चार ठिकाणाहून त्यांचे कार्य चालते आता संस्थेनी असा निर्णय घेतला आहे की. 'किराणा वस्तूच्या विपणन क्षेत्रामध्ये यायचे किराणा वस्तूचे पुरवठादार सुद्धा संस्था जेवढ्या वस्तू मागेल तेवढ्या ते पुरवठा करण्यास तयार आहेत.

संस्थेनी या नवीन प्रकारच्या बाजारपेठेसाठी कशा प्रकारची विपणन व्युहरचना वापरावी या साठी एक सविस्तर टीप लिहा.

प्रश्न 5) केस क्र 3

[25]

'विपणन व्यवस्थापक' म्हणून नुकतीच आपली एका कंपनीने नियुक्ति केली आहे. ही कंपनी 'वजन वाढविणे' वा 'वजन कमी करणे' या साठीच्या औषधी गोळ्या बनविते. कंपनीला पुणे शहरामध्ये त्यांच्या बाजारपेठेसाठी परिस्थिती जाणून घ्यायची आहे.

तुम्ही त्या साठी बाजारपेठ सर्वेक्षण करणे अपेक्षित आहे. आपण ते कसे कराल? आपले नियोजन सांगा.

प्रश्न 6) केस क्र 4

[25]

खालील पैकी प्रत्येकाच्या कारण मिमांसे सह प्रत्येकासाठी परिणामकारक विपणन व्युहरचना तयार करा.

- अ) टुथ पेस्ट
- ब) धुण्याचे यंत्र
- क) वर्तमानपत्रं
- ड) शीत पेये
- इ) त्रितारांकित हॉटेल

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3293

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 114

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Organisation of Co-operative Business

(2008 Pattern) (Special Paper - II)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) All questions carry equal marks.*

Q1) What are the objectives of integrating the principles of Co-operation with the Principles of Management? Explain the advantages of it.

OR

What is Professionalisation of Co-operative Management? Explain the problems of Professionalisation of Management in Co-operatives.

Q2) Describe the organisational structure of Co-operative Credit in India. Explain the merits and demerits of it.

OR

Explain the recent trends in communication and leadership in Co-operative Organisation in India.

P.T.O.

Q3) Give a brief outline of structure of Co-operative training in India.

OR

Evaluate the role of Co-operative Sugar Factories in rural development in Maharashtra.

Q4) Describe the role of Vaikunthbhai Mehta National Co-operative Institute in co-operative education.

OR

Explain the Progress and Problems of dairy Co-operatives in Maharashtra.

Q5) Write short notes (Any Two):

- a) Problems of Housing Co-operatives.
- b) Role of state Co-operative union Co-operative education.
- c) Structure of Co-operative Banking in India.
- d) Importance of Co-operative audit and Co-operative taxation.

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P3293

[4864] - 114

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Organisation of Co-operative Business

(2008 Pattern) (Special Paper - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) सहकाराच्या तत्वांचे व्यवस्थापनाच्या तत्वांशी जुळवणीची उद्दिष्टे कोणती आहेत? या जुळवणीचे फायदे स्पष्ट करा.

किंवा

सहकारी व्यवस्थापनाचे व्यावसायीकीकरण म्हणजे काय? सहकारी संस्थांमधील व्यवस्थापनाच्या व्यावसायिकरणाच्या समस्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) भारतातील सहकारी पतपुरवठ्याची संघटनात्मक रचना विशद करा. त्याचे गुणदोष स्पष्ट करा.

किंवा

भारतातील सहकारी संघटनेतील संज्ञापन आणि नेतृत्वासंबंधी अलीकडील प्रवृत्ती स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) भारतातील सहकारी प्रशिक्षण रचनेची रूपरेषा थोडक्यात सांगा.

किंवा

महाराष्ट्रातील ग्रामिण विकासातील सहकारी साखर कारखान्यांच्या भूमिकेचे मुल्यमापन करा.

प्रश्न 4) सहकारी शिक्षणातील वैकुंठभाई मेहता राष्ट्रीय सहकारी संस्थेची भूमिका विशद करा.

किंवा

महाराष्ट्रातील दुग्धसहकारी संस्थांची प्रगती आणि समस्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

- अ) सहकारी गृहनिर्माण संस्थांच्या समस्या
- ब) सहकारी शिक्षणातील राज्य सहकारी संघाची भूमिका
- क) भारतातील सहकारी बँक व्यवस्थेची रचना
- ड) सहकारी अंकेक्षण व सहकारी करारोपणाचे महत्व

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3294

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 116

M.Com. - I (Semester - I)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Central Banking

(2008 Pattern) (Group - G) (Paper - II)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) All questions carry equal marks.*

Q1) Explain the details the evolution of Central Banking in India. **[20]**

OR

Explain in detail the functions of Reserve Bank of India.

Q2) Explain the spell out in detail the Regulatory framework for the Non-Bank finance companies in India. **[20]**

OR

Explain the detail RBI's control over management of Banking Compaines.

Q3) Explain the role of Reserve Bank of India is Asset Backing to Bank notes and distribution of Currency. **[20]**

OR

The need and rational of a Central Bank are well out in the functions that any Central Bank Performs? Justify.

P.T.O.

- Q4)** a) State the qualitative instruments of Credit Control. [10]
- b) Account for the recent development in the Currency management.[10]

OR

- a) What are the different ways in which the RBI manages the Public Debt?
- b) State the role of RBI of Foreign Banks in India is share capital and thier Establishment.

Q5) Write short notes (any two): [20]

- a) Credit Information Bureau of India Limited.
- b) Audit of Banking Companies.
- c) Cash Reserve and statutory Liquidity Ratio.
- d) Distribution of Currency.

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P3294

[4864] - 116

M.Com. - I (Semester - I)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Central Banking

(2008 Pattern) (Group - G) (Paper - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) भारतीय मध्यवर्ती बँकेची उत्क्रांती सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

किंवा

भारतीय रिझर्व्ह बँकेची कार्ये सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) भारतातील बँकेतर वित्तीय संस्थावरील नियमात्मक चौकट सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

किंवा

बँकींग कंपन्यांच्या व्यवस्थापना वरील भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे नियंत्रण सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) बँक नोटांसाठीचे मत्तेचे पाठबळ आणि चलन वितरण या संदर्भातील भारतीय रिझर्व्ह बँकेची भूमिका स्पष्ट करा. [20]

किंवा

मध्यवर्ती बँकेची गरज आणि तार्कीकता हे मध्यवर्ती बँकेच्या कार्यामध्ये चांगल्या प्रकारे विशद केले आहे. समर्थन करा.

- प्रश्न 4) अ) पतनियंत्रणाची गुणात्मक साधने सांगा. [10]
ब) चलन व्यवस्थापनात अलीकडच्या काळात झालेल्या विकासाचा लेखा जोखा घ्या. [10]

किंवा

- अ) भारतीय रिझर्व्ह बँक सार्वजनिक कर्जाचे व्यवस्थापन कोणत्या विविध मार्गाने करते.
ब) भारतात विदेशी बँकांची स्थापना व भाग भांडवल याबाबत रिझर्व्ह बँकेची भूमिका सांगा.

- प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

- अ) भारतीय पत माहिती केंद्र मर्यादित
ब) बँकींग कंपन्यांचे लेखापरीक्षण
क) रोख राखीव व वैधानिक तरलता प्रमाण
ड) चलनाचे वितरण

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3295

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 117

M.Com. (Semester - I)

Advanced Marketing (Group - H) (Special Paper - I)

Marketing Techniques

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define Marketing. Explain the components and functions of marketing. **[20]**

OR

What is the meaning of marketing Environment? Explain components of Internal & External marketing Environment. **[20]**

Q2) Enumerate role and functions of sales manager. **[20]**

OR

What do you mean by marketing Research? Explain the types of marketing Research. **[20]**

Q3) What is meant by market segmentation? What are the different ways to segmentation? **[20]**

OR

What is sales promotion? Explain the various methods of sales promotion. **[20]**

P.T.O.

Q4) Define Rural Marketing. State importance and problem's of Rural marketing. [20]

OR

What is meant by sales Budgeting? Explain objects, importance & Limitations of sales Budgeting. [20]

Q5) Write short notes (Any Four): [20]

- a) E Marketing
- b) Marketing Audit
- c) Shopping Malls
- d) Product Mix
- e) Qualities of good salesman
- f) Service Marketing

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P3295

[4864] - 117

M.Com. (Semester - I)

Advanced Marketing (Group - H) (Special Paper - I)

Marketing Techniques

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) विपणन म्हणजे काय? विपणनाचे घटक व कार्ये स्पष्ट करा. [20]

किंवा

विपणन पर्यावरण म्हणजे काय? विपणन पर्यावरणातील अंतर्गत व बाह्य घटकांचे स्पष्टीकरण द्या. [20]

प्रश्न 2) विक्री व्यवस्थापक याची भूमिका आणि कार्ये याचे वर्णन करा. [20]

किंवा

विपणन संशोधन म्हणजे काय? विपणन संशोधनाचे प्रकार स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 3) बाजारपेठ विभक्तीकरण म्हणजे काय? बाजारपेठ विभक्तीकरणाचे विविध मार्ग कोणते ते सांगा? [20]

किंवा

विक्रय वृद्धी या संकल्पनेची व्याख्या द्या. विक्रयवृद्धीसाठी वापरण्यात येणाऱ्या विविध पद्धतीचे वर्णन करा. [20]

प्रश्न 4) ग्रामीण विपणन म्हणजे काय ? ग्रामीण विपणनाचे महत्व आणि समस्या सांगा. [20]

किंवा

विक्री अंदाजपत्रक म्हणजे काय ? विक्री अंदाजपत्रकाचे उद्दिष्ट, महत्व आणि मर्यादा स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- अ) ई मार्केटिंग
- ब) विपणन अंकेक्षण
- क) शॉपींग मॉल्स
- ड) उत्पादन मिश्र
- इ) चांगल्या विक्रेत्याचे गुण
- फ) सेवा विपणन

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3296

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 201

M.Com. (Semester - II) (Compulsory)
FINANCIAL ANALYSIS AND CONTROL
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Kapil Electronics Ltd. is considering the purchase of machine. Two machines, CM and PM are available each costing Rs.1,00,000. In comparing the profitability of the machines a discount rate of 10% is to be used. Earnings after taxation are expected to be as follows: **[20]**

Year	Machine 'CM'(Rs)	Machine 'PM'(Rs)
1	30,000	10,000
2	40,000	30,000
3	50,000	40,000
4	30,000	60,000
5	20,000	40,000

Indicate which machine would be more profitable under the following methods of ranking investment proposals.

- a) Payback method.
- b) Return on Investment method.
- c) Net present value method.

The present value of Re. 1 to be received at the end of each year, at 10% p.a. is given below.

Year	Present value (Rs)
1	0.909
2	0.826
3	0.751
4	0.683
5	0.621

P.T.O.

Q2) The expenses budgeted for production of 10000 units in a factory are furnished below. **[20]**

Particulars	Per unit. (Rs)
Materials	70
Labour	25
Variable overheads	20
Fixed overheads (Rs. 1,00,000)	10
Variable expenses (Direct)	5
Selling expenses (10% fixed)	13
Distribution Expenses (20% fixed)	7
Administration Expenses (fixed) (Rs.50000)	5
Total cost per unit (To make and sell)	155

Prepare a Budget for production of

- a) 8000 units and
- b) 6000 units.

OR

Define Budget and Budgetary control. Explain the objectives and advantages of Budgets and Budgetary control. **[20]**

Q3) Describe the significance of following terms in relation to marginal costing and explain their usefulness. **[20]**

- a) Profit volume Ratio.
- b) Contribution.
- c) Break Even point.
- d) Margin of safety.
- e) Key factor.

OR

Following information has been made available from the cost records of public Automobiles Ltd. manufacturing spare parts. [20]

Direct Materials : Per Unit

X - Rs.8

Y - Rs.6

Direct wages : per unit

X : 24 hours at the rate of 25 paise per hour.

Y : 16 hours at the rate of 25 paise per hour.

Variable overheads 150% of wages.

Fixed overheads Rs. 750.

Selling price:

X : Rs. 25

Y : Rs. 20

The Directors want to be acquainted with the desirability of adopting any one of the following alternative sales mix in the budget for the next period.

- a) 250 units of X and 250 units of Y.
- b) 400 units of Y only.
- c) 400 units of X and 100 units of Y.
- d) 150 units of X and 350 units of Y.

State which of the alternatives you would recommend to the management.

Q4) Calculate from the following data.

[20]

- a) Material Cost variance.
- b) Material Price variance.
- c) Material Usage variance.
- d) Material Mix variance.

e) Material Yield variance.

Material	standard Price per Lb Rs.	standard weight perunit of output Lb Rs.	Actual Usage for output of 36 units Lb	Actual Price per Lb. Rs.
A	10	2	72	12
B	1	4	108	1
C	5	3	126	4
		9	306	

OR

Explain how the cost is determined in respect of the following. [20]

- a) Cost of preference shares.
- b) Cost of equity shares.
- c) Cost of Debt/Debentures.

Q5) Write short notes: (Any Four) [20]

- a) Average Rate of Return method.
- b) Limitations of marginal costing.
- c) 'Shut-down' or 'continue' decision.
- d) Cash Budget
- e) Labour efficiency variance.
- f) Make or Buy Decision.

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3297

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 202

M.Com. (Semester - II)
INDUSTRIAL ECONOMICS
(Old Course) (Compulsory Paper)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) All questions carry equal marks.*

Q1) State and explain scope and significance of Industrial Economics. [20]

OR

Discuss Inter-relationship between Industrial development and Economic Development.

Q2) State and explain factors influencing location of Industries. [20]

OR

Explain factors affecting Industrial Productivity.

Q3) State and explain role and problem of Public Sector. [20]

OR

Critically examine role and Problems of Special Economic Zone.

P.T.O.

Q4) Explain causes of Industrial imbalance in India.

[20]

OR

State and explain Impact of Industrialisation on Urbanisation.

Q5) Write short notes (Any Two):

[20]

- a) Sargent Florence Theory of Location of Industries.
- b) Impact of Industrialization on Global Warming.
- c) Problems of Small Scale Industries.
- d) Need of balanced Regional Development.

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P3297

[4864] - 202
M.Com. (Semester - II)
INDUSTRIAL ECONOMICS
(Old Course) (Compulsory Paper)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) औद्योगिक अर्थशास्त्राची व्याप्ती व महत्व सांगा व विशद करा. [20]

किंवा

औद्योगिक विकास आणि आर्थिक विकास यामधील आंतरसंबंधाची चर्चा करा.

प्रश्न 2) औद्योगिक स्थाननिश्चीतीवर परिणाम करणारे घटक सांगा व स्पष्ट करा. [20]

किंवा

औद्योगिक उत्पादकतेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) सार्वजनिक क्षेत्राची भूमिका आणि समस्या सांगा व स्पष्ट करा. [20]

किंवा

विशेष आर्थिक क्षेत्राची भूमिका आणि समस्याचे टिकात्मक परीक्षण करा.

प्रश्न 4) भारतातील औद्योगिक असमतोलाची कारणे कोणती आहेत. [20]

किंवा

औद्योगिकरणाचा शहरीकरणावरील परिणाम सांगा व स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

- अ) सार्जट फ्लोरेन्सचा स्थाणनिश्चितीचा सिद्धांत
- ब) औद्योगिकीकरणाचा जागतिक तापमान वाढीवरील परिणाम
- क) लघुउद्योगाच्या समस्या
- ड) प्रादेशिक औद्योगिक समतोलाची गरज

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3298

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 203
M.Com. (Semester - II)
BUSINESS STATISTICS
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of statistical tables and calculator is allowed.*
- 4) *Symbols have their usual meanings.*

Q1) Attempt any four of the following:

[20]

- a) Define the following terms:
 - i) Probability Mass Function
 - ii) Mathematical Expectation
 - iii) Level of Significance
 - iv) P-value
 - v) Type II error
- b) Explain the procedure of small sample test of population mean.
- c) A random variable X has following probability distribution:

X	0	1	2	3
P(X = x)	2k	3k	13k	2k

- Find
- i) K
 - ii) Mean
 - iii) $P(X > 2.0)$
- d) Let A and B be two events defined on Ω such that $P(A) = 0.80$, $P(A \cap B) = 0.45$, $P(B) = 0.50$. Obtain $P(B/A)$, $P(A/B')$, $P(B/A')$, $P(A/B')$.
 - e) Explain X bar Chart and C chart.
 - f) If X is Poisson variable such that $P(X = 0) = 0.2$. Find coefficient of variation of X. Also find $P(X \geq 2)$.

P.T.O.

Q2) Attempt any four of the following:

[20]

- a) Define the following terms:
- i) AQL
 - ii) LTPD
 - iii) Producers risk
 - iv) Consumers risk
 - v) Control limits
- b) Discuss a time series. Explain the components of time series.
- c) Explain working of single sampling plan.
- d) A random sample of 27 pairs of observations from a normal population gives a correlation of 0.42. Is it likely that the variables in the population are uncorrelated?
(Use 5% L.O.S., Given $t_{16} = 2.12$, $t_{18} = 2.10$, $t_{20} = 2.086$)
- e) The following information is collected on two characters:

	Cinegoers	Non-cinegoers
Literate	83	57
Illiterate	45	65

Based on this information can you conclude that there is no association between habit of watching cinema going and literacy? Use 5% L.O.S.

Given $\chi_1^2 = 3.81$, $\chi_2^2 = 5.99$, $\chi_3^2 = 7.81$

- f) A random variable X has following probability distribution:

X	0	1	2	3	4	5	6
P(X = x)	0.18	0.28	0.25	0.18	0.06	0.04	0.01

Find mean of X. Also find $E(3X)$ and $V(X)$.

Q3) Attempt any four of the following:

[20]

- a) Write probability mass function (p.m.f) of Poisson distribution. Also write its three real life application.
- b) Define normal distribution and State any three properties of it.
- c) Explain average total inspection (ATI) and average sample number (ASN).
- d) A random sample of size $n_1 = 15$ from a normal population has standard deviation 5.2 and mean 81. A second random sample of size $n_2 = 16$ has standard deviation 3.4 and mean 76. Test the hypothesis that $\mu_1 = \mu_2$ against $\mu_1 > \mu_2$.
(Given $t_{27} = 1.703$, $t_{28} = 1.701$, $t_{29} = 1.699$)

e) Find 5 - yearly moving average for the following data on sales.

Year	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Sales	332	317	357	392	402	405	410	427	405	438

f) In a random sample of 600 cars making a right turn at an intersection, 157 pulled into the wrong lane. Test the hypothesis that actual proportion of drivers making this mistake is 0.30. Use 5% level of significance.

Q4) Attempt any two of the following: [20]

a) I) Following is the distribution function of a discrete random variable X:

X	-4	-3	-2	-1	0	1	2	3
F(x)	0.09	0.21	0.35	0.53	0.69	0.82	0.92	1.0

i) Find probability distribution of X.

ii) $P(|X| \leq 1)$ iii) $P(|X| > 2)$

iv) $P(X > -2)$

II) Daily sales figures of 40 shopkeepers showed that their average sales and standard deviation were Rs. 528 and Rs. 600 respectively. Can we conclude daily sale on an average is greater than 400. Use 5% level of significance.

b) Prepare a C - chart and comment on the state of control.

Sample Number	No.of Defects	Sample Number	No. of Defects
1	8	6	12
2	6	7	3
3	10	8	11
4	10	9	2
5	6	10	1

- c) Do the data indicate modification in desk promotes speed of typing?

Typist	A	B	C	D	E	F	G	H	I
Increase in words (d)	2	4	0	3	-1	4	-3	2	5

(Take $\alpha = 0.05$, $t_{8,0.05} = 2.306$, $t_{9,0.05} = 2.262$)

Q5) Attempt any two of the following: [20]

- a) If X is a Normal variate with mean 30 and SD 5. Find
- $P(26 \leq X \leq 40)$
 - $P(X \geq 45)$
 - $P(X \leq 25)$
 - Var (2X)
 - Var (3X - 5)
- b) Below are given the means and ranges of 10 samples of size 5 each taken from a certain production process at regular intervals

\bar{X}	14.2	13.9	15.5	12.1	14.1	13.2	12.9	13.5	13.1	12.8
R	2.0	2.5	2.8	2.5	3.0	1.9	2.1	3.9	3.1	2.1

Given $n = 5$, $D_3 = 0$, $D_4 = 2.115$, $A_2 = 0.577$, Draw \bar{X} chart, R chart and comment.

- c) i) Fit a trend line to the following data by least square method. Also estimate production for the year 1991.

Year	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Production (in '000qt)	80	90	92	83	94	99	92

- ii) Explain the procedure of χ^2 test for goodness of fit.

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3299

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 203 - (A)

M.Com. (Semester - II)

RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) All questions carry equal marks.*

Q1) Define the term 'Research'. Explain the types & importance of Research.

OR

What is Business Information? Describe various sources of Business Information.

Q2) Write short notes (Any Four):

- a) Research Design/Plan
- b) Sampling method of research
- c) Types of Questionnaire
- d) Scalling
- e) Index
- f) Bibliography

P.T.O.

Q3) What is case study method? Explain the steps, merits & demerits of case study method.

OR

What do you mean by cases in Business Research? Explain the features & types of cases in Business Research.

Q4) Explain in detail the Research Problems in Manufacturing, Finance & Marketing.

OR

Explain the following points in Business Research project.

- a) Organising evidence, information & data
- b) Structure

Q5) Write short notes (Any Four):

- a) Evaluating secondary sources
- b) Action Research
- c) Avoiding plagiarism
- d) Types of Data Base
- e) Experimental survey method
- f) Use of computers in Data Analysis & Business

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P3299

[4864] - 203 - (A)
M.Com. (Semester - II)
RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS
(2008 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भाकरिता मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) 'संशोधन' या संज्ञेची व्याख्या द्या संशोधनाचे प्रकार व महत्व स्पष्ट करा.

किंवा

व्यावसायिक माहिती म्हणजे काय? व्यावसायिक माहिती गोळाकरण्याचे विविध मार्ग विशद करा.

प्रश्न 2) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) संशोधन आराखडा
ब) संशोधनाची नमुना पद्धती
क) प्रश्नावलीचे प्रकार
ड) अनुमापन तंत्रे
इ) अनुभुमणिका
फ) संदर्भसुची

प्रश्न 3) संशोधनाची व्यष्टीअध्ययन पद्धती म्हणजे काय? व्यष्टी अध्ययन पद्धतीच्या पायऱ्या व गुणदोष स्पष्ट करा.

किंवा

व्यवसाय संशोधनात प्रकरण/दाखला म्हणजे काय? व्यवसाय संशोधन प्रकरणाची वैशिष्ट्ये व प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) उत्पादन वित्त आणि विपणन यामधील संशोधन समस्या सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

व्यवसाय संशोधन अहवालातील खालिल मुद्दे स्पष्ट करा.

अ) पुरावा माहिती आणि तथ्ये यांचे संघटन

ब) संरचना

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

अ) दुय्यम स्रोतांचे मुल्यमापन

ब) क्रियात्मक संशोधन

क) वाङ्मयचौर्य टाळणे

ड) डेटाबेसचे प्रकार

इ) प्रयोगात्मक सर्वेक्षण पद्धती

फ) तथ्य विश्लेषण आणि व्यवसायात संगणकाचा उपयोग

XXXX

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P3300

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 206

M.Com. (Semester - II)

ADVANCED COST ACCOUNTING AND COST SYSTEMS

Application of Cost Accounting

(Group - B) (2008 Pattern) (Special Paper - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) Attempt all questions.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*
- 3) Use of calculator is allowed.*

Q1) a) Fill in the blanks:

[5]

- i) Interest has to be paid on _____ capital.
- ii) Unsuccessful Research expenditure should be _____ from cost accounts.
- iii) Abnormal waste _____ part of cost of production.
- iv) Notional charges are _____ back to costing profit to reconcile it with profits as per financial books.
- v) The _____ is the productivity, the lower is the cost.

b) State whether the following statements are True or False.

[5]

- i) Normal loss is unavoidable.
- ii) Research and Development is deferred revenue expenditure.
- iii) Cost and financial accounts are reconciled under non-integral accounting.
- iv) Productivity should not be confused with production.
- v) Value Analysis is a systematic identification of unnecessary costs.

P.T.O.

- Q2) a) Role of Management Accountant in Value Chain Analysis. [10]**
- b) Discuss how Value Chain Analysis is useful in assessing competitive advantage. [10]

Q3) Write short notes on any four of the followings. [20]

- a) Amortization of Interest on capital
- b) Waste
- c) Idle capacity
- d) Human aspect of productivity
- e) Productivity v/s. Efficiency
- f) Research and Development cost

Q4) Prepare a reconciliation statement from the following data. [20]

		₹.
Net profit as per financial books	...	63780
Net profit as per cost books	..	66760
Factory overheads under-recovered in costing	..	5700
Administrative overheads recovered in excess	..	4250
Depreciation charged in financial books	..	3660
Depreciation recovered in costing	..	3950
Interest received but not included in costing	..	450
Income Tax provided in financial books	..	600
Bank interest credited in financial books	..	230
Stores adjustment (credited in financial books)	..	420
Depreciation of stock charged in financial books	..	860
Dividend appropriated in financial books	..	1200
Loss due to pilferage in financial books	..	260

Q5) PQR Ltd. has its own power plant, which has two users, cutting department and welding department. When the plans were prepared for the power plant, top management decided that its practical capacity should be 1,50,000 machine hours. Annual budgeted practical capacity fixed costs are ₹ 9,00,000 and budgeted variable cost ₹. 4 per machine hour. Following data are available.

Actual usage in 2011-12 (machine hours)	Cutting Dept.	Welding Dept.	Total
	60,000	40,000	1,00,000
Practical capacity for each dept. (mach. Hours)	90,000	60,000	1,50,000

Required: Allocate the power plants cost to the cutting and the welding dept. Using a single rate method in which the budgeted rate is calculated using practical capacity and costs are allocated based on the actual usage.[20]

Q6) The profit as per Cost Accounts is ₹ 82,650. The following points are found out on comparison between Cost Accounts and Financial Accounts.

	Cost Accounts	Financial A/c
i) Opening Stock :		
Materials	.. 16300	16500
Work-in - progress	.. 10000	10500
ii) Closing stock:		
Materials	.. 18000	17200
Work - in - progress	.. 8000	7600

- iii) Dividend and interest received ₹. 400
- iv) Loss on sale of Motor car ₹. 500
- v) ₹. 3000 interest charged, not considered in Financial A/c.
- vi) Goodwill ₹. 6000 has been written off during the year.
- vii) Overhead incurred ₹. 60600, but overheads recovered amounted to ₹. 63000.

Find out the profit as per Financial A/c.

[10]

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3301

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 208

M.Com. (Semester - II)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Modern Business Practices (Group - C)

(2008 Pattern) (Special Paper - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) All questions carry equal marks.*

Q1) Explain organisation structure, objectives & functions of Maharashtra chamber of commerce.

OR

Explain Organisation, Objectives & Functions of Maratha chamber of commerce.

Q2) Explain objectives & functions of Federation of Indian chamber of Commerce and Industries.

OR

State objectives and recent practices in Public Enterprises.

Q3) State nature of Indian Agriculture and Agricultural Taxation policy of Government of India.

OR

What is 'Agricultural Business'? Explain characteristics of Agricultural Business in India.

P.T.O.

Q4) Explain the term 'Agricultural By-product'. Explain nature and disposal of Agricultural By-product.

OR

State the impact of WTO (World Trade Organisation) on Agri-Business practices in India.

Q5) Write short notes (Any Four):

- a) Confederation of Indian Industries
- b) Autonomy of public Enterprises
- c) Problems of Agricultural Business
- d) Farm waste
- e) Public utilities
- f) Dairy Business in India

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P3301

[4864] - 208

M.Com. (Semester - II)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Modern Business Practices (Group - C)

(2008 Pattern) (Special Paper - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) महाराष्ट्र वाणिज्य मंडळाची संघटन रचना, उद्दिष्टे आणि कार्ये स्पष्ट करा.

किंवा

मराठा वाणिज्य मंडळाचे संघटन, उद्दिष्टे आणि कार्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) भारतीय वाणिज्य व उद्योग मंडळ संघाची (Federation) उद्दिष्टे आणि कार्ये स्पष्ट करा.

किंवा

सार्वजनिक उद्योगाची उद्दिष्टे आणि सध्याच्या कार्यपद्धती सांगा.

प्रश्न 3) भारतीय शेतीचे स्वरूप आणि भारत सरकारचे कृषी करविषयक धोरण सांगा.

किंवा

‘कृषी व्यवसाय’ म्हणजे काय? भारतातील कृषी व्यवसायाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) 'कृषी उप-उत्पादने' या संकल्पनेचा अर्थ स्पष्ट करा. कृषी उप-उत्पादनाचे स्वरूप आणि विल्हेवाट संबंधीत माहिती स्पष्ट करा.

किंवा

जागतिक व्यापार संघटनेचा (W.T.O.) कृषी व्यवसाय पद्धतीवर होणारा परिणाम सांगा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) भारतीय उद्योगांचा महासंघ (confederation)
- ब) सार्वजनिक उद्योगांची स्वायत्तता
- क) कृषी व्यवसायाच्या समस्या
- ड) शेतमाल नासधूस
- इ) सार्वजनिक सेवा
- फ) भारतातील दुग्ध व्यवसाय

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3302

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 209

M.Com. (Semester - II)

BUSINESS ENVIRONMENT ANALYSIS

Business Practices and Environment

(2008 Pattern) (Group - C) (Special Paper - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) State the importance of small and cottage industries in Indian Economy. Explain the problems faced by small and cottage industries. Suggest remedial measures for the same. **[20]**

OR

State the importance of Foreign Technology. Explain the role of 'MNC' in development of the nation.

Q2) Explain the role of Indian Money Market and Capital Market in Financial Environment of Business. **[20]**

OR

- a) Explain the role of co-operative Banks in Financial Environment of Business. **[10]**
- b) State the Techniques of Environmental Analysis. **[10]**

Q3) Define 'Poverty' and 'Social Injustice'. Explain how it affects on Growth of Business? **[20]**

OR

- a) Write deatail note on 'Unemployment'. **[10]**
- b) Explain the causes of 'Regional Imbalance'. **[10]**

P.T.O.

Q4) Define Global Environment? Explain the impact Demographic and Technological Environment on world trade. **[20]**

OR

a) State the impact of cultural environment on business. **[10]**

b) "Parallel Economy" adversely affects on growth of Business - Discuss. **[10]**

Q5) Write Notes (Any Two): **[20]**

a) Role of Private Sector in Industrial Environment.

b) Bargaining power of suppliers and Buyers

c) Competition Analysis

d) Global Environment

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P3302

[4864] - 209

M.Com. (Semester - II)

BUSINESS ENVIRONMENT ANALYSIS

Business Practices and Environment

(2008 Pattern) (Group - C) (Special Paper - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) भारतीय अर्थव्यवस्थेत लघु आणि कुटीर उद्योगांचे महत्व विशद करा. लघु आणि कुटीर उद्योगांना भेडसावणाऱ्या समस्या स्पष्ट करून त्यावरील उपाययोजना विशद करा. [20]

किंवा

परकिय तंत्रज्ञानाचे महत्व विशद करून, देशाच्या विकासामधील बहुराष्ट्रीय कंपन्यांची भूमिका (Role of MNC) स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) व्यवसायाच्या वित्तीय पर्यावरणांत भारतीय नाणेबाजार आणि भांडवल बाजाराची भूमिका स्पष्ट करा. [20]

किंवा

अ) व्यवसायाच्या वित्तीय पर्यावरणांत सहकारी बँकाची भूमिका स्पष्ट करा. [10]

ब) पर्यावरण विश्लेषणाच्या पद्धती (Techniques) स्पष्ट करा. [10]

प्रश्न 3) 'दारिद्र्य' आणि 'सामाजिक अन्याय' यांच्या व्याख्या देऊन त्यांचा व्यवसायाच्या वाढीवर होणारा परीणाम स्पष्ट करा. [20]

किंवा

अ) बेरोजगारी (Unemployment) यांवर सविस्तर माहिती लिहा. [10]

ब) प्रादेशिक विषमतेची कारणे स्पष्ट करा. [10]

प्रश्न 4) जागतिक पर्यावरणाची व्याख्या देऊन लोकसंख्याविषयक (Demographic) आणि तांत्रिक पर्यावरणाचा जागतिक व्यापारावर होणारा परीणाम स्पष्ट करा. [20]

किंवा

अ) सांस्कृतिक पर्यावरणाचा व्यवसायावर पडणारा प्रभाव विशद करा. [10]

ब) 'समांतर अर्थव्यवस्था' (Parallel Economy) व्यवसायाच्या वाढीवर विपरीत परीणाम करते-चर्चा करा. [10]

प्रश्न 5) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

अ) आद्योगिक पर्यावरणात खाजगी क्षेत्राची भूमिका

ब) पुरवठादार आणि खरेदीदार यांची सौदाशक्ती

क) स्पर्धा विश्लेषण (Competition Analysis)

ड) जागतिक पर्यावरण (Global Environment)

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3303

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 210

M.Com. (Semester - II)

BUSINESS ADMINISTRATION (Special Paper - III)

Marketing Management (Group - D)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) All questions carry equal marks.*

Q1) Define the term 'Marketing'. Explain the types of marketing.

OR

Explain in detail the problems and suggestions for improvement of rural markets in India.

Q2) What is 'Consumer Behaviour'? Explain in detail the factors influencing Consumer Behaviour.

OR

Define the term 'Customer Relationship Management'. Explain the significance & problems of CRM.

Q3) Explain in detail the role of 5p's in Marketing strategy.

OR

What is 'Marketing Communication'? Explain the importance of 'Marketing Communication'.

P.T.O.

Q4) What is 'Branding'? Explain the strategies to build and maintain Brand Loyalty.

OR

What is 'Media Selection'? Explain the factors to be considered while selecting media.

Q5) Write short notes (Any Four):

- a) Marketing planning
- b) Ethics in marketing
- c) Customer Database & CRM
- d) New Product Development Strategy
- e) Role of Media Manager
- f) Brand Awareness

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P3303

[4864] - 210

M.Com. (Semester - II)

BUSINESS ADMINISTRATION (Special Paper - III)

Marketing Management (Group - D)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) 'विपणन' या संकल्पनेची व्याख्या द्या. विपणनाचे प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

भारतातील 'ग्रामीण विपणनाच्या समस्या व सुधारणा घडवून आणण्यासाठीच्या सूचना स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) 'ग्राहक वर्तन' म्हणजे काय? ग्राहक वर्तनावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

किंवा

'ग्राहक संबंध व्यवस्थापन' या संकल्पनेची व्याख्या द्या. ग्राहक संबंध व्यवस्थापनाचे महत्व आणि समस्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) विपणन व्युत्पन्नतेतील 5 पी.ची भूमिका सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

'विपणन संज्ञापन' म्हणजे काय? विपणन संज्ञापनाचे महत्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) 'मुद्रांकन' म्हणजे काय? मुद्रा निष्ठा (Brand Loyalty) निर्माण करण्यासाठी आणि टिकविण्यासाठीचे डावपेच स्पष्ट करा.

किंवा

'माध्यम निवड' म्हणजे काय? माध्यम निवड करताना विचारात घ्यावयाचे घटक स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

- अ) विपणन नियोजन
- ब) विपणनातील नितीमुल्ये
- क) ग्राहक माहिती संकलन व ग्राहक संबंध व्यवस्थापन
- ड) 'नविन वस्तू विकास' व्युहरचना
- इ) माध्यम व्यवस्थापकाची भूमिका
- फ) मुद्रा जागरूकता

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3304

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 211

M.Com. (Semester - II)

BUSINESS ADMINISTRATION

Financial Policies and Practices

(2008 Pattern) (Special Paper - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is profit planning? Explain the basics of profit planning. **[20]**

OR

What is break even analysis? Explain the various graphs of break-even analysis.

Q2) Define the term dividend? Describe the various types of dividend. **[20]**

OR

What is dividend? Explain the various variables influencing dividend policy.

Q3) What is business combination? Explain the various forms of business combination. **[20]**

OR

What is amalgamation? What are the conditions to be fulfilled for amalgamation of company?

P.T.O.

Q4) Describe the various new financial instruments.

[20]

OR

State the salient features of new financial instruments.

Q5) Write short notes (**Any two**):

[20]

- a) Lease financing
- b) Venture capital
- c) World monetary system
- d) Methods of exchange market

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P3304

[4864] - 211

M.Com. (Semester - II)

BUSINESS ADMINISTRATION

Financial Policies and Practices

(2008 Pattern) (Special Paper - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) लाभ नियोजन म्हणजे काय? लाभ नियोजनाच्या महत्त्वपूर्ण मूलतत्वांचे वर्णन करा. [20]

किंवा

सम विच्छेदन विश्लेषण म्हणजे काय? सम विच्छेदन विश्लेषणाचे विविध आलेख स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) लाभांश या संज्ञेची व्याख्या लिहा. लाभांशाच्या विविध प्रकारांचे वर्णन करा. [20]

किंवा

लाभांश म्हणजे काय? लाभांश धोरणांवर परिणाम करणारे विविध घटक स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) व्यावसायिक समामेलन म्हणजे काय? व्यावसायिक समामेलनाची विविध प्रकार स्पष्ट करा. [20]

किंवा

एकत्रीकरण म्हणजे काय? कंपनीच्या एकत्रीकरणासाठी कोणत्या अटींची पूर्तता करणे आवश्यक आहे?

प्रश्न 4) विविध नवीन वित्तीय साधनांचे वर्णन करा. [20]

किंवा

नवीन वित्तीय साधनांचे वैशिष्ट्ये विशद करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

- अ) वित्तीय भाडेपट्टा
- ब) साहस भांडवल
- क) जागतिक नाणक प्रणाली
- ड) भांडवल विनिमयाच्या पद्धती

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3305

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 212

M.Com. (Part - I) (Semester - II)
COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES
E-Security and Cyber Laws (Group - E)
(2008 Pattern) (Special Paper - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What is Internet security? State the types of Computer crimes.

OR

What is Electronic security? Explain in detail 'Network security'.

Q2) What is Web page? Distinguish between HTML and XML.

OR

Write detailed note on:

- a) Cyber regulation advisory committee.
- b) E-Governance.

Q3) Explain the following concepts according to IT Act, 2002.

- a) Acknowledge of receipt.
- b) Attribution electronic records.

OR

Explain various offences under sec 65 to 78 of IT Act, 2002.

P.T.O.

Q4) Explain in detail the attacking methods in E-Security.

OR

Explain the powers and rights of cyber regulation appellate tribunal.

Q5) Write short Note on: (Any Four)

- a) Offences and penalties
- b) Intruders
- c) Front page editor
- d) Cyber flying
- e) Privacy issues
- f) Carriage of goods

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P3305

[4864] - 212

M.Com. (Part - I) (Semester - II)
COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES
E-Security and Cyber Laws (Group - E)
(2008 Pattern) (Special Paper - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) इंटरनेट सिव्युरिटी म्हणजे काय? संगणक गुन्ह्याच्या पद्धतींचे प्रकार सांगा.

किंवा

इलेक्ट्रॉनिक सिव्युरिटी म्हणजे काय? 'नेटवर्क सिव्युरिटी' सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) वेब पेज म्हणजे काय? एच.टी.एम.एल. आणि एक्स.एम.एल. मधील फरक स्पष्ट करा.

किंवा

सविस्तर टीपा लिहा:

- अ) सायबर रेग्युलेशन अॅडव्हायझरी कमिटी.
ब) ई - गव्हर्नन्स.

प्रश्न 3) माहिती तंत्रज्ञान कायदा 2002 अन्वये खालील संकल्पना स्पष्ट करा.

- अ) पोहोच पावती.
ब) अॅट्रिब्युशन इलेक्ट्रॉनिक रेकॉर्ड.

किंवा

माहिती तंत्रज्ञान कायदा 2002 अंतर्गत कलम 65 ते 78 अन्वये विविध गुन्हे स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) ई-सिक्युरिटीवर हल्ला करण्याच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.

किंवा

सायबर रेग्युलेशन ॲपिलेट ट्रायब्युनलचे अधिकार आणि हक्क सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टीपा लिहा: (कोणत्याही चार)

अ) गुन्हे व शिक्षा

ब) इनट्युडर्स

क) फ्रंट पेज एडिटर

ड) सायबर प्लाईंग

इ) खाजगी बाबी

फ) मालाची वाहतूक

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3306

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 213

M.Com. (Semester - II)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES (Special Paper - IV)

Laws Relating to Copyright and Designs (Group - E)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) All questions carry equal marks.*

Q1) Explain the Historical evolution of the law on Copyright and scope of Copyright Society.

OR

State the object of a Copyright Society and explain the procedure of Application for Registration of Copyright.

Q2) State the provisions regarding Infringement of Copyright in literary work and alamstick work.

OR

What are the Remedies available against infringement under Copyright Act?

Q3) What is Industrial Designs? State the provisions of the Design Act. 2000 with reference Piracy of Registered Design.

OR

Define the term "New Plant Variety". Describe the rights of farmer under the protection of plant varieties and Farmer's Rights Act, 2001. Also explain the rights of communities.

P.T.O.

Q4) Answer the following questions in brief (Any Two):

- a) Explain the procedure for registration under the Geographical Indications of goods (Registration and Protection) Act, 1999.
- b) What are the powers of Central Govt. as per the Geographical Indication of Goods (Registration and Protection) Act, 1999.
- c) Explain Registerable and Prohibitable Layout Designs as per Layout Design Act, 2000.
- d) What are the rights and Privileges of Breeders and Researchers under Protection of New Plant Varieties and Farmers Rights Act. 2001?

Q5) Write Short Notes (Any Four):

- a) Layout Design.
- b) Rights of a Copyright Society.
- c) "Certificate of validity" under Geographical Indication of Goods (Registration and Protection) Act, 1999.
- d) "The Plant Varieties and Farmers" Rights Protection Authority.
- e) Miscellaneous Provisions under Layout Design Act, 2000.
- f) Offences and Penalties under Protection of New Plant Varieties and Farmers Rights Act, 2001.

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P3306

[4864] - 213

M.Com. (Semester - II)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES (Special Paper - IV)

Laws Relating to Copyright and Designs (Group - E)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) मुद्रणाधिकार कायद्याचे ऐतिहासिक उत्क्रांती आणि मुद्रणाधिकार संस्थेची व्याप्ती स्पष्ट करा.

किंवा

मुद्रणाधिकार संस्थेचे उद्देश लिहा आणि मुद्रणाधिकारासाठी नोंदणी करण्याच्या पद्धतीचे वर्णन करा.

प्रश्न 2) मुद्रणाधिकाराच्या उल्लंघनाबाबतच्या वाङ्मयीन व नाट्यलेखना संबंधी कायदेशिर तरतूदी लिहा.

किंवा

मुद्रणाधिकार कायद्या अंतर्गत उल्लंघनाबाबत कोणत्या उपाययोजना उपलब्ध आहेत ?

प्रश्न 3) “औद्योगिक आराखडा” म्हणजे काय ? नोंदणी केलेल्या आराखड्याच्या चाचेगिरी संदर्भात आराखडा कायदा 2000 मधील तरतूदी स्पष्ट करा.

किंवा

नवीन रोपे नमूने या संज्ञेची व्याख्या द्या. शेतकऱ्यांचे हक्क संरक्षण अधिकारिता यावर रोपे नमूने आणि शेतकऱ्यांचे हक्क संरक्षण कायदा 2001 अंतर्गत चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

- अ) मालाचे भौगोलिक चिन्ह कायदा 1999 अंतर्गत नोंदणीकार्यपद्धती स्पष्ट करा.
- ब) मालाचे भौगोलिक चिन्ह कायदा 1999 नुसार केंद्र सरकारचे अधिकार सांगा.
- क) रूपरेषा आराखडा कायदा 2000 अंतर्गत येणारे नोंदणीकृत आणि प्रतिबंधात्मक रूपरेषा आराखडे स्पष्ट करा.
- ड) रोपे नमूने आणि शेतकऱ्यांचे हक्क संरक्षण कायदा 2001 अंतर्गत निपजक आणि संशोधक यांचे हक्क व विशेषाधिकार कोणते आहेत?

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) रूपरेषा आराखडा
- ब) मुद्रणाधिकार संस्थेचे हक्क
- क) मालाचे भौगोलिक चिन्ह कायदा 1999 अंतर्गत वैधता प्रमाणपत्राची माहिती सांगा.
- ड) रोपे नमूने आणि शेतकऱ्यांचे हक्क संरक्षण
- इ) अधिकारिता रूपरेषा आराखडा कायदा 2000 च्या सर्वसाधारण तरतुदी
- फ) रूपरेषा आराखडा कायदा 2001 अंतर्गत गुन्हे व दंडाच्यातरतुदी

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3307

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 214

M.Com. (Semester - II)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

International Co-operative Movement (Group - F)

(2008 Pattern) (Revised)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) All questions carry equal marks.*

Q1) How has modern Co-operation evolved?

OR

Trace the origin and growth of Co-operative movement in the world.

Q2) What role is assigned to Co-operatives in a mixed economy?

OR

Is Co-operative a system or a sector?

Q3) Explain the role of Co-operatives in USA.

OR

Explain the nature and role of Co-operatives in China.

P.T.O.

Q4) Explain the philosophy and principles of Co-operation.

OR

Analyse the impact of globalisation on Co-operative institutions.

Q5) Write Short Notes (any two):

- a) Economics of Co-operation
- b) International Co-operative Alliance (ICA)
- c) Co-operative movement in Israel
- d) Co-operation in Socialistic system

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P3307

[4864] - 214

M.Com. (Semester - II)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

International Co-operative Movement (Group - F)

(2013 Pattern) (Revised)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रीका पहावी.

प्रश्न 1) आधुनिक सहकारी व्यवस्थेची उत्क्रांती कशी झाली ?

किंवा

जागतिक सहकारी चळवळीचा उगम आणि विकासाबाबत ? आढावा घ्या.

प्रश्न 2) संमिश्र अर्थव्यवस्थेमध्ये सहकार क्षेत्राकडे कोणती भूमिका सोपवलेली असते ?

किंवा

सहकार ही एक व्यवस्था आहे की क्षेत्र आहे ?

प्रश्न 3) अमेरिकेतील सहकाराची भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

चीनमधील सहकाराचे स्वरूप आणि प्रयोजन स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) सहकाराचे तत्वज्ञान आणि तत्वे स्पष्ट करा.

किंवा

सहकारी संस्थांवर जागतिकीकरणामुळे झालेल्या परिणामांचे विश्लेषण करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

- अ) सहकाराचे अर्थशास्त्र
- ब) आंतरराष्ट्रीय सहकारी संस्था महासंघ
- क) इस्त्राइलमधील सहकारी चळवळ
- ड) समाजवादी व्यवस्थेतील सहकार

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3308

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 215

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Management of Co-operative Business (Group - F)

(2008 Pattern) (Special Paper - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) All questions carry equal marks.*

Q1) Explain the problems of Economic and commercial viability of Co-operative Business.

OR

Describe the role of co-operative Department in promotion of Co-operative Business.

Q2) Evaluate business policies and practices of Dairy co-operatives.

OR

Explain the role of district co-operative Bank in rural development.

Q3) Evaluate the performance of Agriculture processing in India.

OR

Explain the success story of Anand Dairy Co-operative.

P.T.O.

Q4) Describe the importance and problems of co-operative Sugar Industry in India.

OR

What is Non-agriculture credit co-operatives? Explain the problems of Non-agriculture credit co-operatives.

Q5) Write Short Notes (Any Two):

- a) Social Responsibilities of co-operative Business.
- b) State co-operative Bank
- c) Primary Agricultural credit societies
- d) Housing co-operatives

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P3308

[4864] - 215

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Management of Co-operative Business (Group - F)

(2008 Pattern) (Special Paper - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) सहकारी व्यवसायाच्या आर्थिक तसेच व्यावसायिक सक्षमतेसंबंधीच्या समस्या स्पष्ट करा.

किंवा

सहकारी व्यवसायाचे प्रगती संदर्भात सहकारी विभागाची भूमिका विशद करा.

प्रश्न 2) सहकारी दुग्ध व्यवसायाचे धोरण आणि कार्यपद्धतीचे मूल्यमापन करा.

किंवा

ग्रामीण विकासाचे संदर्भात जिल्हा सहकारी बँकेची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) भारतातील कृषी प्रक्रियांचे मूल्यमापन करा.

किंवा

आनंद डेअरीची यशोगाथा स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) भारतातील सहकारी साखर उद्योगाचे महत्व आणि समस्या विशद करा.

किंवा

बिगर-कृषी पत संस्था म्हणजे काय? बिगर-कृषी पतसंस्थांच्या समस्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

- अ) सहकारी व्यवसायाच्या सामाजिक जबाबदाऱ्या
- ब) राज्य सहकारी बँक
- क) प्राथमिक कृषी-पतसंस्था
- ड) गृहनिर्माण सहकारी संस्था

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3309

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 216

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

ADVANCED BANKING AND FINANCE (Special Paper - III)

Banking Law and Practice (Group - G)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) All questions carry equal marks.*

Q1) Explain the List of the Prevention of Money Laundering Act, 2002 covering various provisions of the Act.

OR

Explain the following provisions of the Prevention of Money Laundering Act, 2002.

- a) Offence of money laundering
- b) Punishment for money laundering
- c) Search and seizure

Q2) The banker customer relationship is that of 'creditor and debtor' as well as 'debtor and creditor'. Do you agree? Explain the features of this relationship.

OR

What do you understand by the bankers duty of secrecy of account? Why do you think is this secrecy maintained?

P.T.O.

Q3) What are different assets and liabilities of a bank? Explain the risks that a bank faces while managing its assets and liabilities.

OR

What is a Non Performing Asset (NPA)? Explain various possible ways to manage NPAs.

Q4) Account for the recent cases of mergers and acquisition in the field of banking in India. Do you think merger and acquisition leads to consolidation of banking? Explain.

OR

Can we say that banking in India is hi-tech? Why or why not? Substantiate your answer.

Q5) Write Short Notes on (Any Two):

- a) Explain "Proceeds of crime" and "Property" as defined under Prevention of Money Laundering Act, 2002
- b) Causes of termination of banker customer relationship
- c) Meaning of 'Merger and Acquisition'
- d) Norms relating to income recognition and asset classification.

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P3309

[4864] - 216

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

ADVANCED BANKING AND FINANCE (Special Paper - III)

Banking Law and Practice (Group - G)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) मनी लॉण्डरिंग प्रतिबंध कायदा 2002 मधील विविध तरतूदींचा समावेश करित, सदर कायद्याचा सार स्पष्ट करा.

किंवा

मनी लॉण्डरिंग प्रतिबंध कायदा, 2002 मधील खालील तरतूदी स्पष्ट करा.

- अ) मनी लॉण्डरिंगचा गुन्हा.
ब) मनी लॉण्डरिंगसाठीची शिक्षा.
क) शोध आणि पकड.

प्रश्न 2) “बँकर आणि त्याचा ग्राहक यांमधील संबंध हे ‘धनको-ऋणको’ तसेच ‘ऋणको-धनको’ या प्रकारचे असतात”. तुम्ही याच्याशी सहमत आहात काय? या संबंधांची वैशिष्ट्ये सांगा.

किंवा

बँकरची त्याच्या खाते दाराच्या खात्यासंदर्भातील गुप्ततेबद्दलची कर्तव्ये यातून तुम्हाला काय अर्थ बोध होतो? ही गुप्तता का पाळली जाते असे तुम्हाला वाटते?

प्रश्न 3) बँकेची विविध मत्ता आणि देणी काय आहेत? आपल्या मत्ता आणि देणींचे व्यवस्थापन करताना बँकांना कोणत्या जोखिमांना सामोरे जावे लागते?

किंवा

निष्क्रिय मालमत्ता म्हणजे काय? निष्क्रिय मालमत्तेचे व्यवस्थापन करण्यासाठीचे विविध मार्ग स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) भारतातील बँकिंग क्षेत्रातील, अलीकडील काळात, झालेल्या विलीनीकरण आणि संपादनाची उदाहरणे द्या. विलीनीकरण आणि संपादनामुळे बँकिंग क्षेत्रास बळकटी येते असे तुम्हाला वाटते काय? स्पष्ट करा.

किंवा

भारतातील बँकिंग 'हाय-टेक' आहे असे तुम्ही म्हणू शकता काय? का किंवा का नाही? आपले उत्तर पुराव्यासहित स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

- अ) मनी लॉण्डरिंग कायदा, 2002 नुसार "गुन्हातील उत्पन्न" आणि "मालमत्ता" यांच्या व्याख्या द्या.
- ब) बँकर आणि त्याचा ग्राहक यांच्यातील परस्पर संबंध संपुष्टात येण्याची कारणे
- क) 'विलीनीकरण आणि संपादन' याचा अर्थ.
- ड) उत्पन्न ओळख आणि मत्तेचे वर्गीकरण संदर्भातील प्रमाणक

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3310

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 217

M.Com. (Semester - II)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Monetary Policy (Group - G) (Special Paper - IV)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) All questions carry equal marks.*

Q1) Discuss the various objectives of Monetary policy.

OR

Explain the recent changes in Monetary Policy of the Reserve Bank of India.

Q2) How is Money Supply measured by the Reserve Bank of India?

OR

Explain the working and effectiveness of Variable Reserve Ratio and Open Market Operations as instruments of Monetary Policy.

Q3) Discuss the developmental and promotional role of Reserve Bank of India.

OR

Explain the role of the Reserve Bank of India in industrial finance.

P.T.O.

Q4) Explain the following:

- a) Reserve Bank of India and priority sector advances.
- b) Margin requirement and Credit rationing.

OR

Explain the following:

- a) Difference between quantitative and qualitative credit controls.
- b) Pre-shipment credit and post-shipment credit.

Q5) Write Notes (Any Two):

- a) High Powered Money
- b) Moral suasion and Direct action
- c) Money supply and price stability
- d) Conflict between objectives of monetary policy

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P3310

[4864] - 217

M.Com. (Semester - II)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Monetary Policy (Group - G) (Special Paper - IV)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) चलनविषयक धोरणाच्या विविध उद्दिष्टांची चर्चा करा.

किंवा

भारतीय रिझर्व्ह बँकेने अलीकडील काळात चलनविषयक धोरणात केलेले बदल स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) भारतीय रिझर्व्ह बँक पैशाचा पुरवठा कसा मोजते ?

किंवा

चलनविषयक धोरणाचे साधन म्हणून बदलते निधि प्रमाण व खुल्या बाजारातील रोख्यांची खरेदी विक्री यांचे कार्य आणि परिणामकारकता स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) भारतीय रिझर्व्ह बँकेच्या विकासात्मक व प्रोत्साहनात्मक भूमिकेची चर्चा करा.

किंवा

औद्योगिक वित्तपुरवठ्यातील भारतीय रिझर्व्ह बँकेची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालील स्पष्ट करा:

- अ) भारतीय रिझर्व्ह बँक व प्राधान्य क्षेत्राचा कर्जपुरवठा
- ब) कर्जाचा गाळा आणि कर्ज मर्यादा.

किंवा

खालील स्पष्ट करा:

- अ) संख्यात्मक व गुणात्मक पतनियंत्रणातील फरक
- ब) प्रि - शिपमेंट क्रेडीट व पोस्ट - शिपमेंट क्रेडीट

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

- अ) उच्च शक्ती पैसा
- ब) नैतिक समजावणी व प्रत्यक्ष कारवाई
- क) पैशाचा पुरवठा आणि किंमत स्थैर्य
- ड) चलनविषयक धोरणाच्या उद्दिष्टांमधील संघर्ष

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3311

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 218

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

ADVANCED MARKETING (Special Paper - III)

**Customer Relationship Management and Retailing
(2008 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) Attempt all questions.*
- 2) Each question carries 20 marks.*

Q1) Explain the term 'Relationship Management'. Discuss the merits of Strong Customer Relationship.

OR

Explain with practical examples the various ways in which bonding can be developed by various services providers with the users of the services.

Q2) 'Development in ICT (Information Communication Technology) has eased the process of creating and maintaining data base of customers'. Explain the implications of the statement and highlight various techniques employed by today's business organisations in interacting with present as well as prospective customers.

OR

What do you mean by the term 'Marketing Strategy'? Explain the steps in developing Marketing Strategy of a product/service of your choice.

Q3) Define the term 'Retailing'. Explain the importance of 'Retailing'.

OR

'The location of your store does affect your business'. Explain the statement and discuss various factors affecting the site selection for your Retail Store.

P.T.O.

Q4) What is meant by the term 'Design of Stores'? Explain factors to be considered in the process of 'Stores Design'.

OR

What is 'Vendor Development'? Discuss various parameter on which supplier is selected.

Q5) Write short Notes (Any Four):

- a) On line Marketing
- b) Floor Space Management
- c) Traditional ways of maintaining Customer Relationship
- d) Ways to minimise Shelf Life of your trading items
- e) Bar Coding

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P3311

[4864] - 218

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

ADVANCED MARKETING (Special Paper - III)

Customer Relationship Management and Retailing

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) प्रत्येक प्रश्न 20 गुणांचा आहे.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) संबंध व्यवस्थापन ही संज्ञा स्पष्ट करा. सामर्थ्यवान ग्राहक संबंधांच्या कायद्यांची चर्चा करा.

किंवा

विविध सेवांच्या माध्यमातून सेवा पुरवठादार ग्राहकांशी बंध गठित करू शकतात अशी काही वास्तव उदाहरणे स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) 'संगणक तंत्रामुळे ग्राहकांची माहिती मिळविणे व साठवणे सोपे झाले आहे'. या विधानाची चर्चा करून सध्याचे ग्राहक व भावी ग्राहक यांच्याशी संवाद साधण्यासाठी आधुनिक युगातील व्यवसाय संघटनांमध्ये वापरली जाणारी संगणकातील विविध तंत्रे स्पष्ट करा.

किंवा

विपणन व्यूहरचना म्हणजे काय? तुमच्या पसं तीच्या उत्पादन किंवा सेवेची विपणन व्यूहरचना विकसित करण्यासंदर्भातील टप्पे स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) किरकोळ व्यापार धोरणाची व्याख्या देऊन त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

किंवा

'तुमच्या व्यवसायावर तुमच्या साठवणुक स्थानाचा परिणाम होऊ शकतो'. हे विधान स्पष्ट करून तुमच्या किरकोळ व्यापार संबंधातील साठवणूक स्थानावर परिणाम करणाऱ्या घटकांची चर्चा करा.

प्रश्न 4) साठवण आराखडा म्हणजे काय? साठवण आराखडा प्रक्रियेतील घटक स्पष्ट करा.

किंवा

विक्रेता विस्तार म्हणजे काय? पुरवठादाराची निवड करतांना विचारात घ्यावयाच्या घटकांची चर्चा करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) थेट तंत्राद्वारे विपणन
- ब) साठवण जागा व्यवस्थापन
- क) ग्राहक संबंध प्रस्थापित करण्याचे पारंपारिक मार्ग
- ड) दुकानातील वस्तु प्रदर्शन मांडणी कालावधी कमी करण्याचे मार्ग
- इ) सांकेतिक गट

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3312

[Total No. of Pages : 4

[4864] - 219

M.Com. (Semester - II)

ADVANCED MARKETING

Services Marketing (Group - H)

(2008 Pattern) (Special Paper - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define 'Service Marketing'. Explain various characteristics of services. **[20]**

OR

Explain various methods used in pricing the services.

Q2) What Additional Elements must be added in Traditional marketing Mix and why? **[20]**

OR

Explain various problem areas in Market Segmentation.

Q3) Explain contribution of services to customer satisfaction in detail. **[20]**

OR

'Keep your customer Happy all the times'. Discuss the statement with example and highlight the role of various add-on services in making your customer happy.

P.T.O.

Q4) Define the term 'E-services'. Describe various types of E-services. [20]

OR

Explain managing of services regarding Performance Measurement and Customer Encounter Management.

Q5) Write short Notes (Any Four): [20]

- a) Charitable services
- b) Importance of Service Marketing
- c) Importance of Physical Evidence
- d) Service Blueprinting
- e) Advertising and sales promotion in service Industry
- f) Retailing Services

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P3312

[4864] - 219

M.Com. (Semester - II)

ADVANCED MARKETING

Services Marketing (Group - H)

(2008 Pattern) (Special Paper - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) 'सेवा विपणन' या संकल्पनेची व्याख्या द्या. सेवांची विविध वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [20]

किंवा

सेवांच्या किंमती निश्चित करण्याच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) पारंपारिक विपणन मिश्रणामध्ये आणखी कोणते घटक समाविष्ट केले पाहिजेत व कां? [20]

किंवा

विपणन विभागणीमध्ये येणाऱ्या समस्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) ग्राहकांच्या समाधानात सेवांचे सहभाग कसा असतो त्याविषयी सविस्तर माहिती स्पष्ट करा. [20]

किंवा

'आपल्या ग्राहकांना सदोदित आनंदी ठेवा' या विधानाचा परामर्श घेऊन ग्राहकाना आनंदी ठेवण्यामध्ये अधिक अधिक सेवांचे योगदान उदाहरणासहित स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) 'ई-सेवा' ह्या संकल्पनेची व्याख्या द्या. वेगवेगळ्या 'ई-सेवा' सविस्तार विशद करा. [20]

किंवा

'सेवा कामगिरीचे मोजमाप' व 'सेवा संघर्ष' या दृष्टीकोनातून सेवा व्यवस्थापन स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- अ) धर्मार्थ सेवा (Charitable services)
- ब) सेवा विपणनाचे महत्व
- क) भौतिक पुराव्याचे महत्व
- ड) सर्विस ब्ल्यू प्रिंटिंग (Service Blueprinting)
- इ) सेवा उद्योगातील जाहिरात व विक्रयवृद्धी
- फ) किरकोळ व्यापार सेवा

XXXX